

Åbo Akademi

Föräldraengagemang i högstadieelevernas skolgång och idrottsverksamhet

Camilla Nyman & Karoliina Leiponen

Magisteravhandling i pedagogik
Fakulteten för pedagogik och
välfärdsstudier
Åbo Akademi
Vasa, 2020

Abstrakt

Författare Camilla Nyman & Karoliina Leiponen	Årtal 2020
Arbetets titel Föräldraengagemang i högstadieelevernas skolgång och idrottsverksamhet	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier.	Sidantal (tot.) 76 (100)
Referat Syftet med denna avhandling är att ta reda på hur högstadieelever upplever att föräldrar engagerar sig i deras skolgång och idrottsverksamhet. Med hjälp av varje forskningsfråga kommer vi att jämföra skillnaden i elevernas upplevelser av föräldraengagemang utifrån om det är frågan om eleverna i idrottsklasser eller eleverna i parallellklasser. Dessutom studerar vi skillnader mellan pojkarnas och flickornas upplevelser av föräldraengagemanget inom de två olika typerna av klasser. Utgående från syftet har dessa forskningsfrågor utformats: 1. Hur upplever eleverna att deras föräldrar engagerar sig i deras skolgång? a. Hur upplever eleverna sina mammors engagemang? b. Hur upplever eleverna sina pappors engagemang? 2. Hur upplever eleverna att deras föräldrar engagerar sig i deras idrottsverksamhet? a. Hur upplever eleverna sina mammors engagemang? b. Hur upplever eleverna sina pappors engagemang? Avhandlingen har en kvantitativ forskningsansats. Datasamlingsmetoden som har använts är webbenkät. Data har analyserats med hjälp av IBM SPSS Statistics 26. Vi har fått ta del av ett treårigt projekt (2017–2020); <i>Urheiluyhäkoulu kokeilu (Idrottshögstadiet)</i>, som går ut på att ge möjligheter för eleverna att satsa på dubbelkarriär redan i högstadiet. I projektet deltar 25 skolor runt om i Finland. Då data insamlades var det 17 skolor som deltog i projektet <i>Urheiluyhäkoulu kokeilu</i> och 16 av dessa svarade på enkäten under hösten 2017. Vi har fått ta del av tre enkätfrågor med olika påståenden om föräldraengagemang i både skolgång och idrottsverksamhet. Respondenterna bestod av 554 sjundeklassare. Av dessa deltar 339 elever i projektet <i>Urheiluyhäkoulu kokeilu</i> och går därmed i idrottsklasser medan 215 elever tar del av vanlig grundutbildning och går i parallellklasser. Resultaten visar att eleverna upplever att de har en bra relation till sina föräldrar, dock upplever en lägre andel flickor i parallellklasser att de har en bra relation till sina pappor. Överlag är föräldrarna väldigt engagerade i elevernas skolgång. Enligt elevernas upplevelser är mammor något mer engagerade än pappor. Om vi jämför parallellklasser med idrottsklasser, upplever eleverna i idrottsklasser att deras föräldrar är mer engagerade.	

Det finns skillnader i mängden och sätten hur eleverna upplever föräldraengagemanget inom deras idrottsverksamhet. Mammor och pappor engagerar sig mest genom att vara emotionellt engagerade och minst på sådana sätt som är mer tidskrävande, det vill säga praktiskt engagemang. I elevernas upplevelser av sina mammors engagemang är det flickorna i idrottsklasser som upplever mest engagemang. Däremot upplever pojkarna i idrottsklasser mest engagemang hos sina pappor.

Eleverna i idrottsklasser upplever mer engagemang i både skolgång och idrott än eleverna i parallellklasser. När vi skiljer på kön i de två olika typerna av klasser inom idrottsverksamheten, visar flickorna uppleva mer engagemang hos sin mamma och pojkarna mer engagemang hos sin pappa. Däremot finns det inte en liknande struktur angående det upplevda engagemanget i skolgången.

Sökord/indexord

föräldraengagemang, parental support, vanhempien tuki, dubbelkarriär, dual career, kaksoisura urheiluylläkoulukeilu, idrottshögstadietöytä, idrottsverksamhet, skolgång

Innehåll

Abstrakt

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor	3
1.3 Avhandlingens disposition	4
2 Skolgång	6
2.1 Föräldrars och elevers rättigheter i skolvärlden	6
2.2 Föräldrastöd och engagemang i elevers skolgång.....	7
2.3 Elevers syn på föräldraengagemang i deras skolgång.....	11
2.4 Föräldrars förväntningar och press på elever i deras skolgång	12
2.5 Sammanfattning	15
3 Idrottsverksamhet	17
3.1 Barns och ungdomars idrottsvanor i Finland	17
3.2 Föräldrastöd och engagemang i barns idrottsverksamhet	19
3.3 Barns syn på föräldraengagemang i deras idrottsverksamhet	23
3.4 Föräldrars förväntningar och press på barn i deras idrottsverksamhet	26
3.5 Sammanfattning	29
4 Dubbelkarriär	31
5 Metod och genomförande	35
5.1 Syfte och forskningsfrågor	35
5.2 Val av respondenter.....	36
5.3 Kvantitativ forskningsansats	36
5.4 Enkät som datainsamlingsmetod.....	37
5.5 Undersökningens genomförande och analys av data	40
5.6 Reliabilitet, validitet och etik	42
6 Resultatredovisning	45
6.1 Elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras skolgång.....	45
6.2 Elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras idrottsverksamhet	50
7 Sammanfattande diskussion	57
7.1 Metoddiskussion	57
7.2 Resultatdiskussion.....	63
7.2.1 Elevernas upplevelser av föräldraengagemang i skolgången.....	63
7.2.2 Elevernas upplevelser av föräldraengagemang i idrottsverksamheten.....	66
7.3 Förslag till fortsatt forskning.....	69
Litteraturförteckning	71

Bilagor

Bilaga 1: Webropol nätundersökning – Enkätfrågorna

Bilaga 2: Informationsbrev till föräldrarna

Bilaga 3: Instruktionsbrev till lärare/klassföreståndare

Bilaga 4: Elevernas upplevelser av sina mammors och pappors engagemang i deras skolgång

Bilaga 5: Elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras idrottsverksamhet

Tabeller

Tabell 1: Medelvärden för påståendena om relationen och det upplevda skolengagemanget i elevernas skolgång.....49

Tabell 2: Medelvärden för det upplevda emotionella och praktiska föräldraengagemanget i elevernas idrottsverksamhet55

Figurer

Figur 1: Andelen elever som har svarat ”stämmer någorlunda bra” eller ”stämmer helt” på påståendena om relationen till mamman och mammans skolengagemang.....46

Figur 2: Andelen elever som har svarat ”stämmer någorlunda bra” eller ”stämmer helt” på påståendena om relationen till pappan och pappans skolengagemang47

Figur 3: Andelen elever som har svarat ”ofta” eller ”våldigt ofta” på påståendena om mammors engagemang i deras idrottsverksamhet.....51

Figur 4: Andelen elever som har svarat ”ofta” eller ”våldigt ofta” på påståendena om pappors engagemang i deras idrottsverksamhet.....53

1 Inledning

I det inledande kapitlet presenteras bakgrunden till valet av tema för denna avhandling. I inledningen beskrivs avhandlingens syfte, forskningsfrågor och avhandlingens disposition.

1.1 Bakgrund

Det är viktigt med en nära relation mellan föräldrar och barn, eftersom föräldrar fungerar som förebilder för barn. Familjens vardagsliv kretsar mycket kring barnet och efter en arbetsdag är barnet det som prioriteras. Att utgå från barnet och engagera sig i dess liv är egenskaper som kan räknas till en ”god” förälder. Föräldrar kan ha olika sätt att engagera sig i sitt barns liv och utveckla goda relationer till dem. En del föräldrar önskar att de hade mera tid att vara med sina barn, medan andra påstår att alla föräldrar har tid för det de vill. (Forsberg, 2011.)

Enligt flera studier (Elliott & Drummond, 2015; Keegan, Harwood, Spray & Lavalley, 2009; Lindstrom Bremer, 2012; Lundy, Allan, Cowburn & Cote, 2019; Sánchez-Miguel, Leo, Sánchez-Oliva, Amado & García-Calvom, 2013) poängteras vikten av föräldrar som det största och viktigaste inflytande på barnens motivation. Föräldrar har en viktig roll i sitt barns utveckling när det kommer till skolgång, eftersom föräldrars utbildning, inställning och motivation gentemot skola påverkar barnets inställning. Samma princip gäller när det kommer till idrott, det vill säga att barn tar efter föräldrars inställning och beteende. (Sánchez-Miguel m.fl., 2013.) Föräldraengagemang främjar barns växande och utveckling och har därmed en viktig roll i framtidens samhälle och dess medlemmar (Utbildningsstyrelsen, 2014). Föräldrar är betydelsefulla förebilder för barn och de har även en stor påverkan på barnets attityder, sociala beteenden och hur barnidrotten kommer att utvecklas (Augustsson, 2007).

Vikten av föräldrars stöd och behovet av att involvera föräldrar i barns och ungas utbildning är inget nytt fenomen. Redan 50 år sedan har det uttryckts förväntningar på

föräldrar och att de ska engagera sig i barnets skolgång (Erikson, 2004). Ju mer föräldrar är involverade i sitt barns inläring, desto större positiv inverkan har det på barnets skolgång (Cotton & Wiklund, 1989; O'Toole, Kiely & McGillicuddy, 2019). Detta gäller för alla typer av föräldraengagemang i barnets skolgång och för barn i alla åldrar. Det framkommer att föräldraengagemang har större betydelse för barnets skolgång än vad familjens sociala villkor har. Ju tidigare föräldrar är engagerade i barnets skolgång, desto fler positiva resultat har det för barnet. Barns upplevelser av föräldraengagemang påverkar deras egna engagemang för skolgången. (Högdin, 2006.)

En del föräldrar tycker att det är en norm att stödja och vara engagerad i barnets idrottsverksamhet och att det är ett sätt att ta ansvar för sitt barn (Forsberg, 2011). Det finns olika sätt att vara engagerad i sitt barns idrottsverksamhet och föräldrar har även olika tankar om stöd (Keegan m.fl., 2009). Föräldrars engagemang påverkar barnets motivation i att utöva idrotten och fysisk aktivitet generellt (Elliott & Drummond, 2015).

Det finns ett samband med familjens sociala status och barnets utövande av idrott. Ju högre socialt status en familj har, desto mer sannolikt är det att barnet utövar idrott jämfört med familjer med lägre socialt status. Med social status i detta sammanhang menas föräldrars utbildning som korrelerar med barnets idrottsutövande. (Tammelin, Näyhä, Laitinen, Rintamäki & Järvelin, 2003; Telama, Naul, Nupponen, Rychtecky & Vuolle, 2002; Yang, Telama & Laakso, 1996.)

Föräldrars eget intresse till fysisk aktivitet påverkar i hög grad barns motivation till att röra på sig. De föräldrar som är fysiskt aktiva tenderar även att ha fysiskt aktiva barn. (Aarresola & Konttinen, 2012.) Föräldrar har generellt en positiv inställning till att hjälpa och stödja sitt barn (Patriksson & Wagnsson, 2004). Många av de föräldrar som är engagerade i sitt barns idrottsverksamhet är sådana som själva har erfarenhet av att vara med i någon idrottsförening. Ju mer föräldraengagemang, desto mer tillfredsställda blir barnen inom deras idrott. (Sánchez-Miguel, m.fl., 2013.)

Många undersökningar har gjorts angående föräldrars och lärares upplevelser av föräldraengagemang i barnets skolgång och idrottsverksamhet. Det finns även

undersökningar om elevers upplevelser av föräldraengagemang i skolgång och elevers upplevelser av föräldraengagemang i idrottsverksamhet, men till vår kännedom finns det inte undersökningar som skulle ta fasta på dessa två i en och samma undersökning. För att täppa till denna lucka har denna avhandling gjorts. Undersökningen som vi har fått ta del av är gjord i samband med projektet *Urheiluyhäkouluokeilu (Idrottshögstadietförsöket)* som vi har fått ta del av. *Urheiluyhäkouluokeilu* är ett treårigt projekt (2017–2020) som går ut på att ge möjligheter för elever att satsa på dubbelkarriär redan i högstadiet. Vi har valt att använda det finska namnet *Urheiluyhäkouluokeilu*, eftersom det inte finns ett officiellt svenskt namn för projektet.

Vårt val av tema baserar sig på att vi båda är intresserade av fysisk aktivitet och idrott. Vi båda har erfarenhet av att utöva lagidrott och vi har upplevt föräldraengagemang och stöd som betydelsefullt. Våra föräldrar var mer delaktiga i våra idrottsverksamheter då vi var yngre och vi kunde även se en skillnad på sätten hur pappor och mammor engagerade sig. I våra fall var det pappa som skjutsade och var aktiv i förenings- och styrelseverksamheten, medan mamma var den som stödde emotionellt och hade hand om kioskförsäljning under större turneringar. Föräldraengagemang har stor inverkan på barns motivationsinriktning och som blivande klasslärare tycker vi att det är både intressant och viktigt att ta reda på hur barn upplever att föräldrar engagerar sig i deras skolgång och idrottsverksamhet och om de har samma upplevelser som vi. Därmed hoppas vi att vi kan belysa föräldrar och lärare med information om hur barn upplever föräldraengagemanget.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna avhandling är att ta reda på hur högstadieelever upplever att föräldrar engagerar sig i deras skolgång och idrottsverksamhet. Med hjälp av varje forskningsfråga kommer vi att jämföra skillnaden i elevernas upplevelser av föräldraengagemang utifrån om det är frågan om eleverna i idrottsklasser eller eleverna i parallellklasser. Dessutom studerar vi skillnader mellan pojkarnas och flickornas upplevelser av föräldraengagemanget inom de två olika typerna av klasser. Utgående från syftet har dessa forskningsfrågor utformats:

1. Hur upplever eleverna att deras föräldrar engagerar sig i deras skolgång?
 - a. Hur upplever eleverna sina mammors engagemang?
 - b. Hur upplever eleverna sina pappors engagemang?

2. Hur upplever eleverna att deras föräldrar engagerar sig i deras idrottsverksamhet?
 - a. Hur upplever eleverna sina mammors engagemang?
 - b. Hur upplever eleverna sina pappors engagemang?

1.3 Avhandlingens disposition

Denna avhandling är indelad i sju kapitel. I det första kapitlet, *Inledning*, presenteras avhandlingens bakgrund, syfte, forskningsfrågor och disposition. I det andra kapitlet, *Skolgång*, presenteras föräldrars och elevers rättigheter i skolvärlden. Dessutom beskrivs tidigare forskning om föräldrastöd och engagemang i elevers skolgång, både det positiva och det negativa med det. I det tredje kapitlet, *Idrottsverksamhet*, presenteras ungdomars idrottsvanor i Finland och tidigare forskning om föräldrastöd och engagemang i barns idrottsverksamhet. Även där tas upp både de positiva och de negativa aspekterna med föräldraengagemang. I det fjärde kapitlet, *Dubbelkarriär*, beskrivs elevers möjligheter att göra dubbelkarriär i Finland, även begreppet dubbelkarriär definieras mer utförligt.

I det femte kapitlet, *Metod och genomförande*, presenteras avhandlingens syfte och forskningsfrågor, val av respondenter, forskningsansatsen, datainsamlingsmetoden och undersökningens genomförande och analys av data. Till sist presenteras avhandlingens reliabilitet, validitet och etik. I det sjätte kapitlet, *Resultatredovisning*, presenteras avhandlingens resultat där vi redovisar separat för elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras skolgång respektive idrottsverksamhet. I det sjunde och sista kapitlet, *Sammanfattande diskussion*, diskuterar vi kritiskt avhandlingens metod och resultat, och ger även förslag till fortsatt forskning. Karoliina

har ansvarat för kapitel 2, medan Camilla har ansvarat för kapitel 3. Övriga delar har vi skrivit tillsammans.

2 Skolgång

I detta kapitel kommer vi att presentera föräldrars och elevers rättigheter i skolvärlden. Därefter presenteras hur föräldrar stödjer och engagerar sig i sitt barns skolgång, hur barn upplever föräldrars engagemang och om de upplever någon press av sina föräldrar. Vi kommer även att presentera hur föräldraengagemanget påverkar barnet och om det finns en skillnad i mammors och pappors föräldraengagemang och om föräldrar engagerar sig på olika sätt när det kommer till flickor och pojkar.

2.1 Föräldrars och elevers rättigheter i skolvärlden

Föräldrar är viktiga för sitt barn när det gäller skoltrivsel och skolframgång. All forskning om hur barn trivs och klarar sig i skolan har ett samband med hur aktiva, intresserade och engagerade föräldrarna är när det gäller barnets skolgång. (Förbundet Hem och Skola i Finland, 2019.) Föräldrar har det största ansvaret när det kommer till sitt barns fostran och skolgång. Föräldrar ska se till att läroplikten uppfylls. Läroplikten uppfylls genom att barnet deltar i undervisningen eller får ta del på något annat sätt av den kunskap som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurser. Föräldrar ska ha möjlighet att tillsammans med lärare och elever bekanta sig med skolans vardag, delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av skolans verksamhet och fostrande arbete. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Ett bra och aktivt föräldraengagemang är något skolor ska sträva efter.

Barn har rätt till avgiftsfri undervisning, elevhandledning, elevvård och stöd om behovet uppstår. Undervisningen ska bidra till ekonomisk, social och regional jämlikhet. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014) följer FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och Finlands grundlag med stark betoning på att ingen ska särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, sexuell läggning, hälsotillstånd, handikapp eller någon annan orsak som gäller hens person. Alla barn är unika och ska ha rätt att vara det. Lärare ska se till att undervisningen främjar jämställdhet och att barn kan växa som människor och som samhällsmedlemmar. Barn ska få stöd för sitt lärande, välbefinnande och att granska sin värdegrund. (Utbildningsstyrelsen, 2014.)

Samarbetet mellan hem och skola är betydelsefullt och bör fungera bra. Både elever och föräldrar har rätt till att tillräckligt ofta få information om hur studierna framskrider, om den enskilda elevens arbete och uppförande. Elever och föräldrar har också rätt till att få information om bedömning och hur bedömningen fungerar i praktiken. Samtal med läraren, eleven och föräldrarna ökar förtroendet mellan alla parter. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Tillsammans kan vuxna bidra till en gynnsam inlärningsmiljö som är harmonisk, stabil och inspirerande. Förbundet Hem och Skola i Finland (2019) har på deras webbsida tio tips för hur föräldrar kan stödja eleven i hans skolgång. Några exempel är: ”Se till att ditt barn får tillräckligt med sömn, tala med ditt barn om skolan, gör saker tillsammans och visa intresse för barnets framtid”.

Skolans uppgift har alltmer blivit att fostra en individ som kan hantera och ta emot ett växande ansvar över sig själv i det moderna samhället. Det handlar om att fostra en individ som kan planera, förvalta och förverkliga hens eget liv och drömmar, det vill säga en individ som kan ta ansvar för sina egna val, sin utbildning och framtid. Elever får också påverka hur skolan utvecklas i klassråd, elevråd och andra mer specifika grupper, till exempel miljögrupper och jämställdhetsgrupper. Dock upplevde elever i åk 7–9 som deltog i studien gjord i Sverige 2011 att de inte får påverka så mycket som de skulle vilja. (Rönnlund, 2013.)

2.2 Föräldrastöd och engagemang i elevers skolgång

Föräldrar kan stödja sitt barns skolgång på olika sätt genom att delta i skolans verksamhet. Att stödja barnet i dess skolgång kan också innebära att uppmuntra, se till att barnet har tid att studera, ordna en lämplig plats för studier och se till att läxorna blir gjorda. Utanför hemmet kan föräldrar även fungera som förespråkare för skolan. De kan frivilligt hjälpa till med skolverksamheten eller fungera som klassföräldrar. Det mest effektiva sättet att stödja barns skolgång är att aktivt och konkret stödja dem i läsning, hjälpa med läxor, handleda och använda det material och de instruktioner som fås av läraren. Aktivt stöd leder till mer positiva resultat än vad passivt stöd gör, men passivt föräldraengagemang är dock bättre än inget stöd alls. Exempel på passivt stöd är att upprätthålla kontakten med läraren och att svara på meddelanden. Även att diskutera om förväntningar på och ambitioner när det gäller skolframgång är ett sätt

att engagera sig i sitt barns skolgång. Föräldraengagemanget kan påverkas i olika grad av föräldrars personliga inställning till och motivation för skola och skolgång. (Cotton & Wikelund, 1989; Hill & Tyson, 2009; O'Toole m.fl., 2019, Perkins m.fl., 2016.)

Vikten och behovet av att involvera föräldrar i barns och ungas skolgång är inget nytt fenomen. Föräldrar förväntas engagera sig på ett eller annat sätt. Det har kommit förslag på hur skolan ytterligare kan utveckla kontakten och samarbetet med föräldrar. (Erikson, 2004.) Lärare kan till exempel skapa förutsättningar för en fungerande kommunikation och se föräldrar som en resurs (Förbundet Hem och Skola i Finland, 2019). En viss förändring har dock skett i synen på relationen mellan föräldrar och skola, hur föräldrarna ska engageras och hur lärare ska utveckla kontakten med hemmet. Erikson (2004) menar att de aspekter som uppkommit förstärkt samarbetet, men också gjort det en del svårare, eftersom lärare har gett föräldrar ett större uppdrag där de har makten att bestämma om barns och ungdomars utbildning. Med andra ord har skolan och läraren fått större ansvar för att informera föräldrar.

Tidigare var det enbart skolan som hade ansvar för läroämnena och familjerna var ansvariga för den moraliska, kulturella och religiösa fostran. Nuförtiden har skolor och familjer bildat partnerskap och delar ansvaret för barnets utbildning. Föräldraengagemang definieras till stor del som något som består av följande aktiviteter: frivilligt arbete i skolan, kommunikation med lärare och annan skolpersonal, hjälpa med läxor, deltagande i skolevenemang och möten med andra föräldrar och lärare. När föräldrar är engagerade i barnets skolgång träffar de även andra föräldrar och kan dela med sig av information om och erfarenheter av till exempel hur de har löst olika problematiska situationer. Lärare och föräldrar lär känna varandra bättre då de interagerar och samarbetar, och lärarna vet då vad föräldrarna förväntar sig av dem och vice versa. (Hill & Taylor, 2004; O'Toole m.fl., 2019.)

Det visar sig att föräldrar stödjer sitt barn och dess skolgång aktivt i hemmet. Föräldraengagemang som att kommunicera med sitt barn, stödja sitt barns personlighetsutveckling, skapa en gynnsam inlärningsmiljö och hjälpa med läxor är exempel på sätt att stödja sitt barn hemma. Föräldrar är mindre engagerade när det kommer till att delta i skolans verksamhet. För att engagera föräldrar borde lärare och

skola erbjuda föräldrar olika uppgifter i skolverksamheten och utbilda dem för dessa uppgifter. (Sad & Gurbuzturk, 2013.)

Forskning visar att föräldrars engagemang i barns inläring och utbildning är positivt relaterade till barnets prestation, och ju mer föräldrar är involverade i sitt barns lärande, desto mer positiv inverkan har det på barnets skolgång. Detta gäller alla typer av föräldraengagemang i barnets skolgång. (Cotton & Wikelund, 1989; O'Toole m.fl., 2019.) Tröskeln för att delta i sitt barns skolgång borde vara så låg som möjligt. Föräldrars engagemang har större betydelse för barnets skolgång än familjens sociala status. Med sociala status menas föräldrars etniska bakgrund, utbildningsbakgrund och vilken samhällsklass de hör till. Föräldraengagemang har positiva effekter inte bara på barnets skolgång utan också på barnets inställning till skolan och socialt beteende. (Högdin, 2006.)

Skolan och utbildningssystemet har en kultur som är uppbyggd på och anpassad för högutbildade personer och därmed har barn med högutbildade föräldrar lättare att klara av skolan, eftersom den liknar hemmiljön (Arfwedson & Arfwedson, 2002). Detta antyder även Harris och Goodall (2008) som visar att föräldrars utbildning och bakgrund har en betydande roll när det kommer till hur engagerade föräldrar är i barnets skolgång. Mammor med en kandidatexamen var förknippade med 16 minuter mer föräldraengagemang än de som inte har en kandidatexamen. Däremot spenderar högskoleutbildade pappor mer tid på föräldraengagemang, cirka 10 minuter mer, än lägre utbildade pappor. Emellertid är det bara något mer sannolikt att högskoleutbildade mammor är mer engagerade än lägre utbildade mammor. (Sayer, Bianchi & Robinson, 2004.)

Sad och Gurbuzturk (2013) anvisar det motsatta, det vill säga att föräldrars utbildningsbakgrund inte har någon större betydelse för hur föräldrar kommunicerar med läraren och med barnet eller hur de stödjer barnets personliga utveckling. Dock finns det en skillnad när det kommer till hur föräldrar hjälper med läxor, deltar i frivillig skolverksamhet, skapar motiverande inlärningsmiljöer och stödjer barnets sociokulturella utveckling genom att ta dem till konserter, teatrar och utställningar. Föräldrar med högre utbildningsbakgrund hjälper till med läxor, deltar i frivillig skolverksamhet med mera oftare än föräldrar med lägre utbildningsbakgrund.

Oberoende av barnets kön, stödjer föräldrarna sitt barn i lika hög grad. Att det inte finns en skillnad på mängden föräldrastöd bland flickor och pojkar visar att de som deltagit i studien har ett demokratiskt och jämlikt tankesätt.

Mammor är mer involverade i barnets skolgång än pappor, speciellt när det kommer till att hjälpa med läxor (Sad & Gurbuzturk, 2013). Pappors utbildning verkar ha en stor betydelse för hur de uppfattar könsroller. I familjer med högre socioekonomisk status, det vill säga högre utbildningsnivå och inkomster, har pappan en mer liberal inställning till könsroller och deltar mer i barnets liv. I de fyra länder (Danmark, Italien, Frankrike och Australien) som deltog i studien förväntar de flesta att i familjer där båda föräldrarna är i arbetslivet delas barnomsorgen lika mellan mamman och pappan. (Craig & Mullan, 2011.)

I studien gjord av Craig och Mullan (2011) jämfördes det hur mammor och pappor engagerar sig i barnets liv i de fyra olika länderna. Fastän forskarna föreställde att Danmark skulle ha bättre resultat än de andra länderna när det kommer till pappors föräldraengagemang, var resultaten relativt samma som i de andra länderna. Eftersom Danmark är ett av de skandinaviska länderna, där könsroller och jämställdhet är på en annan nivå än i de andra länderna, hade forskarna förväntat sig ett annat resultat. I de alla fyra undersökta länderna verkar mammor spendera mer tid med sina barn än vad pappor gör. Detta har dock börjat jämnas ut sig. Mellan 1965 och 1998 ökade tiden för barnomsorg med 21 minuter för mammor och 48 minuter för pappor. Även om pappor ägnar mer tid åt att ta hand om sitt barn än tidigare, är det ändå mammor som spenderar mer tid med barnet. (Sayer m.fl., 2004.)

Familjer med minoritet eller lägre inkomstnivå är ofta underrepresenterade bland föräldrar som är engagerade i skolans verksamhet. Orsaker till detta kan bland annat vara brist på tid eller energi, förlägenhet eller blyghet om ens egen utbildningsnivå eller språkliga förmåga, brist på förståelse eller information om skolans struktur och upplevd brist på välkomst av skolpersonal. (Cotton & Wikelund, 1989; Hill & Taylor, 2004; O'Toole m.fl., 2019.) Tyvärr är det oftast de föräldrar vars barn skulle behöva mest stöd, som ofta har svårast att bli och förbli involverade i barnets skolgång på grund av ovannämnda orsaker. (Hill & Taylor, 2004.)

I allmänhet blir föräldrar mindre delaktiga i barnets skolgång då barnet blir äldre. Olika skäl till det här är att skolor är större, längre bort från hemmet, barnet har fler lärare och de börjar så småningom bli mer autonoma och självständiga. Även uppgifterna och läxorna blir mer avancerade och därmed kan det vara svårt för föräldrar att hjälpa till. (Cotton & Wikelund, 1989; O'Toole m.fl., 2019; Sad & Gurbuzturk, 2013.)

2.3 Elevers syn på föräldraengagemang i deras skolgång

Barn och ungdomar uppskattar att föräldrar har överlag ett högt intresse och engagemang för deras studier. Enligt Högdin (2006) tycker en så stor del som 88 % av ungdomarna att föräldrar hjälper dem med läxor. Nästan en lika stor andel har svarat att deras föräldrar deltar på skolrelaterade möten och 95 % har svarat att deras föräldrar har högt intresse för deras skolgång. Upplevelsen av föräldrarnas engagemang påverkar ungas egna engagemang för skolgången. De som svarat att deras föräldrar är engagerade i deras skolgång upplever också själva att de engagerar sig mycket i sitt skolarbete.

Föräldrars bakgrund och utbildningsnivå verkar vara avgörande för hur mycket läxhjälp barnet får. Det finns en stor skillnad bland flickor där de som har högskoleutbildade föräldrar har tre gånger så stor chans att få hjälp med läxor eller ha föräldrar som går på föräldramöten än vad flickor med lägre utbildade föräldrar har. För pojkar finns det inget motsvarande samband. Men både flickor och pojkar med föräldrar som inte arbetar uppger att de får i lägre utsträckning hjälp med läxor jämfört med andra elever. Överlag anser flickor att de får mindre hjälp med läxor än vad pojkar får. Även ensamstående föräldrar anses delta i lägre utsträckning i föräldramöten än föräldrar som är sambon. (Högdin, 2006.) Det motsatta kommer fram i Sad och Gurbuzturks (2013) studie som visar att flickor och pojkar upplever att de får lika mycket hjälp och stöd. De två olika resultaten kan bero på att Högdin (2006) gjort sin studie i Sverige, medan Sad och Gurbuzturk (2013) gjort sin studie i Turkiet.

I familjer med inhemsk bakgrund upplever de flesta ungdomar att de får hjälp med sina läxor oberoende om de är flickor eller pojkar och oavsett om föräldrarna är högskoleutbildade eller inte. Det som påverkar ungdomars upplevda läxhjälp de får av

sina föräldrar, är om de själva är utlandsfödda och om de har föräldrar som inte har en högskoleutbildning. Det vill säga de elever som är utlandsfödda och har föräldrar med icke högskoleutbildning upplever att de får mindre hjälp med läxor. Samma gäller när det är frågan om ungdomar vars båda föräldrar är utlandsfödda. (Högdin, 2006.)

De flesta tonåringarna är villiga att ta emot hjälp av sina föräldrar och vill involvera dem i skolgången, men 65 % vill inte bjuda in dem i klassrummet eller på klassresor. Detta tolkas som att barn upplever att skolan och privata förhållanden och ärenden ska hållas isär. Pojkar och flickor med hög självkänsla och som är stolta över sig själva och sitt arbete är mer villiga att involvera föräldrar i skolgången. Dock vill de flesta av barnen göra sitt bästa för att involvera föräldrar, men de vill även att deras autonomi och mognad ska respekteras. (Deslandes & Cloutier, 2002.)

Föräldrars egen uppfattning av stöd har ingen påverkan på barnets skolframgång, medan barnets egen uppfattning av föräldraengagemanget har en direkt påverkan på dess skolframgång. Fastän föräldrar inte är engagerade i barnets skolgång men barnet ändå upplever att de är det, har upplevelsen av engagemanget en positiv inverkan på barnets skolgång. Föräldraengagemang utanför skolverksamheten har ingen påverkan på barnets skolframgång. (Perkins m.fl., 2016.)

2.4 Föräldrars förväntningar och press på elever i deras skolgång

År 2018 i Finland (Statistikcentralen, 2019) fortsatte 63,8 % av flickorna och 42,8 % av pojkarna som genomförde grundskolan sina studier i ett gymnasium, medan 29,5 % av flickorna och 50,1 % av pojkarna fortsatte sina studier inom yrkesutbildning. Därför tycks det vara rimligt att anta att föräldrar förväntar sig att flickor blir antagna till gymnasiet oftare än pojkar, med tanke på att finländska föräldrar har en hög uppfattning om flickors lämplighet och akademiska prestationer. (Räty & Kasanen, 2010.)

Studierelaterad stress, det vill säga stress som är anknuten till skolgång, har ett samband med föräldrappress och psykiska problem. Studierelaterad ångest verkar även ha ett samband med psykisk ohälsa. Det är viktigt för föräldrar att förstå att barn tål

olik mängd och har olik förmåga och kapacitet att klara av krävande situationer. Barn med sämre kapacitet är mer benägna att uppleva ångest, depression och rädsla för misslyckande i studierelaterad framgång. Nästan två tredjedelar av alla barn upplever stress på grund av föräldrappress på studierelaterad framgång. Det framkommer inga skillnader mellan kön, ålder, betyg eller andra personliga faktorer. Ungefär två tredjedelar av eleverna känner press av föräldrar när det kommer till att nå bättre prestationer i skolan. Mängden upplevd föräldrappress varierar beroende bland annat på föräldrars utbildningsnivå och mammors yrke. Barn vars pappa har lägre utbildning, det vill säga inte akademisk utbildning, har större sannolikhet att känna mera press på studierelaterad framgång. (Deb, Strodl & Sun, 2015.)

Det finns ett negativt samband mellan föräldrappress för studieframgång och självkänsla. Det betyder att när föräldrappressen för studierelaterad framgång ökar, ökar också rädslan för negativ bedömning i skolan och mängden stress. Rädsla för negativ bedömning ökar barnets studierelaterade stress. När föräldrappress ökar, påverkar det barnets självkänsla på ett negativt sätt. Barn som upplever mer stress har lägre självkänsla. Föräldrappress för att nå framgång i studier och studierelaterad stress ökar rädslan för negativ bedömning i skolan med nästan 50 %. (Atmaca & Ozen, 2019.)

Även Randall, Bohnert och Travers (2015) påpekar det samma; ju mer föräldrappress barn upplever, desto mer missnöjda är de med sitt liv. Om föräldern är perfektionist ökar pressen för barnets skolgång och därmed minskar även livsglädjen. Barn har ofta en känsla av depression då upplevda mängden föräldrappress är för stor. Det vill säga ju mer föräldrappress desto större sannolikhet är det att barnet känner sig deprimerad. Den enda skillnaden mellan flickors och pojkars upplevelser är att flickor upplever mer ångest anknuten till föräldrappress än vad pojkar gör.

Deb m.fl. (2015) hävdar att barnet upplever mer studierelaterad stress då föräldrappressen är hög. Föräldrappressen har ingen påverkan på barnets ångest över att slutföra sina studier. En stor del av föräldrar jämför sitt barn med klassens bästa elev. Detta leder till att istället för att vara vänner börjar barnen tävla med varandra. Vissa föräldrar börjar till och med ifrågasätta om läraren favoriserar den bästa eleven i klassen på grund av för goda vitsord enligt dem. Förutom att lyckas i skolan kräver

vissa föräldrar framgång även utanför skolan i olika hobbyn och idrottsverksamheter. En del av barnen klarar inte av föräldrappressen och kollapsar.

Föräldrappressen kan bero på att vissa föräldrar vill uppfylla sina drömmar genom deras barn. Det framkommer att föräldrar med lägre utbildning eller ingen utbildning alls sätter mer press på sina barn. (Deb m.fl., 2015.) Detta är logiskt, eftersom de högst antagligen vill att deras barn får en bättre och säkrare framtid än vad de själva har haft. Atmaca och Ozen (2019) antyder att den studierelaterade framgången kan bli en tävling mellan familjer. Familjer med hög socioekonomisk status antas ställa högre krav på barnet, eftersom de vill behålla deras status och därmed pressa barnet till att nå framgång i dess studier.

Det som bör nämnas är att de unga som upplever mer föräldrappress tillbringar också fler timmar i veckan i organiserade aktiviteter som klubbverksamhet eller idrottsförening, än de som upplever mindre föräldrappress. De som tillbringar fler timmar i organiserade aktiviteter upplever dock mindre depression, mindre ångest och är mer nöjda med sitt liv än de som är mindre delaktiga i organiserade aktiviteter. (Randall m.fl., 2015.) Flera har den uppfattningen att fritidsaktiviteter leder till mer stress men så är det inte, snarare tvärtom. Det finns ingen skillnad på upplevd stress bland barn som har fritidsaktiviteter jämfört med barn som inte har det. Orsaken till att de båda grupperna upplever samma mängd stress kan förklaras med att barn som inte har fritidsaktiviteter saknar en meningsfull aktivitet utanför skolan. Det har blivit alltmer vanligt att barn satsar också på fritidsaktiviteter. (Deb m.fl., 2015.)

Föräldrar verkar ställa högre krav på flickor när det kommer till utbildning och skolgång. Högre utbildade föräldrar kräver mer av sina barn än vad lägre utbildade gör. Även bland föräldrar med en akademisk utbildning ställs högre krav på flickors utbildning än pojkars. (Räty & Kasanen, 2010.) Detta kan vara en av anledningarna till att flickor rapporterar högre skolprestationer än vad pojkar gör (Perkins m.fl., 2016) och upplever även mer ångest än pojkar när det kommer till att prestera på en bra nivå (Deb m.fl., 2015).

Tidigare forskning (Hill, 2009; Hill, Hall, Appleton & Kozub, 2008) visar att föräldrappress och press av andra betydelsefulla vuxna ökar risken för utbrändhet, både

i skolan och i idrotten. I studien gjord av Sorkkila, Aunola och Ryba (2017) framkommer det motsatta, det vill säga ju mer förväntningar föräldrar har på sitt barn, desto mindre sannolikt är det att eleven blir utbränd. Resultatet kan bero på att forskningen tar i beaktande ”can do” istället för ”should do”. Studierna är även utförda i olika länder och med olika ålders barn. Föräldrarna har alltså sett på barnet och utvärderat barnets kunskaper på ett positivt sätt och på ett sätt där de utvärderar vad de tror barnet kan istället för att ta fasta på vad barnet borde kunna.

För barn med dubbelkarriär framkommer utbrändhet oftast bara inom idrott eller skola, inte i både och. Det verkar som om mammors förväntningar inom idrott och skola, och pappors förväntningar inom skola är för det mesta en skyddande faktor för samma kategori, alltså antingen skola eller idrott som domän. Det vill säga höga förväntningar inom idrott skyddar barnet för utbrändhet inom idrott men inte inom skola, och höga förväntningar inom skola skyddar barnet för utbrändhet inom skola men inte inom idrott. Därför kan det konstateras att föräldrars förväntningar kan vara en skyddande faktor. Många barn kan uppleva stress och press av föräldrar när det kommer till skolgång och därmed få symptom av utbrändhet som till exempel utmattning, spänning och depression. Även om föräldrars förväntningar kan upplevas som press kan det också fungera som stöd för barnet. Med förväntningar visar föräldrar att de tror på sitt barn och dess förmåga att lyckas. (Sorkkila m.fl., 2017.)

2.5 Sammanfattning

Föräldrarna och föräldraengagemanget är viktigt för barnets skolgång. Föräldrarna har det största ansvaret för barnets fostran och skolgång. Skolan och föräldrarna har blivit allt mer som samarbetspartner. Ju tidigare och ju mer föräldraengagemang, desto större positiv inverkan har det på barnets skolgång. Enligt de studier som presenterats har forskarna kommit fram till två olika slutsatser där vissa studier (Arfwedson & Arfwedson, 2002; Craig & Mullan, 2011; Harris och Goodall 2008; Högdin, 2006) hänvisar till att föräldrars utbildningsbakgrund har en betydande roll för hur engagerade de är i barnets skolgång, medan Sad och Gurbuzturk (2013) hänvisar till att föräldrars utbildningsbakgrund inte har någon större betydelse. Föräldrar kan engagera sig på fler olika sätt men är mest engagerade inom hembaserade uppgifter,

till exempel läxhjälp. När mammor och pappor jämförs är det mammor som är mer engagerade.

Största delen av barnen tycker att deras föräldrar är delaktiga i deras skolgång. Ju äldre barnen blir, desto mindre involverade är föräldrarna. De barn som klarar sig bra i skolan och har en hög självkänsla är mer villiga att involvera föräldrar i deras skolgång. Barnets uppfattning om föräldraengagemang påverkar barnets skolgång på ett positivt sätt, det vill säga om barnet upplever att föräldrarna är engagerade fastän de i verkligheten inte är det, har det en direkt positiv påverkan på barnets egna skolrelaterade engagemang och skolframgång.

Det finns tudelade uppfattningar om föräldrapressen har en negativ inverkan på barnet eller inte. Ju större upplevd föräldrapress, desto mer stress för skolframgång. Föräldrapressen påverkar också barnets självkänsla och livsglädje på ett negativt sätt. Dock kan föräldrars förväntningar och press också ses som en skyddande faktor där föräldrarna visar att de litar och tror på att barnet kan lyckas. Föräldrar ställer högre krav och därmed även mer press på flickor än pojkar.

3 Idrottsverksamhet

I detta kapitel kommer vi att först presentera barns och ungdomars idrottsvanor i Finland. Därefter presenteras hur föräldrar stödjer och engagerar sig i sitt barns idrottsverksamhet, hur barn upplever detta föräldraengagemang och om de upplever någon press eller några förväntningar av föräldrarna. Vi kommer även att presentera hur föräldraengagemanget påverkar barnet och om det finns en skillnad i hur mammor och pappor bidrar med sitt stöd och sitt engagemang, och om föräldrar engagerar sig på olika sätt när det kommer till flickor respektive pojkar.

3.1 Barns och ungdomars idrottsvanor i Finland

Finlands Undervisnings- och kulturministeriet (2019) ansvarar för att skapa allmänna förutsättningar för att samhället och dess individer kan ta del av motion och idrott. De betonar även hur viktigt motion och idrott är för människans välbefinnande och hälsa. För att uppmuntra medborgare till fysisk aktivitet försöker Undervisnings- och kulturministeriet stärka motionens och idrottens framträdande roll. Ministeriet har som mål att öka rörligheten och minska stillasittandet bland finländare. Idrotten bör även utgå från jämställdhet, likvärdighet, kulturell mångfald, samhörighet och goda levnadsvanor och alla ska ha rätt till att utöva idrott oberoende av ålder, kön, etnisk bakgrund, nationalitet, språk, religion och liknande. (Faskunger & Sjöblom, 2017.)

Fysisk aktivitet har påvisats ha positiva effekter både fysiskt och psykiskt. Exempel på dessa positiva effekter är minskade besvär i rörelseorganen (Booth, Roberts & Laye, 2011) och minskad ångest och bättre mental hälsa (Bennett m.fl., 2015). Enligt en internationell rekommendation (WHO, 2018) bör barn och unga vara fysiskt aktiva minst en timme om dagen, inklusive hård fysisk aktivitet som förstärker muskler och ben minst tre gånger i veckan. Då den fysiska aktiviteten överstiger 60 minuter dagligen kommer den att ge ytterligare hälsofördelar. Enligt Finlands nationella rekommendation angående fysisk aktivitet bör barn i åldern 7–18 vara fysiskt aktiva minst en till två timmar varje dag på ett varierat och åldersanpassat sätt. Den dagliga träning som rekommenderas bör innehålla ansträngande träning där utövarens

andnings- och hjärtfrekvensen ökar. Vid hård fysisk aktivitet utförs övningen vanligtvis under korta perioder. Samma rekommendationer lyfts upp i LIITU-studien 2018. (Kokko m.fl., 2019; Tammelin & Karvinen, 2008.)

Barnet tar efter det som finns runtomkring det. Det mest avgörande för barnets idrottsutövning i tidig ålder är den egna självbilden, den fysiska omgivningen som bostadsort och avstånd till träningsanlägg och föräldrars, syskons och vänners idrottsutövning. (Laakso, Nupponen, Koivusilta, Rimpelä & Telama, 2006; Lundy m.fl., 2019; Tekavc, Wylleman & Erpič, 2015.) Många barn har börjat med en specifik idrottsgren på grund av att någondera föräldern har varit aktiv inom en viss idrottsförening eller att syskonen har introducerat en viss idrottsgren. Även vänner är en orsak till att barn börjar utöva en specifik idrottsgren. Ingen av de barn som deltog i studien gjord av Tekavc m.fl. (2015) såg det ekonomiskt krävande för dess föräldrar vid den tid de utövade idrott. Vissa föräldrar påpekade att i jämförelse med dagens idrottsvärld, där betydande finansiella investeringar av föräldrar krävs för att stödja deras barns utveckling inom idrott, var deras föräldrars engagemang i idrotten relativt enkelt då de var yngre.

Spontan fysisk aktivitet, det vill säga aktiviteter som inte är definierade eller organiserade av någon, är den vanligaste träningsformen för barn och unga. Enligt LIITU-studien 2018 håller 91 % av alla ungdomar i åldern 9–15 på med spontan fysisk aktivitet minst en gång i veckan och över hälften av dessa tränar ofta, 4–7 dagar i veckan. Den frivilliga träningen på fritiden minskar med stigande ålder. Av alla 9-åringar är det nästan hälften (44 %) som utövar spontan fysisk aktivitet nästan varje dag, medan andelen för 15-åringar är så låg som endast 10 %. Dock är barn och unga mer benägna att träna på egen hand än vuxna. Härmed är engagemanget och uppmuntran av föräldrar viktigt för att barn och unga ska uppfylla de nationella rekommendationerna. (Kokko m.fl., 2019.)

Olika idrottsföreningar inom den organiserade idrotten är en stor del av den finska idrottskulturen. Deras uppgift är främst att främja fysisk aktivitet och utbildning hos barn och unga och främja det sociala umgänget inom idrott. Inom organiserad idrott finns det lagidrott och individuell idrott. Lagidrott är mer allmänt förekommande bland barn och unga än vad individuell idrott är. (Koski & Mäenpää, 2018.) Andelen

föräldrar som engagerar sig inom lagidrott är större än inom individuell idrott (Patriksson & Wagnsson, 2004). Enligt tidigare LIITU-studier, 2014 och 2016, har andelen barn och unga som deltar i organiserad idrott ökat. Idrottsverksamheter når särskilt till yngre åldersgrupper (9–11 år) men i tonåren minskar delaktigheten. Drygt hälften av alla barn och unga utövar fysisk aktivitet inom organiserad idrott minst en gång i veckan. Ungefär varannan dag deltar 21 % av alla barn och unga i någon idrottsförenings träningar eller aktiviteter. På samma sätt deltar en av fem mycket ofta, nämligen 4–7 dagar i veckan, i dessa aktiviteter. Det finns även en skillnad i pojkars och flickors deltagande i organiserad idrott. Pojkar är något mer aktiva inom idrottsföreningar än flickor. (Kokko m.fl., 2019.) Det samma gäller när det är frågan om fysisk aktivitet överlag, det vill säga pojkar är mer fysiskt aktiva än flickor (Kokko m.fl., 2016; Laakso m.fl., 2006).

Orsakerna till att barn och unga inte deltar i idrottsverksamhet är att de inte hittar en intressant idrottsgren, det inte finns motivation, de inte får skjuts till träningar, idrotten är för dyr eller att det inte finns tid eller möjlighet till idrottsverksamhet i närheten av hemmet. Den mest populära idrottsgrenen inom organiserad idrott är fotboll. Därefter följer dans, gymnastik, innebandy, ridning och ishockey. Det finns skillnader mellan pojkar och flickor och deras intressen för olika idrottsgrenar. Bland pojkar är fotboll (34 %), ishockey (13 %) och innebandy (13 %) populära, medan det bland flickor är dans (15 %), gymnastik (15 %) och ridning (14 %). Genomsnittsåldern för de som slutar i en idrottsförening är 11 år. Det finns inte någon skillnad mellan pojkar och flickor bland de som slutar. De största orsakerna till att barn eller unga slutar sitt idrottsutövande är att de blir uttråkade, de inte trivs i laget eller i träningsgruppen eller att idrotten inte är tillräckligt inspirerande. (Kokko m.fl., 2019.)

3.2 Föräldrastöd och engagemang i barns idrottsverksamhet

Enligt tidigare studier (Elliott & Drummond, 2015; Lindstrom Bremer, 2012) påverkar föräldrars roll i barnets idrottsverksamhet hur barns motivation för idrotten kommer att utvecklas. Föräldrars engagemang är den starkaste faktorn som påverkar mängden glädje som barn upplever i sin idrottsutövning. Ju mer föräldrastöd det finns, desto mer

positiva upplevelser har barnen. Föräldrar anser att det finns olika nivåer i fråga om att engagera sig i sitt barns idrottsverksamhet. Engagemanget kan vara antingen aktivt eller passivt. Aktivt engagemang är till exempel att föräldrar alltid är med vid spelplan, medan ett exempel på passivt engagemang är att föräldrar hemma diskuterar den idrott som barnet utövar. I LIITU-studien gjord 2016 är engagemanget uppdelat på samma sätt. Det emotionella engagemanget motsvarar de passiva sätten och det praktiska engagemanget motsvarar de aktiva sätten. (Karp, 2004; Kokko m.fl., 2016.)

Föräldrars stöd och engagemang i barnets idrottsutövande är ett sätt att ta ansvar för sitt barn och krav på ett sådant ansvarstagande kan ofta upplevas som en norm i samhället (Forsberg, 2011). Av alla föräldrar som deltog i studien av Patriksson och Wagnsson (2004) i Sverige år 2004 var 80 % på något sätt engagerade i barnets idrottsverksamhet och 60 % av dessa föräldrar var nöjda med mängden engagemang. Anmärkningsvärt är att 16 % hade velat engagera sig något mer eller mycket mer i idrottsverksamheten och enbart 2 % önskade minska sitt engagemang. Bland föräldrar fanns det både positiva och negativa upplevelser gällande engagemang i barnets idrottsverksamhet, men generellt har de en positiv inställning till att hjälpa och stödja sitt barn. Största delen av föräldraengagemanget utgörs av att skjutsa barnet till och från träningar och av sådant som inte är så tidskrävande, till exempel att betala föreningsavgifter och utrustning. I LIITU-studien 2016 i Finland kan en ökning av föräldraengagemanget i barns idrottsaktiviteter ses från år 2014 till 2016. Den tydligaste ökningen, med 10 %-enheter, kan ses i att barn upplever att deras föräldrar uppmuntrar dem till att vara fysiskt aktiv eller att utöva idrott. (Kokko m.fl., 2016.)

Barnets eget intresse för att utöva idrott påverkar hur engagerade föräldrarna är. Anledningen till att föräldrar engagerar sig i idrottsverksamheten är att de gör det för barnets skull och för att det bildas en gemenskap då de är aktivt delaktiga i verksamheten. Redan att vara intresserad av och ta hand om sitt barn är också ett ansvar i sig som kan räknas som föräldraengagemang. Föräldraengagemang och aktivt deltagande behöver inte betyda att föräldern alltid är närvarande till exempel på träningar. En bra början till att bidra med stöd i barnets idrott är att skjutsa det till och från träningar. Om föräldrar får positiv respons av sina barn gällande deras engagemang, motiverar det dem vidare att visa sitt stöd och intresse för barnets idrott. (Karp, 2004; Knight, Berrow & Harwood, 2017.)

De föräldrar vars barn utövar lagidrott är mest engagerade, eftersom de har möjlighet att träffa varandra under till exempel barnens träningar och matcher och skapa sociala kontakter. Det sociala umgänget är en motiverande faktor för många föräldrar för att vara delaktiga inom idrottsverksamheten. Det sociala samspel som föräldrar deltar i påverkar föräldraengagemanget på ett positivt sätt. (Aarresola & Konttinen, 2012; Knight m.fl., 2017; Patriksson & Wagnsson, 2004.)

Socialiseringen när det gäller fysisk aktivitet och idrott, det vill säga att föräldrar till exempel introducerar barn i idrott, väcker intresse för idrottsutövandet och visar sitt positiva förhållningssätt gällande fysisk aktivitet, kan betraktas som en process där familjemedlemmar är viktiga förebilder. Speciellt föräldrars träningsvanor och uppmuntran påverkar barnets träningsbeteende. (Aarresola & Konttinen, 2012.) Om föräldrar stödjer och ger sitt barn positiva upplevelser tenderar barnet att skapa inre motivation för idrottsutövandet. Motsatt effekt har det då föräldrar inte stödjer barnet och ger mer negativa upplevelser i idrottsutövandet. Detta leder till att barnets motivation sjunker och syftet med träningen inte känns lika betydelsefullt. (Sánchez-Miguel m.fl., 2013.)

Många av de föräldrar som är engagerade, stödjande och uppmuntrande i sitt barns idrottsutövande är sådana som själva varit aktiva eller är aktiva inom någon idrottsförening som idrottare eller styrelsemedlem. En orsak till detta kan vara att det aktiva engagemanget, stödet och uppmuntrandet kräver intresse för en specifik idrott eller fysisk aktivitet generellt. Om föräldrar är intresserade av en viss idrottsgren väljer de att engagera sig på ett sätt som styr barnen att vara fysiskt aktiva inom samma gren. Om motivationsinriktningen råkar vara densamma hos förälder och barn, är sambandet starkare mellan att barnet utövar idrott och föräldern engagerar sig. (Aarresola & Konttinen, 2012; Patriksson & Wagnsson, 2004.)

Föräldrars överdrivna engagemang och deltagande i barnets idrottsutövning kan även bidra till en dålig stämning som leder till att barnet inte känner sig bekväm med sin idrott. Föräldrars kritik kan påverka barnets motivation och därmed utveckling inom idrott. Genom att använda sig av konstruktiv kritik i lämpliga mängder uppstår det en positiv känsla hos barnet och glädjen och viljan att nå ett mål inom idrotten blir allt

större till skillnad från negativ feedback som lätt kan ta bort barnets glädje och vilja att idrotta. (Bowker m.fl., 2009; Jeanfreau, Holden & Esplin, 2020)

Den vanligaste orsaken till att föräldrar inte vill sätta sig alltför mycket in i barnets idrottsverksamhet är att de upplever att tiden inte räcker till och att de inte vill binda sig till ett extra uppdrag. Vissa föräldrar upplever att det sätts krav på dem, till exempel att de alltid ska vara aktivt deltagande när deras barn börjar med idrott i en förening. Det finns även uppfattningar om att engagemanget stegvis blir mer krävande, och större och fler krav ställs på föräldrars delaktighet i idrottsverksamheten. (Karp, 2004.) Detta kan leda till att föräldrar känner press och denna press kan senare utvecklas till konflikter mellan andra parter inom barnets idrottsverksamhet (Elliott & Drummond 2011, 2013; Goldstein & Iso-Ahola, 2008).

Föräldrar anser själva att barn upplever engagerade föräldrar som uppmuntrande och bekräftande, vilket gör att barn känner sig viktiga, får mer glädje och motivation för att utöva sin idrott. Att finnas där, diskutera med barnet om hur det går på träningar och om barnet har det bra är viktigt. En del föräldrar anser att det inte enbart är viktigt att finnas där för sitt eget barn utan också för de andra barnen. En del barn har inte samma förutsättningar gällande stödjande föräldrar och då kan aktiva och engagerade föräldrar bidra med sitt engagemang för både sitt eget och andras barn. (Keegan m.fl., 2009.)

En allmän uppfattning verkar vara att pappor är mer engagerade i sitt barns idrottsverksamhet än mammor. I Patrikssons och Wagnssons (2004) forskning påvisas inga betydelsefulla skillnader av föräldraengagemang gällande kön, men i resultatet kommer det fram att en aning större andel mammor engagerar sig något mer än pappor. Dock tyder resultatet på att det ändå är pappor som ägnar mer tid åt engagemanget i barnets idrottsverksamhet. Det framkommer olika former av engagemang och hur mammor respektive pappor engagerar sig. Exempelvis engagerar sig mammor mer inom idrottsverksamhetens kiosk- och lottförsäljning, medan pappor engagerar sig mer genom att vara tränare, att ordna sponsorer och att vara materialförvaltare. Redelius (2002) påpekar att det inte finns några könsskillnader när det kommer till styrelsearbete inom en idrottsverksamhet, vilket är det motsatta som Patriksson och Wagnssons (2004) lyfter upp.

I studier (Davison, Cutting och Birch, 2003; Kokko m.fl., 2016) om föräldrars aktivitetsrelaterade delaktighet och stödformer i flickors idrottande finns det skillnader i sätten som mammor och pappor stödjer sitt barn. Föräldrastöd delas in i två olika kategorier: logistiskt eller praktiskt stöd och föräldrarnas modellbaserat eller emotionellt stöd. Med det logistiska eller praktiska stödet menas till exempel att anmäla flickor till idrottsföreningar och skjutsa dem till och från träningar och olika sportsliga evenemang. Med det modellbaserade eller emotionella stödet menas till exempel i vilken utsträckning föräldrar använder sitt beteende för att uppmuntra deras döttrar till fysisk aktivitet och idrott. I studien av Davison m.fl. (2003) visar det sig att mammor använder sig mer av logistiskt eller praktiskt stöd, medan pappor använder sig mer av modellbaserat eller emotionellt stöd. I LIITU-studien 2016 av Kokko m.fl. (2016) kommer det inte fram en skillnad inom de olika kategorierna, men mammor tenderar stödja mer sina flickor, medan pappor tenderar stödja mer sina pojkar. Även om mammor och pappor tenderar ha olika metoder för att stödja sitt barn, är allt föräldrastöd förknippat med att flickor är mer fysiskt aktiva. Slutligen visar det sig att flickor är mer fysiskt aktiva då de får stöd av någondera eller båda föräldrar. Oavsett denna förhöjda fysiska aktivitet bland flickor har föräldrastöd en relativt låg påverkan på den fysiska aktiviteten. Den förhöjda fysiska aktiviteten ökar enbart med 12 % då flickor får föräldrastöd.

3.3 Barns syn på föräldraengagemang i deras idrottsverksamhet

Det visar sig att föräldrar till barn som presterar bra i skolan också har ett intresse för deras fritidsintressen som till exempel deras idrottsverksamhet. En del föräldrar kanske inte tycker om att stå vid fotbollsplanen och följa med en match men barn uppskattar detta och vill att föräldrarna ska bry sig om dem och deras liv. Med hjälp av föräldraengagemang, inom sport och allt annat, sporrar barnen till goda prestationer och ett bra liv. (Förbundet Hem och Skola i Finland, 2019.)

Som en engagerad förälder i sitt barns idrottsverksamhet påverkar föräldern barnets vilja att utöva idrotten. Studier (Hinich, 2004; Qurban, Wang, Siddique, Morris & Qiao, 2019) betonar relationen mellan föräldrars engagemang och upplevelsen hos barnet

inom idrotten, det vill säga föräldrar har en avgörande roll i hur barn känner sig i sin idrott, hur deras motivationsinriktning utvecklas och hur de motiveras med tanke på föräldrarnas stöd och engagemang. Något som också kan kopplas med barns motivation till att utöva idrott är självkänslan och känslan av glädje. Om barnet upplever att idrotten är roligt blir också viljan att utöva idrotten större. Lagandan påverkar mycket barnets motivation till att utöva idrott. Därför är det viktigt med goda sociala relationer och en god laganda inom idrottsverksamheten. Även hälsoaspekterna som idrotten för med sig och möjligheter och goda förutsättningar till att utvecklas inom idrotten är något som får barn att bli motiverade.

Barn uppfattar två olika typer av föräldraengagemang inom deras idrottsverksamhet. Den ena typen är representativ för föräldrar som underlättar barnets aktivitetsdeltagande och som ger dem val och möjlighet att välja själv när det kommer till idrott. I denna typ av uppfattning känner barnet en slags frihet samtidigt som det får ett optimalt stöd av föräldrarna. Den andra typen antyder mer strikt föräldrakontroll och att föräldrar ställer prestationskrav på barnet. Här är det föräldrarna som styr barnets idrottsutövande mer än barnet själv. (Anderson, Funk, Elliott & Smith, 2003.)

Barn kan uppleva föräldraengagemang som glädje och ångest eller någondera av dessa. Föräldrar bör uppmuntra sitt barn att engagera sig i idrottsverksamheten samtidigt som de ska låta barnet fatta sina egna beslut gällande vilka aktiviteter det vill delta i, utan ett behov av kontroll hos föräldrarna. Föräldrars åsikter kan vara så starka att de inte ger utrymme för barnet att påverka sitt idrottsutövande på det egna önskvärda sättet och att barnet inte har mod att vägra delta i olika aktiviteter. Föräldrar kan även bli ett problem för barnen då de har behov för prestationer på en viss nivå, till exempel att nå högre social status eller ha ekonomisk nytta genom bland annat sponsorer och stipendier. Detta kan leda till att föräldrar tar över barnets idrottande och barnets egna åsikter blir åsidosatta. (Anderson m.fl., 2003; Knight m.fl., 2017.)

Det stöd som barnet upplever av sina föräldrar samtidigt som det finns upplevd press av dem leder till negativa upplevelser av deltagandet i idrottsverksamheten. Barn som har negativa upplevelser av att vara med i någon fritidsaktivitet kan också ha större risk att mista andra fördelar, som färdighetsutveckling och positiv interaktion med andra. (Anderson m.fl., 2003.) Barn upplever beröm och förståelse av föräldrar som

positivt, medan ofta upprepat instruktivt beteende upplevs som negativt engagemang (Elliott & Drummond, 2015; Hinic, 2004).

Barns uppfattning om föräldraengagemang angående idrotten är förknippat med självuppfattning av förmåga, motivationsorientering och egna attityder och beteenden inom idrott och fysisk aktivitet (Trost m.fl., 2002). Något som barn tänker rent per automatik tänker på då deras föräldrar är involverade i idrottsverksamheten är de förväntningar föräldrarna har, respons på förluster, bekymmer om att vinner det eller inte, kritik och allmän föräldrapress för att lyckas med sin idrott (Elliott & Drummond, 2015). De barn som upplever att de har ett socialt stöd från sina föräldrar har också en högre uppskattad ”self-efficacy”, det vill säga en situationsanpassad tillit till sig själv, i relation till att vara fysiskt aktiv. Denna situationsanpassade tilliten kan utveckla en trygghetskänsla när barnet idrottar. Trygghetskänslan som barnet skapar kan leda till att viljan att fortsätta med idrotten starkt finns kvar. (Trost m.fl., 2002.) Barn upplever emotionellt stöd som något positivt där föräldrar fungerar som rollmodeller (Kanters, Bocarro och Casper, 2008). När barnet uppfattar sina föräldrar stödja dess idrottsaktivitet tenderar det att vara mer involverat i ett flertal aktiviteter (Reimers, Schmidt, Demetriou, Marzi & Woll, 2019).

Forskning visar att fram till 13 års ålder upplever barn att deras föräldrar har det största inflytandet på deras idrottsdeltagande. Ju yngre barn är då de börjar med sin idrott, desto mer är föräldrar engagerade i deras idrottsverksamhet. (Aarresola & Konttinen, 2012; Kokko m.fl., 2016.)

Flickor och pojkar upplever olika mängder stöd och engagemang hos sina mammor och pappor. För både flickor och pojkar är det upplevda stödet och engagemanget hos sina mammor och pappor en faktor som ökar deras tillfredsställelse och höjer självkänslan inom idrott (Knight m.fl., 2017; Leff & Hoyle, 1995). Pojkar som är mycket engagerade i idrott påverkas i större grad av sina pappor än pojkar som visar en lägre delaktighet i idrott. Flickor som är mycket aktiva inom idrott jämfört med flickor med svagt engagemang, påverkas lika mycket av båda föräldrar. Flickor upplever även uppmuntran av sina föräldrar som något mer betydelsefullt och viktigare än vad pojkar gör. (Augustsson, 2007; Leff & Hoyle, 1995; Lewko & Ewing, 1980.) Däremot kommer det fram i LIITU-studien 2016 av Kokko m.fl. (2016) att flickor

upplever att de får mer stöd av deras mammor än av båda föräldrarna och pojkarna upplever att de får mer stöd av deras pappor. Även de som regelbundet utövar idrott får med större sannolikhet mer uppmuntran och stöd i deras idrottsutövande av sina föräldrar än de som inte utövar idrott eller de som utövar idrott i mindre mån.

Föräldraengagemang har ett så starkt inflytande på barn att effekterna kan vara i många år och kan förbättra barns deltagande och prestanda på många olika områden. Detta i sin tur påverkar starkt barnets inställning till deltagande i idrott. Upplevelsen av föräldrars stöd och press hos barnet påverkar uppfattningen om sig själv och den egna prestationsförmågan. (Knight m.fl., 2017; Leff & Hoyle, 1995.)

3.4 Föräldrars förväntningar och press på barn i deras idrottsverksamhet

Även om föräldrar tydligt kan ha en positiv inverkan på barnets idrottsutövande har föräldrar även hög potential till att negativt påverka upplevelsen av idrott hos barnet. Om föräldrar har alltför höga förväntningar och press på sitt barn blir barnet mer omotiverat och tillfredsställelsen inom idrotten blir mindre. (Elliott & Drummond, 2015.) Dessa resultat bekräftas av det som forskats gällande föräldrars beteende och press och deras negativa påverkan på barns tillfredsställelse och motivation. Flera undersökningar (Anderson m.fl., 2003; Elliott, & Drummond, 2015; Leff & Hoyle, 1995; Sánchez-Miguel m.fl., 2013) har kommit fram till liknande resultat, där barns åsikter om föräldrars press och förväntningar är förknippade med omotiverade och ångestfulla barn samt bortfall från idrotten. Därmed ju större föräldrapress, desto mindre kommer barnen att vara tillfredsställda inom sitt idrottsutövande och desto mer sjunker deras motivation att utöva idrott och i värsta fall fysisk aktivitet generellt.

Föräldrars förväntningar och press kan ha olika dimensioner beroende på ur vilken synvinkel dessa betraktas. Även ett välmenat beteende av föräldrar kan missförstås av de idrottande unga. Det finns en skillnad mellan föräldrars syn och barns syn på föräldrapress inom barnets idrottsverksamhet. Föräldrar upplever att de orsakar mindre press på sitt barn än vad barnet själv anser. Det visar sig att föräldrars uppfattning om

hur mycket press de påför sitt barn är betydligt lägre än det som rapporterats av deras barn. (Kanters m.fl., 2008.) Föräldrar kan tro att genom att uttrycka besvikelse när det kommer till barnets dåliga prestationer, kommer det att främja motivationen och förbättringen inom idrott. Ur barnets perspektiv kan denna välmenade föräldrapress bidra till att dess glädje, tillfredsställelse och motivation inom idrotten och idrottsutövande sjunker. (Anderson m.fl., 2003; Elliott, & Drummond, 2015.)

Det upplevda föräldrastödet hos barn förutspår ett positivt deltagande i aktiviteter utanför skolan, till exempel idrottsutövande i en idrottsverksamhet, medan press förutspår negativa upplevelser och mindre deltagande i idrottsverksamhet (Anderson m.fl., 2003; Reimers m.fl., 2019). Det finns skillnader i hur flickor och pojkar upplever press av sina föräldrar. Pojkar upplever att de utsätts för mer press av sina pappor än av sina mammor, medan flickor utsätts för lika mycket press av både deras mammor och deras pappor. Upplevd föräldrapress kan ha ett mer negativt samband med upplevelsen av en aktivitet eller idrott för flickor än för pojkar. (Leff & Hoyle, 1995.)

Det har resonerats kring att de flesta föräldrar kanske inte är medvetna om styrkan i deras engagemang, som sedan orsakar press för barnet. Föräldrar kan börja med goda avsikter, till exempel att försöka introducera deras barn till en idrottsverksamhet som så småningom kan ge dem framgång. När denna framgång blir synlig för föräldern kan engagemanget bli allt större och få en negativ riktning. (Kanters m.fl., 2008; Knight m.fl., 2017.) Den negativa riktningen kan därmed leda till press som påverkar barnet negativt. Några exempel på vad press kan leda till är att barn har en rädsla för att misslyckas, känsla av bristfällighet och känsla skuld och ångest. För att undvika alltför mycket press och alltför höga förväntningar på barn är det avgörande att föräldrar är realistiska om vad barn kan nå inom idrotten. (Sánchez-Miguel m.fl., 2013.)

I vissa fall har föräldrarna kanske inte barnets bästa intresse i sitt hjärta. Föräldrar kan till exempel uppfylla sina egna drömmar genom deras barn. Föräldrar kan försöka dra nytta av deras barn för att tillgodose behoven för framtiden för barnet, till exempel genom att de söker möjligheter till ekonomisk nytta för gymnasiet eller högskolestipendium, eller till och med professionella möjligheter. Den tillhörande statusen följer starkt efter detta utnyttjande. Även om detta kan gynna barnet i framtiden förutsätter det en stor press för barnet som yngre. Föräldrarnas avsikter med

barnets framtid kan även vara något som barnet inte tänkt eller velat göra i sin framtid. (Anderson m.fl., 2003; Knight m.fl., 2017.)

Mammors och pappors förväntningar gällande barnets framgång inom idrott och skola är en betydande förutsägbarhet för sannolikheten att idrottare blir utbrända. Höga förväntningar och press har påvisats leda till utbrändhet och stress för det idrottande barnet, både inom idrott och inom skola. Föräldrars förväntningar inom skola kan påverka känslan av stress och utbrändhet inom idrott, medan deras förväntningar inom idrott kan påverka känslan av stress och utbrändhet inom skola. Detta betyder att press och förväntningar inom idrott inte nödvändigtvis påverkar negativt barnets känsla inom idrott, men höga förväntningar på skolan kan däremot påverka negativt på barnets upplevelser inom idrotten. Mammans förväntningar och press påverkar barnets upplevelser av stress och utbrändhet, ju högre förväntningar mamman har på skolan, desto mer sannolikt känner barnet stress och utbrändhet inom sin idrott och vice versa. (Sorkkila m.fl., 2017.)

Ofta upplevs press av pappor som den enda betydande faktorn för att barnet antingen känner välbehag och lust inom idrottsutövandet eller inte (Kanters m.fl., 2008). Vissa pappor har även reflekterat över sin roll i sitt barns idrottsutövande då de fungerar som lagtränare i samma lag där det egna barnet utövar idrott. Det visar sig att pappors uppmuntran kan lätt riktas fel som leder till ett misslyckande i att vara en stödjande förälder och förebild. När ens förälder utvärderar prestationer och kritiserar resultat som idrottslaget har presterat kan det upplevas som något negativt. Detta kan leda till press för barnet att åstadkomma bättre resultat. Pappor kan lätt pressa deras barn för mycket, vilket leder till ett val att sluta sin idrott. Denna press kan även följa med hem, vilket negativt påverkar stämningen hemma. (Gottzén & Kremer-Sadliks, 2012.) Dock påpekar Sorkkila m.fl. (2017) det motsatta, där pappors förväntningar inom idrott påvisas inte ha någon påverkan på sannolikheten till utbrändhet inom varken skola eller idrott. Om pappor däremot har förväntningar inom skola påverkar detta med större sannolikhet att barnet känner sig utbränd inom idrott. Resultatet kan bero på att forskningen tar i beaktande ”can do” istället för ”should do”. Föräldrar har alltså utvärderat vad de tror att barnet kan istället för att ta fasta på vad barnet borde kunna.

3.5 Sammanfattning

Barnets självbild, den fysiska omgivningen och de personerna som finns runtomkring det påverkar i hög grad hur idrottsutövandet kommer att bli för det. Det finns skillnader mellan pojkar och flickor och deras intressen för olika idrottsgrenar, men det finns inte en skillnad i hur stor andel av flickorna och pojkarna slutar sin idrottsverksamhet. Det finns rekommendationer på hur ofta och hur länge barn bör vara fysisk aktiva i dagen, detta för att uppfylla kraven om fysisk aktivitet. Eftersom den fysiska aktiviteten minskar med åldern och en stor del av människorna inte rör på sig tillräckligt finns det en målsättning för att öka fysiska aktiviteten och minska på stillasittandet bland finländare.

Föräldrar har generellt en positiv inställning till att stödja sitt barn i dess idrottsverksamhet och största delen av föräldrar är nöjda med mängden engagemang de bidrar med. De föräldrar som är mest aktiva inom sitt barns idrottsverksamhet är oftast sådana föräldrar som själva har utövat idrott eller är allmänt intresserade av fysisk aktivitet. Engagemanget och stödet kan vara allt från att diskutera om idrotten med barnet, stödja mentalt, skjutsa till träningar, vara tränare i samma lag till att ansvara för kioskförsäljning under turneringar. När mammor och pappor jämförs finns det inga betydelsefulla skillnader gällande föräldraengagemang. Dock konstateras det att pappor ägnar mer tid åt engagemanget i barnets idrottsverksamhet. Det kommer även fram olika former av engagemang och inom vilken form respektive kön engagerar sig mer. Det visar sig att stöd och uppmuntran är viktigare för flickor än för pojkar.

Barn uppfattar två olika typer av föräldraengagemang och detta engagemang kan upplevas som positivt eller negativt. Ett positivt föräldraengagemang främjar barnets deltagande i idrott och motivation att utöva idrott, medan ett negativt engagemang skapar negativa upplevelser inom idrott. Flickor får oftast mer stöd av båda föräldrar än vad pojkar får, medan pojkar får oftast mer stöd av sina pappor. Barnens upplevda positiva engagemang hos mammor och pappor är en faktor som ökar både flickors och pojkars självkänsla och glädje inom idrott. Idrottare får med större sannolikhet mer stöd av sina föräldrar än de som inte idrottar eller de som idrottar i mindre mån.

Om föräldraengagemanget går över en viss gräns främjar det inte barnet, vilket kan leda till att barnet tappar intresset för att utöva sin idrottsgren. Då föräldrar har alltför höga förväntningar och ställer krav på sitt barn leder det till att barnets motivation sjunker. Press kan leda till dålig självkänsla, ångest, depression och en rädsla för att misslyckas. Pojkar upplever att de utsätts för mer press av sina pappor än av sina mammor, medan flickor upplever lika mycket press av båda föräldrar.

4 Dubbelkarriär

I detta kapitel kommer vi att presentera vad dubbelkarriär innebär och elevers möjligheter till att göra dubbelkarriär i Finland. Vi kommer även att kort presentera projektet Urheiluyhäkouluokeilu.

Dubbelkarriär kan definieras som ungdomar som framgångsrikt vill kombinera studier och idrott. I dubbelkarriär satsas inte enbart på studier eller idrott, utan på båda karriärerna samtidigt. (Ryba, Stambulova, Selänne, Aunola & Nurmi, 2017.) En annan definition på dubbelkarriär är en elitidrottare som vill ha en livslång karriär inom idrotten i kombination med studier eller arbetsliv (de Subijana, Barriopedro & Sanz, 2015; Ryba, Stambulova, Ronkainen, Bundgaard & Selänne, 2015). Tekavc m.fl. (2015) definierar dubbelkarriär som något där ett stort fokus ligger på idrottandet och antingen studier eller jobb. Det finns en kontinuitet mellan idrott och studier, vilket gör att övergången sker naturligt för idrottaren och på detta sätt kunna kombinera dem på ett idealiskt sätt.

Föräldrar är viktiga både i idrott och i skolgång. En del av föräldrar vill att läxorna blir gjorda förrän barnet går iväg på träningar. I och med dubbelkarriär idrottar barnet allt oftare och intensivare. Därmed blir också relationen med tränare allt viktigare, dock på gott och ont, eftersom idrottare kan hamna i konflikt med sin tränare. En del idrottare berättar att deras tränare påpekar och påminner dem om hur viktigt det är att också satsa på skolgång, vilket uppskattas av dem. Många upplever även att lärare uppmuntrar dem i deras idrottsgren med bland annat att fråga hur tävlingar har gått, lyfta upp dem som förebilder för resten av klassen och arrangera skolarbeten på ett sådant sätt att de kan ta del av dem. (Tekavc m.fl., 2015; Condello, Capranica, Doupona, Varga & Burk, 2019.)

Idrottare som går i gymnasium är ofta tvungna att stå över lektioner eller hela dagar på grund av deras träningar, men kan ändå komma ikapp de andra. De som går i skolor där det finns organiserat stöd för idrottande elever, det vill säga elever med dubbelkarriär, har möjlighet till en större flexibilitet för att kunna delta i lektioner och få individuellt stöd i sitt lärande. När idrottskarriären utvecklas ökar också kraven på

engagemang inom idrotten och det märks främst då elever börjar studera i gymnasiet. Då gäller det att välja vilket som ska satsas mera på, idrott eller skolgång. De flesta försöker hålla idrott och skolgång som likvärda, medan några väljer att prioritera idrotten framför skola. (Tekavc m.fl., 2015.)

Idrottande elever märker hur de med tiden börjar identifiera sig själv mer och mer som en idrottare. Många av dem börjar överväga att satsa på att bli professionella idrottare. Deras höga motivation för idrott innebär passion för idrott, viljan att ständigt bli bättre och strävan till att vara den bästa. Eftersom idrottare satsar på sin gren i både tid och energi måste de ofta avstå från andra sysselsättningar, till exempel från att spendera tid med sina klasskamrater. En del av de som deltog i studien gjord av Tekavc m.fl. (2015) beskriver deras utveckling och tonår som något annorlunda jämfört med sina kamrater som inte ägnade sig åt någon idrottsgren. De barn och unga som har en dubbelkarriär får ta del av specifika upplevelser och är tvungna att bli mogna tidigare, eftersom de hamnar ta ett större ansvar över sig själv och sin utveckling som idrottare. Oftast prioriterar de vila och sömn över att gå ut och festa. Många medger att på grund av deras stora insats på idrott är deras sociala liv inte lika aktivt som deras klasskamraters. Även kontakten med barndomsvänner och familj minskar (Linnér, Stambulova, Lindahl & Wylleman, 2019; Stambulova, Engström, Franck, Linnér & Lindahl, 2015).

Toppidrottare uppskattar vänners stöd både inom och utanför idrott. Relationer med vänner utanför idrott är betydelsefulla när det kommer till att hålla en balans mellan skolgång och idrott men det visar sig att de flesta umgås för det mesta med sina föreningskompisar. En del påstår dock att de ser sina föreningskompisar mer som kollegor än vänner. En toppidrottare berättar att idrott i allmänhet lär arbetsdisciplin, uthållighet att arbeta, att ta ansvar, att kommunicera, att anpassa sig till olika människor, att hantera stress och att arbeta i och leda en grupp. (Tekavc m.fl., 2015.)

Elever med dubbelkarriär har störst behov av att utveckla förmågor som att kunna prioritera, hantera stress i idrott och studier, förstå vikten av vila och återhämtning och fokusera på nuet utan att vara distraherad av annat som pågår i livet. Att kunna fråga hjälp av rätt person då det behövs och att tro på sig själv är viktigt då dubbelkarriär görs. (Linnér m.fl., 2019.)

Övergången från junior- till vuxenidrottare är svår och krävande både fysiskt och psykiskt, eftersom nivån på tävlingarna blir mer krävande. Den unga idrottaren är även fysiskt mindre mogen och utvecklad än majoriteten av medtävlarna och ofta byts tränaren vid övergången från junior- till dam- eller herrnivå, vilket innebär att bygga upp tillit och förtroende för den nya tränaren. Elever med dubbelkarriär tycker att studier och utbildning är en bra investering i framtiden ifall deras idrottskarriär skulle upphöra för tidigt eller tidigare än tänkt. Mer än hälften av idrottarna fortsätter med akademiska studier, men att få tiden att räcka till för både studier och idrott är en utmaning. Övergången till universitet förstärker ytterligare toppidrottarens självständighet och anpassningsförmåga. (Tekavc m.fl., 2015.)

Idrottare har rätt till att kombinera deras idrottsutövande med den högre utbildningen (Condello m.fl., 2019). I Finland råder det en stark strävan efter att en idrottare på ett väl balanserat sätt kan kombinera målinriktad idrott med skolgång eller annan karriär i sitt dagliga liv. Skolan, idrottsföreningen och -förbundet, idrottsakademin och andra parter bör stödja de unga genom att kunna kombinera skola med idrott och därmed utvecklas till en välbalanserad och välmående idrottare. Det finns tre olika modeller för dubbelkarriär: idrott som yrke, en kombination av idrott och skolgång och kombination av idrott och annat yrke. Dubbelkarriären ska alltså stödja både idrottarens skolgång och hans utveckling inom idrott. (Suomen Olympiakomitea, 2019.)

Dubbelkarriären anses börja i gymnasiet och fortsätta till en karriärövergång efter toppidrottskarriärens slut. Det har blivit allt vanligare att ungdomar väljer att satsa på sin idrottsgren och kombinerar skolgång med toppidrott. Därför har det upplevts ett behov av dubbelkarriär redan på högstadiet och därför har det hösten 2017 inletts ett treårigt projekt *Urheiluylläkoulukokeilu (Idrottshögstadietöversöket)* som är koordinerat av Finlands Olympiska Kommitté (2019). Målet med projektet är att utveckla en nationell modell för idrottshögstadiet där eleven får vägledning i att utveckla sina livskunskaper och färdigheter för en mer krävande kombination av studier och idrott. Pilotskolorna runt om i Finland bygger handlingsmodeller som erbjuder tio timmars varierad fysisk aktivitet och träning under skolveckan vid sidan om studierna. (Suomen Olympiakomitea, 2019.)

På högstadiet innebär dubbelkarriär att den unga kan kombinera skolgång, målinriktad träning och annan fritid i den egna vardagen så bra som möjligt. Den unga blir väl förberedd med förmågor och förutsättningar inför en idrottskarriär och skolgång på andra stadiet. I idrottsgymnasiet kombineras studierna med målinriktad träning. Idrottsgymnasier är menade för unga idrottare som har som mål att uppnå nationell kompetens, internationell framgång eller professionalism i sin idrottsgren. Planeringen av skolgången tar hänsyn till idrottens tidsmässiga krav och träningen är även en del av examen. Målet för Finlands tävlings- och toppidrottssystem är att alla idrottare avlägger andra stadiets utbildning. På toppnivån i idrottarens dubbelkarriär ligger fokus på stödet för idrottsprestationerna och dess resultat. (Suomen Olympiakomitea, 2019.)

Nieminen, Aarresola, Mononen och Pusa (2018) har utfört en utvärdering 2017–2018 där skolor som är med i projektet *Urheiluylläkoulukokeilu* har fått ta del av. De flesta av skolorna har tyckt att de lyckats bra eller ganska bra med projektet. Endast två av skolorna svarade att de varken lyckats bra eller dåligt. Under läsåret 2018–2019 gjordes en till utvärdering av Nieminen, Mononen och Aarresola (2019). Enligt utvärderingen var skolorna fortfarande nöjda med sin satsning och de flesta tyckte att de uppnått *Urheiluylläkoulukokeilus* mål. Bäst hade skolorna lyckats med de grundläggande motoriska färdigheterna och mest utmanande hade det varit att uppnå målen inom de mentala färdigheterna.

En del idrottare uppnår bästa möjliga prestation genom att enbart fokusera på att utöva idrott. För andra är kombinationen av idrott och skolgång eller idrott och annat jobb det mest idealiska sättet att nå det bästa resultatet. Under idrottskarriären implementerar idrottaren olika dubbelkarriärmodeller efter idrottens krav och enligt sin livssituation. Toppidrottare behöver stöd i att kombinera idrott, skolgång och det sociala livet (Linnér m.fl., 2019). För att inte känna sig ensam med sin idrott och sin skolgång är det viktigt för den unga att ansluta sig till ett nätverk av idrottsakademin. Idrottsakademier och Finlands Olympiska Kommitténs experter för dubbelkarriär stödjer idrottare under deras aktiva karriär och övergången till nästa karriär. Idrottsakademier kan till exempel fungera som träningscenter som har i uppgift att hjälpa idrottare att kombinera idrott och skolgång (Suomen Olympiakomitea, 2019; Undervisnings- och kulturministeriet, 2019).

5 Metod och genomförande

I detta kapitel kommer vi att presentera avhandlingens metod och genomförande. Först presenteras vårt syfte och forskningsfrågor. Därefter presenteras val av respondenter, kvantitativ forskningsansats, enkät som datainsamlingsmetod och genomförande och analys av data. Till sist kommer vi att presentera avhandlingens reliabilitet, validitet och etik.

5.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna avhandling är att ta reda på hur högstadieelever upplever att föräldrar engagerar sig i deras skolgång och idrottsverksamhet. Med hjälp av varje forskningsfråga kommer vi att jämföra skillnaden i elevernas upplevelser av föräldraengagemang utifrån om det är frågan om eleverna i idrottsklasser eller eleverna i parallellklasser. Dessutom studerar vi skillnader mellan pojkarnas och flickornas upplevelser av föräldraengagemanget inom de två olika typerna av klasser. Utgående från syftet har dessa forskningsfrågor utformats:

1. Hur upplever eleverna att deras föräldrar engagerar sig i deras skolgång?
 - a. Hur upplever eleverna sina mammors engagemang?
 - b. Hur upplever eleverna sina pappors engagemang?
2. Hur upplever eleverna att deras föräldrar engagerar sig i deras idrottsverksamhet?
 - a. Hur upplever eleverna sina mammors engagemang?
 - b. Hur upplever eleverna sina pappors engagemang?

5.2 Val av respondenter

De material som analyserats i avhandlingen är insamlat hösten 2017 och är en del av Finlands Olympiska kommitténs idrottsakademiprojekt *Urheiluyhäkouluokeilu (Idrottshögstadiet)*. I projektet deltar 25 skolor runt om i Finland. Då data insamlades var det 17 skolor som deltog i *Urheiluyhäkouluokeilu* och av dessa svarade 16 skolor på enkäten innan december 2017. Enkäten besvarades av 554 sjundeklassare varav 339 (61,2 %) är elever som deltar i *Urheiluyhäkouluokeilu* och går därmed i idrottsklasser, medan 215 (38,8 %) är elever som tar del av vanlig grundutbildning och går i parallellklasser. De elever som går i idrottsklasser har vi valt att kalla för idrottsklassflickor och idrottsklasspojkar och de som går i parallellklasser kallar vi för parallellklassflickor och parallellklasspojkar.

När elevernas syn på föräldraengagemang undersöktes, ingick hela materialet vi utgår ifrån i en större undersökning. Vi har fått ta del av tre större enkätfrågor med olika påståenden angående föräldraengagemang i elevernas skolgång och idrottsverksamhet (se bilaga 1). Det antal pojkar som går i idrottsklasser var 179 (32,3 %) och flickor var 158 (28,5 %). I parallellklasser var andelen pojkar 101 (18,2 %) och flickor 112 (20,2 %). Vi har 4 (0,7 %) bortfall som inte har identifierat sig som flicka eller pojke eller svarat på i vilken klass de går i. De allra flesta av eleverna är födda 2004, vilket betyder att de var 13 år gamla då data insamlades.

5.3 Kvantitativ forskningsansats

Vi har valt att ta del av projektet *Urheiluyhäkouluokeilu* som ett landsomfattande projekt och en kvantitativ forskning med flera hundra deltagande elever. I en kvantitativ forskning är forskaren objektiv och utgår ifrån ett stort antal respondenter, medan i en kvalitativ forskning är forskaren subjektiv och har ofta ett litet antal individer i undersökningen (Olsson & Sörensen, 2011). Eftersom vi har en stor grupp med 554 elever är en kvantitativ forskningsansats bättre för oss. I en kvantitativ forskning omvandlas informationen till siffror och mängder, men i en kvalitativ forskning kan informationen inte omvandlas till siffror. Där är det frågan om

forskarens uppfattning och tolkning av information hen fått. (Holme, Solvang & Nilsson, 1991.)

Den kvantitativa forskningen utgår oftast från en eller flera teorier som är grundade på tidigare forskning eller forskarens egna erfarenheter, vilket enligt Holme m.fl. (1991) gör analysfasen och bearbetningen av materialet lättare än vad det är i en kvalitativ forskning. Hela teorin eller delar av teorin omstruktureras och nya syften och hypoteser formas. Efter det kan ett nytt projekt planeras och genomföras och en statistisk analys och utvärdering utföras. Den nya statistiska analysen och utvärderingen kan antingen bekräfta eller motbevisa den nya teorin. (Olsson & Sörensen, 2011.) Det vanligaste sättet att samla in kvantitativa data är enkät- och intervjuundersökningar (Eliasson, 2013). Av dessa två sätten har vi fått ta del av en enkätundersökning.

Kvantitativa metoder fungerar bäst när det är viktigt att sätta siffror på det som undersöks. En kvantitativ metod är också användbar för att kunna säga något om en större grupp även om den grupp som undersöks skulle vara en mindre grupp. Fördelen med kvantitativa metoder är att analyskedet går relativt snabbt och att materialet går att analyseras om och om igen ifall någon analys skulle misslyckas. Kvantitativa metoder kräver oftast mindre tid och resurser än vad kvalitativa undersökningar gör. (Eliasson, 2013.) Dock måste forskaren vara medveten om vad som går att göra med det insamlade materialet.

5.4 Enkät som datainsamlingsmetod

Information kan samlas in genom att människor själva aktivt besvarar frågor. Ett sätt är enkät som datainsamlingsmetod. Vi har fått ta del av enkät som datainsamlingsmetod för att få ett brett och omfattande data. Enkäten består av ett formulär som innehåller öppna och slutna frågor med övervägande fasta svarsalternativ som fylls i av respondenten själv. Den forskaren som genomför en enkätundersökning kan många gånger använda sig av frågor som gjorts och använts av andra. Fördelen med detta är att själv inte behöva arbeta med frågekonstruktionen men också att ha något att jämföra med då svaren analyseras. Färdigt konstruerade

frågor som används är även färdigt kvalitetstestade av andra. Det finns olika slags enkäter, varav en är webbenkät som även använts i *Urheiluyhäkouluuokeilus* undersökning. Webbenkät är lämplig enbart i avgränsade grupper, eftersom det inte finns officiella register över e-postadresser. Även om det gäller att ha en avgränsad grupp, är det möjligt att göra en enkätundersökning på ett förhållandevis stort urval. (Ejlertsson, 2019.)

Enkäten ska ha en tydlig struktur där frågor som berör samma ämne ställs efter varandra. En tydlig struktur gör enkäten också mer tilltalande och begriplig. Strukturen i enkäten som användes i denna undersökning är tydligt uppdelad i frågor som berör mamman och pappan både i skolgången och i idrottsverksamheten. För att forskaren ska få reda på det hen vill, ska frågorna vara klara och tydliga, och formulerade så exakt som möjligt. Det gäller alltså att undvika alltför allmänna frågor. En fråga ska försöka ta reda på en sak, annars kan de som svarar på enkäten missförstå frågan eller så bli det svårt för forskaren att tolka svaret. Korta frågor brukar fungera bäst. Det är även viktigt att använda sig av ett språk och begrepp som respondenten förstår. (Eliasson, 2013.) Frågorna och svarsalternativen som finns i en enkät ska inte kunna tolkas på mer än ett sätt. Detta gör det mer tydligt för respondenten då hen svarar på enkäten. Antalet frågor i ett enkätformulär ska vara begränsat och det rekommenderas att besvarande av en enkät får ta ungefär 15–30 minuter. (Ejlertsson, 2019.)

En enkät kan bestå av både öppna och slutna frågor. Öppna frågor ger utrymme för den som svarar att själv formulera och skriva sitt svar och ta upp det hen tycker är viktigt för att besvara frågan. Öppna frågor i en kvantitativ undersökning påminner om djupet som nås i en kvalitativ intervjuundersökning. Respondenten har möjlighet att komma till tals och täcka in så många svar som möjligt. Nackdelen med öppna frågor är analysen och tolkningen av svaren, eftersom forskaren ska kunna tolka dem på rätt sätt utan att missförstå vad respondenten menar. Förutom detta är det en tidskrävande process. Därför är öppna frågor relativt ovanliga i en kvantitativ undersökning och detta kan vi även se i enkäten (se bilaga 1) som använts för att samla in de data som vi har fått använda i vår avhandling. (Eliasson, 2013.)

Slutna frågor är däremot mer vanliga inom en kvantitativ undersökning. Slutna frågor innebär att respondenten styrs genom att hen på förhand får vissa svarsalternativ. I

sådana här frågor går det lätt att förbereda det fortsatta arbetet med frågor, de ger användbara svar på frågor som forskaren utgått ifrån och det finns en säkerhet i att notera rätt svar. Många tycker även att sådana frågor går lätt att besvara, vilket ökar svarsprocenten. Dock finns det en risk att svarsalternativen inte besvarar frågan tillräckligt noggrant enligt respondenten och därför kan det finnas ett öppet svarsalternativ med till exempel beteckningen ”övrigt”. På detta sättet fås ett mer utförligt svar och mer tydlighet i svaren. (Eliasson, 2013.)

Föräldraengagemanget mättes separat med påståenden om mamman respektive pappan inom både idrott och skolgång. Föräldraengagemanget gällande skolgång mättes i en och samma fråga för både mamman och pappan. Denna fråga innehöll 10 olika påståenden (5 angående mamman och 5 angående pappan) (se bilaga 1) och dessa påståenden var åter identiska för respektive kön. Här kunde eleven välja svarsalternativ på en skala 1–5 där 1 motsvarade “stämmer inte” och 5 motsvarade “stämmer”. Mammans och pappans engagemang inom idrott mättes med en fråga för respektive kön. En fråga innehöll åtta olika påståenden (se bilaga 1) där eleven kunde välja svarsalternativ på en skala 1–6, enligt hur hen upplever mängden föräldraengagemang i sin idrottsutövning. Svarsalternativet 1 motsvarade “aldrig”, 5 “väldigt ofta” och 6 kunde eleven fylla i ifall hen inte har en mamma eller en pappa eller inte träffar någondera föräldern. Påståendena var identiska för både mamman och pappan.

Det finns en del fallgröpar då enkätfrågorna konstrueras. Därför utförs oftast en eller flera pilotstudier för att testa dessa frågor, vilket också gjorts i *Urheiluylläkoulukokeilus* undersökning. En pilotstudie kan genomföras som ett stickprov bestående av några personer eller en liten grupp av dem. Syftet med pilotstudien är att få reda på om respondenterna tolkar frågorna och svaren på samma sätt som den som konstruerat dem, eller om de uppfattar och lägger annan innebörd i dem. Dessutom går det att få reda på om det saknas svarsalternativ i någon fråga, vilket kan leda till att det blir omöjligt för vissa deltagare att besvara den. Den första omgången av en pilotstudie kan genomföras bland studie- eller arbetskamrater, vänner och familj för att sedan formulera om frågor och svarsalternativ enligt behov. Efter att formuleringarna på enkäten ändrats kan de testas bland utomstående personer för att vidare ge sina synpunkter på formuläret och än en gång omformuleras vid behov. Med pilotstudien

säkerställs det att enkäten är konstruerad på ett sådant sätt att forskaren får svar på det hen frågar efter. (Ejlertsson, 2019.)

Enkätfrågan om skolgång har tio olika påståenden om föräldraengagemang i elevens skolgång (se bilaga 1). Vi har delat in dessa påståenden i två kategorier: relation och skolengagemang. Ett exempel på ett påstående som hör till kategorin relation är *Jag har en bra relation till min mamma* och ett exempel på ett påstående som hör till kategorin skolengagemang är *Om jag har problem i skolan är min pappa villig att hjälpa*. De två enkätfrågorna angående idrottsverksamhet har åtta påståenden var. I dessa två frågor handlar sju av påståendena om föräldraengagemang. I den ena frågan handlar påståendena om mammans engagemang och i den andra om pappans engagemang (se bilaga 1). Liksom påståendena om skolgång, har vi delat upp dessa påståenden i två olika kategorier: emotionellt engagemang och praktiskt engagemang. Till emotionellt engagemang hör bland annat påståendet *Uppmuntrar dig att vara fysiskt aktiv eller att utöva idrott* och till praktiskt engagemang hör till exempel påståendet *Skjutsar dig till idrottsanläggning eller träningar*.

5.5 Undersökningens genomförande och analys av data

I undersökningen har materialet samlats in med hjälp av en Webropol-nätundersökning (se bilaga 1) mellan november och december 2017. Enkätundersökningen besvarades av eleverna under lärarens övervakning i ett IT-klassrum. Innan undersökningen genomfördes skickades det ut en skriftlig förfrågan om elevens och hans vårdnadshavares samtycke till deltagandet i undersökningen (se bilaga 2). Innan enkäten besvarades tilldelades elevernas vårdnadshavare skriftliga instruktioner (se bilaga 2) och individuella ID-nummer tilldelades eleverna för att identifiera dem som en del av antingen *Urheiluyhäkoulu* eller den vanliga grundutbildningen. Läraren blev även tilldelad instruktioner för genomförandet av undersökningen i IT-klassrum (se bilaga 3).

En pilotundersökning genomfördes i augusti 2017 i Helsingfors i en idrottsklass som bestod av 25 elever i årskurs 7. Denna grupp elever var inte en del av de som deltog i den egentliga undersökningen. Under hela pilotfasen av enkätundersökningen

tillfrågades eleverna inte bara om deras bakgrund, utan också om deras tränings- och hälsobeteenden, skolgång och framtidsförväntningar. Bearbetningen av de insamlade data görs utifrån hurdana frågor som använts i samband med insamlingen. Frågor med fasta svarsalternativ hanteras annorlunda än så kallade öppna frågor där respondenten själv förväntas skriva svar. (Ejlertsson, 2019.) I vårt fall har vi haft fasta svarsalternativ och därför går det bra att analysera data med något statistiskt dataprogram.

Kvantitativ bearbetning görs nuförtiden på dator. När informationen är insamlad ska den bearbetas på datorn med hjälp av ett statistiskt dataprogram som är anpassat för kvantitativ databearbetning. (Olsson & Sörensen, 2011.) Vi har analyserat data i programmet IBM SPSS Statistics 26. IBM SPSS Statistics, mer bekant som SPSS, påminner om Excel och andra kalkylprogram, men fungerar på ett annorlunda sätt. När SPSS används görs aldrig någon analys genom att skriva formler i rutfälten, utan först när de inmatade värdena är granskade och korrekta kan statistisk analys påbörjas. De statistiska beräkningarna görs genom att i olika menyer välja en analysmetod. Metoderna är validerade, vilket betyder att forskaren inte behöver bli orolig över att det skulle förekomma några fel. (Wahlgren, 2012.) Då två variabler och sambandet mellan dem analyseras, analyseras egentligen deras förhållande till varandra. För att kunna säga att det finns en skillnad mellan två variabler måste det påvisas att det faktiskt finns en statistiskt signifikant skillnad. (Eliasson, 2013.)

Allra först kodade vi om variabeln kön och klass till en och samma variabel för att få fyra olika grupper: flickor som går i idrottsklasser, pojkar som går i idrottsklasser, flickor som går i parallellklasser och pojkar som går i parallellklasser. Vi uteslöt de som inte identifierat sig som flicka eller pojke eller de som inte svarat på vilken klass de går i. Vi uteslöt även det första påståendet inom idrottsverksamheten som var att mamma/pappa *Håller på med fysisk aktivitet eller utövar idrott*, eftersom detta påstående inte har att göra med föräldraengagemang inom barnets idrottsverksamhet. Därmed analyserade vi sju påståenden inom idrottsverksamheten. Därefter använde vi oss av korstabulering för att få fram procentandelen för varje svarsalternativ i varje påstående. Vi fick även reda på om det fanns en statistiskt signifikant skillnad med hjälp av Chi-två-test. Sedan gjorde vi summavariabler för mammorna och papporna inom skolgång och idrottsverksamhet för att få fram medelvärden för hur de fyra olika grupperna upplevde föräldrars engagemang. Medelvärden, det vill säga indexvärden,

fick vi genom en envägs variansanalys och för att se om det finns och var det finns en statistiskt signifikant skillnad har vi gjort Tukey-post-hoc-test. Resultaten kommer vi att presentera i form av figurer och tabeller.

5.6 Reliabilitet, validitet och etik

Då en undersökning utförs är det viktigt både i planeringen och i genomförande att se till att det inte kommer in några systematiska eller slumpmässiga fel. Därför ska hela processen granskas kritiskt för att resultaten ska uppfylla kraven på reliabilitet och validitet. Med reliabilitet menas pålitligheten av hur undersökningen genomförs och hur omsorgsfullt bearbetningen sker. (Holme m.fl., 1991.) I vår avhandling har vi noggrant gått igenom varandras texter och även vår handledare har gjort det för att reliabiliteten för avhandlingen ska hållas på en bra nivå.

Reliabilitet handlar om tillförlitligheten i ett frågeinstrument som till exempel i en enkät eller i en enskild fråga. Frågorna ska vara tillräckligt stabila för att personen som svarar på samma frågor upprepade gånger vid olika tidpunkter ska svara likadant varje gång. Svaren på frågorna ska även vara desamma oberoende av vem det är som genomför undersökningen eller i vilket sammanhang den genomförs. (Ejlertsson, 2019.) Eftersom frågorna och påståendena konstruerats av någon annan och är plockade från olika validerade instrument höjer det reliabiliteten. Var och en av eleverna fick svara på enkäten tillsammans med läraren i ett IT-klassrum. För att öka reliabiliteten hade det reserverats gott om tid för att alla eleverna i lugn och ro skulle hinna fundera på frågorna och ge svar.

Med validitet menas att undersökningen faktiskt mäter det som undersökningen ska mäta och ta reda på (Holme m.fl., 1991). Ejlertsson (2019) nämner att då enkäten är färdigt formulerad och kvalitetsgranskad förstärker det avhandlingens validitet. Enkäten som våra respondenter har besvarat har varit både färdigt formulerad och kvalitetsgranskad. Förutom det ovannämnda har validiteten ytterligare förstärkts med att enkäten hade testats en gång med hjälp av en pilotundersökning innan den egentliga undersökningen.

Den tid och den energi som används till pilotstudier kommer sannolikt att påverka kvaliteten på den slutliga enkäten och därmed även undersökningens validitet. Pilotstudien bör göras bland personer som ligger så nära som möjligt den grupp som den egentliga undersökningen görs med. (Ejlertsson, 2019.) I denna undersökning gjordes en pilotstudie bland en liten grupp av elever på årskurs 7 gick i en idrottsklass. Härmed har frågorna, påståendena och svarsalternativen på enkäten testats och omformulerats enligt behov för att säkerställa att de är begripliga för respondenterna.

I en kvantitativ undersökning är det oftast två eller fler grupper som undersöks. Därför är forskare sällan intresserade av den enskilda individens identitet. Dock är varje individs svar viktig för att få en större helhetsbild av den grupp som undersöks. (Eliasson, 2013.) I vår avhandling har vi inte heller varit intresserade av den enskilda individens identitet, utan varit intresserade av den grupp elever som deltar i *Urheiluylläkoulukokeilu* och den grupp elever som går i parallellklasser.

För att uppfylla etiska principer har forskarna respekterat elevernas anonymitet. Eleverna fick varsitt ID-nummer enbart för att forskarna kunde skilja eleverna som går i idrottsklass och eleverna som går i parallellklass från varandra. Forskning ska inte utsätta personer för psykiskt eller fysiskt obehag eller skada, därmed ska personers integritet och insyn i sina privatliv skyddas (Olsson & Sörensen, 2011). En gemensam lagstiftning för Europeiska unionen sedan maj 2018, dataskyddsförordningen GDPR (The General Data Protection Regulation), reglerar hur personuppgifter får samlas in och hanteras. Denna lag ska skydda den enskilda personens integritet i samband med bearbetning av data, som i vårt fall är svaren på enkäterna. Personuppgifter som ska skyddas för att personen ska hållas anonym är bland annat namn, adress, telefonnummer, personnummer, foton med mera. Enkätfrågorna ska även formuleras på ett sådant sätt att svaren inte kan kopplas till en person eller hans personuppgifter. Då datainsamlingen är anonym, är även deltagandet av respondenter något högre jämfört med om det finns någon form av identifikation på enkäten. (Ejlertsson, 2019.)

Informationsbrevet som skickats ut till elevernas vårdnadshavare är enkelt och sakligt med ett språkbruk som förstås av målgruppen. Det ska klart och tydligt komma fram hur undersökningen sker och att respondenten hålls anonym. Då anonymiteten är säker är också svarsprocenten högre. Informationen som delats ut ska inte leda in

respondenten på att vissa typer av svar förväntas av hen. (Ejlertsson, 2019.) Informationsbrevet och de instruktioner som läraren fått ska alltså vara neutrala för att förstärka undersökningens reliabilitet, validitet och etik. I informationsbrevet och instruktionerna i denna undersökning kommer det tydligt och omfattat fram varför undersökningen görs, att respondenten hålls anonym och att det är frivilligt att svara på frågorna (se bilaga 2 och 3).

6 Resultatredovisning

I detta kapitel kommer vi att presentera avhandlingens resultat. Först presenteras elevernas upplevelser av föräldraengagemanget i deras skolgång och skillnaden mellan deras mammors och pappors skolengagemang. Därefter presenteras elevernas upplevelser av föräldraengagemanget i deras idrottsverksamhet och även här skillnaden mellan mammors och pappors engagemang. För att presentera resultaten så tydligt som möjligt har vi valt att kalla flickorna som går i idrottsklasser för "idrottsklassflickor", pojkarna som går i idrottsklasser för "idrottsklasspojkar", flickorna som går i parallellklasser för "parallellklassflickor" och pojkarna som går i parallellklasser för "parallellklasspojkar". Fullständiga korstabeller finns i bilaga 4 och 5 med värden från Chi-två-signifikanstest och i texten lyfter vi fram de skillnader som framkommit i testen. De skillnader som vi lyfter fram är statistiskt signifikanta och den signifikanta skillnaden finns i bilaga 4 och 5.

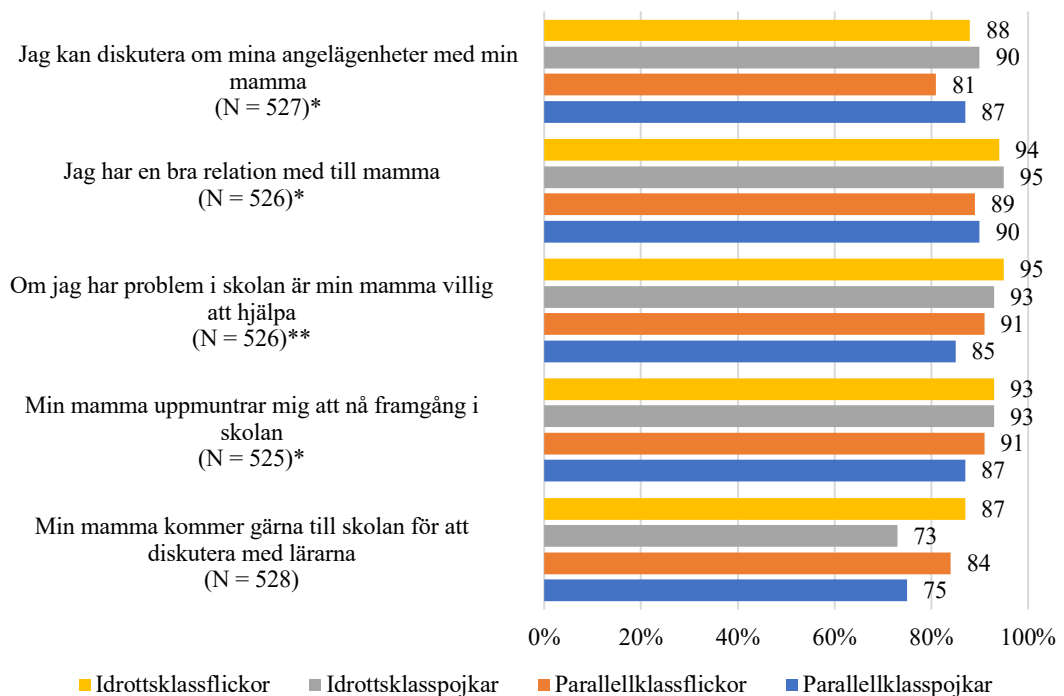
6.1 Elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras skolgång

Angående föräldraengagemanget i elevernas skolgång har vi fått ta del av resultat där eleverna har tagit ställning till fem olika påståenden på en skala 1–5. De två första påståendena gällde elevens relation till sin mamma eller sin pappa, och följande tre påståendena gällde elevens upplevelser av mammans eller pappans skolengagemang. För att göra resultaten så tydliga som möjligt, har vi valt att göra två figurer, en för elevernas upplevelser av relationen till deras mammor och mammors skolengagemang (figur 1), och en likadan för relationen till deras pappor och pappors skolengagemang (figur 2). Till sist har vi en tabell där vi presenterar medelvärden, indexvärden, för både relationen och skolengagemanget (tabell 1).

I figurerna 1 och 2 har vi tagit fasta på hur stor andel av varje grupp som har svarat "stämmer någorlunda bra" eller "stämmer helt" på påståendena om relationen och mammans och pappans engagemang i deras skolgång. Detta för att förtydliga resultaten. I bilaga 4 finns fullständiga tabeller för varje påstående. Vi har även delat in påståendena i två olika kategorier: relation och skolengagemang. Till relation hör

de två första påståendena som är *Jag kan diskutera om mina angelägenheter med min mamma/pappa* och *Jag har en bra relation till min mamma/pappa*. De övriga påståendena hör till kategorin skolengagemang. Vi kommer inte att jämföra dessa kategorier sinsemellan, eftersom de tar fasta på olika fenomen.

Figur 1. Andelen elever som har svarat ”stämmer någorlunda bra” eller ”stämmer helt” på påståendena om relationen till mamman och mammans skolengagemang.

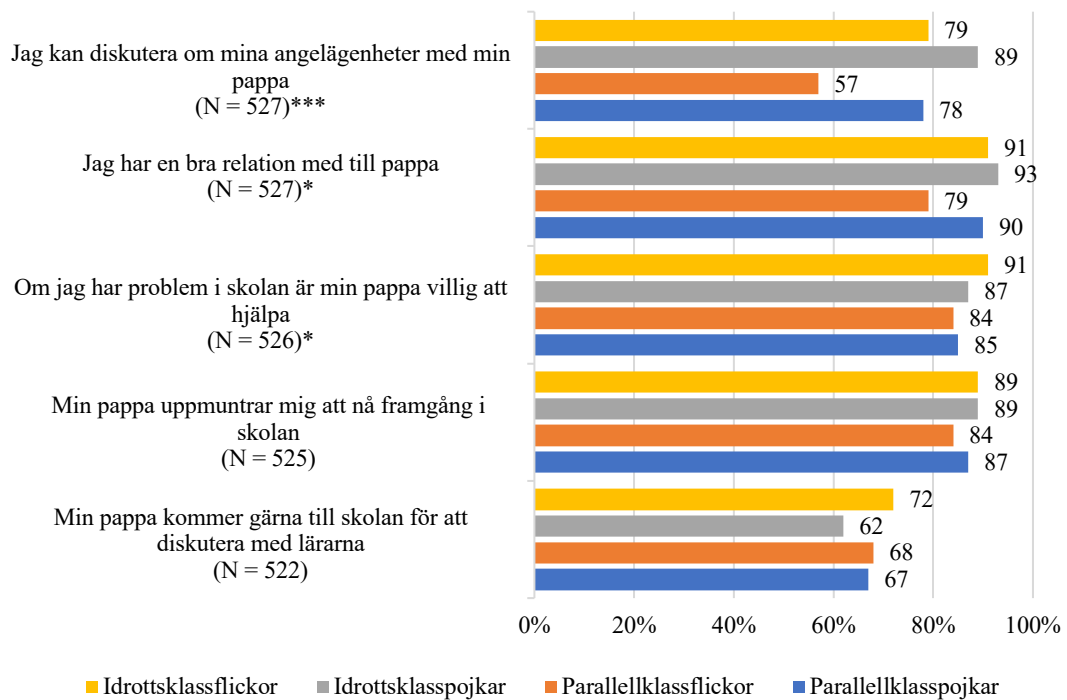
* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

Eleverna upplevde att deras mammor är väldigt engagerade i deras skolgång (se figur 1). Då det kom till påståendena i kategorin relation upplevde eleverna i hög grad att de har en bra relation till sin mamma och att de kan diskutera om sina angelägenheter med sin mamma. Över 80 % har svarat ”stämmer någorlunda bra” eller ”stämmer helt” på båda påståendena. Eleverna i idrottsklasser upplevde i en hög grad att de har en bra relation till sin mamma, medan en lägre andel parallellklassflickor upplevde att de kan diskutera om deras angelägenheter med sin mamma jämfört med de övriga grupperna.

Angående påståendena inom kategorin skolengagemang upplevde eleverna att deras mammor i lika hög grad är villiga att hjälpa dem om de har problem i skolan, som att

uppmuntra dem att nå framgång i skolan. I fråga om båda ovannämnda påståendena hade parallellklasspojarna upplevt svagare engagemang än de övriga grupperna och eleverna i idrottsklasser hade däremot upplevt mer engagemang i dessa två påståendena än de övriga grupperna. Däremot tyckte eleverna att deras mammor visade minst engagemang i fråga om att gärna komma till skolan för att diskutera med lärarna. I fråga om detta påstående fanns det inte någon signifikant skillnad mellan de fyra grupperna.

Figur 2. Andelen elever som har svarat ”stämmer någorlunda bra” eller ”stämmer helt” på påståendena om relationen till pappan och pappans skolengagemang.

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

Eleverna upplevde att pappor är relativt engagerade i deras skolgång (se figur 2). Gällande påståendena inom kategorin relation upplevde en stor andel av eleverna att de har en bra relation till sin pappa och att de kan diskutera om sina angelägenheter med sin pappa. En lägre andel av parallellklassflickor upplevde att de har bra relation till sin pappa jämfört med de övriga grupperna och de upplevde även att de i mindre mån kan diskutera om sina angelägenheter med sin pappa.

Inom kategorin skolengagemang var det enligt elevernas upplevelser allra vanligaste att pappor uppmuntrar dem att nå framgång i skolan och hjälper ifall det uppkommer problem i skolan. I dessa påståenden har eleverna upplevt att pappors engagemang är starkt, så mycket som över 80 % av alla elever i de fyra olika grupperna har svarat ”stämmer någorlunda bra” eller ”stämmer helt”. Det fanns ingen skillnad mellan grupperna om hur de upplevde pappans uppmuntran, dock fanns det en skillnad i hur eleverna upplevde pappans vilja att hjälpa dem i skolrelaterade problem där eleverna i idrottsklasser har upplevt mer engagemang än eleverna i parallellklasser. Allra minst engagemang upplevde eleverna i att pappor gärna kommer till skolan för att diskutera med lärarna. I fråga om detta påstående fanns det inte en signifikant skillnad mellan de fyra grupperna.

För att noggrannare kunna granska skillnaden mellan elevernas upplevelser av sina mammors och pappors engagemang inom de två kategorierna, relation och skolengagemang, har vi räknat ut ett medelvärde, ett så kallat indexvärde med hjälp av summavariabler och envägs variansanalys. Vi har även räknat ut ett totalt indexvärde för elevernas upplevelser av båda föräldrarnas engagemang i båda kategorierna som vi valt att kalla totalt indexvärde för föräldrarelation och totalt indexvärde för skolengagemang. Som tidigare har vi även här velat se skillnaden mellan de fyra olika grupperna: idrottsklassflickor, idrottsklasspojkar, parallellklassflickor och parallellklasspojkar. För att se om det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan grupperna har vi även gjort envägs variansanalys och Tukey-post-hoc-test för att se mellan vilka grupper skillnaden fanns.

Tabell 1. *Medelvärden för påståendena om relationen och det upplevda skolengagemanget i elevernas skolgång*

Grupp	Idrottsklass- flickor (N= 148–151) M	Idrottsklass- pojkar (N= 167–169) M	Parallellklass- flickor (N= 110–112) M	Parallellklass- pojkar (N= 96–98) M
Indexvärdet för relationen till mamman *	4,61	4,61	4,37	4,38
Indexvärdet för relationen till pappan ***	4,36	4,56	3,89	4,32
Totalt indexvärde för föräldra- relationen ***	4,47	4,59	4,13	4,35
Indexvärdet för mammans skolengagemang **	4,60	4,46	4,43	4,24
Indexvärdet för pappans skolengagemang	4,34	4,24	4,13	4,20
Totalt indexvärde för skol- engagemanget	4,44	4,35	4,28	4,22

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

Beträffande påståendena om elevernas upplevelser av relationen till sin mamma och om de kan diskutera om sina angelägenheter med sin mamma fanns det en statistiskt signifikant skillnad mellan grupperna ($F(3,526) = 3,505$, $p = 0,015$). Det fanns en trend i fråga om att de som går i idrottsklasser upplevde engagemanget vara starkare än de som går i parallellklasser ($p = 0,079$). Det fanns även en statistiskt signifikant skillnad mellan grupperna gällande elevernas upplevelser av relationen till sin pappa och om de kan diskutera om sina angelägenheter med sin pappa ($F(3,525) = 11,458$, $p = 0,000$). Färre parallellklassflickor upplevde att de kan diskutera med sin pappa om sina angelägenheter och har en bra relation till sin pappa jämfört med pojkarna som går i

parallellklasser ($p = 0,007$) och eleverna som går i idrottsklasser ($p = 0,000$). Det fanns även en statistiskt signifikant skillnad mellan grupperna i det totala indexvärdet för föräldraengagemang ($F(3,526) = 8,552, p = 0,000$). Återigen är det parallellklassflickor som skiljer sig med att ha ett lägre indexvärde från både flickorna i idrottsklasser ($p = 0,002$) och pojkarna i idrottsklasser ($p = 0,000$).

I elevernas upplevelser av sin mammas skolengagemang fanns det också en statistiskt signifikant skillnad ($F(3,525) = 4,704, p = 0,003$). I fråga om skolengagemang var det idrottsklassflickorna som upplevde att deras mammor är mer engagerade i deras skolgång än vad pojkarna som går i parallellklasser upplevde ($p = 0,001$). Däremot fanns det ingen statistiskt signifikant skillnad mellan grupperna när det kom till pappans skolengagemang ($F(3,525) = 1,250, p = 0,291$) och inte heller i det totala indexvärdet för skolengagemanget ($F(3,526) = 2,025, p = 0,109$).

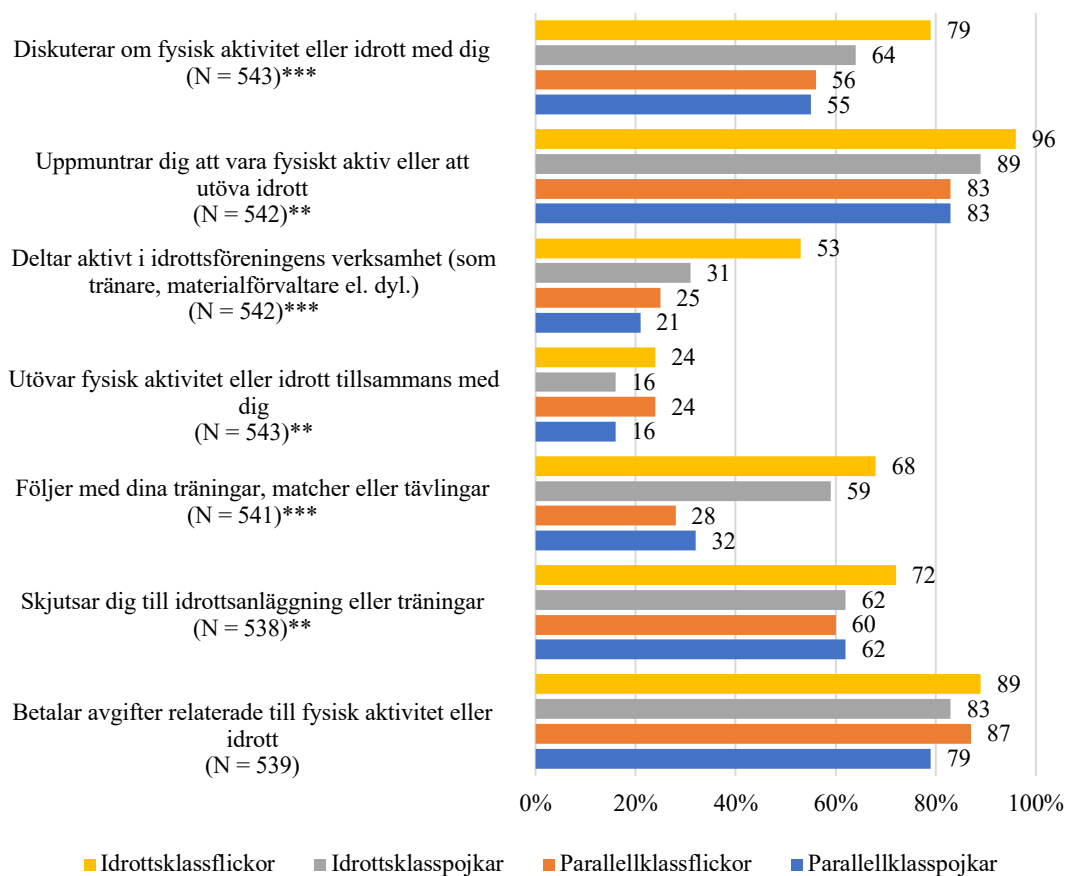
6.2 Elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras idrottsverksamhet

Angående föräldraengagemanget i elevernas idrott har vi fått ta del av resultat där eleverna har tagit ställning till sju olika påståenden gällande sin mammas engagemang och sju olika påståenden gällande sin pappas engagemang på en skala 1–6. De två första påståendena gällde elevernas upplevelser av det emotionella engagemanget hos sin mamma eller sin pappa och de följande fem påståendena gällde hur eleverna upplevde det praktiska engagemanget hos sin mamma eller sin pappa. För att redogöra resultaten så tydligt som möjligt, har vi valt att göra två figurer; en för elevernas upplevelser av deras mammors emotionella och praktiska engagemang (figur 3) och en likadan för elevernas upplevelser av deras pappors emotionella och praktiska engagemang (figur 4). Till sist har vi en tabell där vi presenterar medelvärden för både det emotionella och det praktiska engagemanget (tabell 2).

I figurerna 3 och 4 har vi tagit fasta på hur stor andel av varje grupp som har svarat ”ofta” eller ”väldigt ofta” på påståendena om mammans och pappans engagemang i deras idrottsverksamhet. Detta för att förtydliga resultaten. I bilaga 5 finns fullständiga

tabeller för varje påstående. Vi har även delat in påståendena i två olika kategorier: emotionellt och praktiskt engagemang. Till det emotionella engagemanget hör de två första påståendena som är *Diskuterar om fysisk aktivitet eller idrott med dig* och *Uppmuntrar dig att vara fysiskt aktiv eller att utöva idrott*. Resten av påståendena hör till kategorin praktiskt engagemang.

Figur 3. Andelen elever som har svarat ”ofta” eller ”väldigt ofta” på påståendena om mammors engagemang i deras idrottsverksamhet.

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

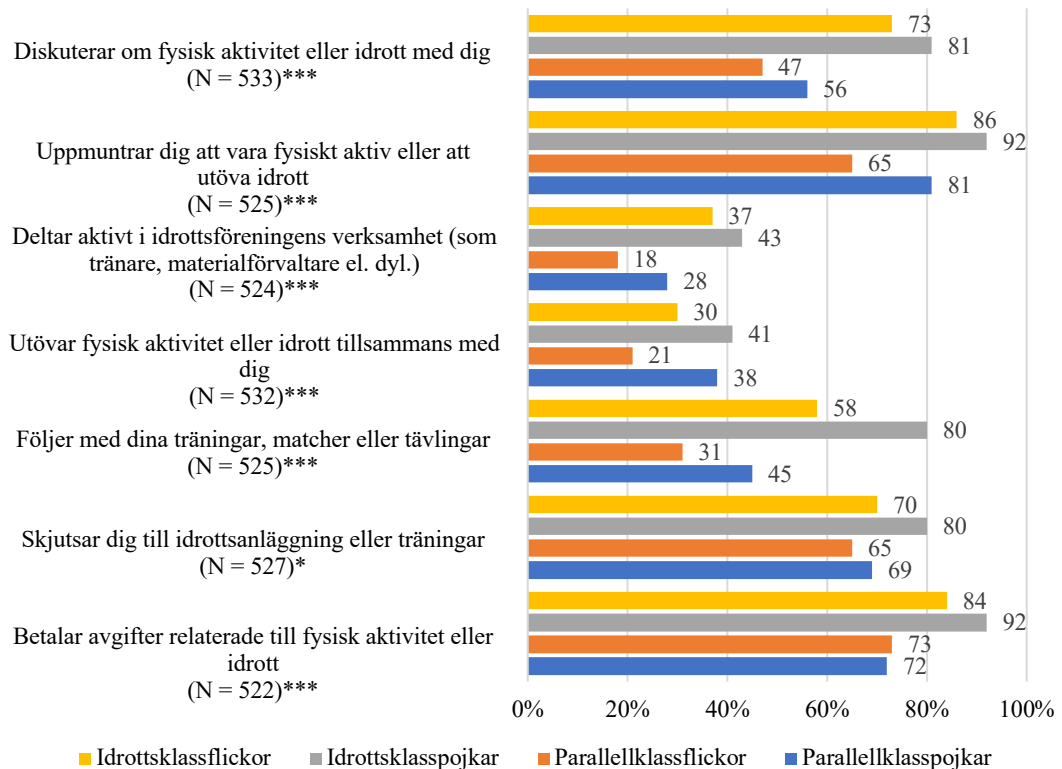
Gällande påståendena om emotionellt engagemang upplevde eleverna att deras mammor är mest engagerade genom att de uppmuntrar dem att vara fysiskt aktiva eller utöva idrott och mindre engagerade i att diskutera om fysisk aktivitet eller idrott med dem. I båda påståendena upplevde idrottsklassflickorna att deras mammor är mer engagerade än de övriga gruppernas. Överlag verkade eleverna uppleva att deras

mammor är mer aktiva inom det emotionella engagemanget än inom det praktiska engagemanget.

Inom det praktiska engagemanget upplevde eleverna att deras mammor är mest delaktiga genom att betala avgifter relaterade till fysisk aktivitet eller idrott där det inte fanns någon skillnad mellan de fyra gruppernas upplevelser. Angående följande påstående med näst mest upplevt engagemang bland eleverna upplevde de att deras mammor engagerar sig genom att skjutsa dem till idrottsanläggning och träningar. Återigen skiljer sig idrottsklassflickorna från de övriga grupperna med att uppleva mer engagemang.

De elever som går i idrottsklasser upplevde betydligt mycket mer engagemang då det var frågan om hur ofta deras mammor följer med deras träningar, matcher eller tävlingar. Mer sällan upplevde eleverna att deras mammor deltar aktivt i idrottsföreningens verksamhet. Rejält över hälften av idrottsklasspojkar, parallellklassflickorna och -pojkar svarade att deras mammor deltar i idrottsverksamheten "ibland", "sällan" eller "aldrig". Allra minst engagemang upplevde eleverna i att mammor utövar fysisk aktivitet tillsammans med dem. Gällande detta påstående upplevde flickorna att de utövar mer fysisk aktivitet eller idrott med sin mamma än vad pojkar gör.

Figur 4. Andelen elever som har svarat ”ofta” eller ”väldigt ofta” på påståendena om pappors engagemang i deras idrottsverksamhet.

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

Gällande pappans emotionella engagemang i elevens idrottsverksamhet upplevde eleverna att deras pappor är mest engagerade i att uppmuntra dem att vara fysiskt aktiva eller att utöva idrott och mindre engagerade i att diskutera om fysisk aktivitet eller idrott med dem. Parallellklassflickor upplevde att deras pappor är mindre engagerade i att uppmuntra dem att vara fysiskt aktiva eller att utöva idrott än de övriga grupperna upplevde. De som går i parallellklasser upplevde att de mer sällan pratar med sin pappa om fysisk aktivitet eller idrott.

Inom det praktiska engagemanget upplevde eleverna att deras pappor är mest delaktiga i att betala idrottsrelaterade avgifter. En större andel idrottsklasspojkar upplevde att deras pappor engagerar sig något mer i att betala idrottsrelaterade avgifter än vad de andra grupperna upplevde. Idrottsklasspojkar upplevde även att deras pappor skjutsar dem till idrottsanläggning och träningar mer än vad de övriga grupperna hade upplevt. I fråga om påståendet om hur ofta elevernas pappor följer med elevens träningar, matcher eller tävlingar upplevde återigen idrottsklasspojkar betydligt mycket mer

engagemang än de övriga grupperna. Endast 31 % av parallellklassflickor svarade att deras pappor ”ofta” eller ”våldigt ofta” följer med deras träningar, matcher eller tävlingar.

Mer sällan upplevde eleverna att pappor deltar aktivt i idrottsföreningens verksamhet, där eleverna som går i idrottsklasser har enligt elevernas upplevelser mer engagerade pappor gällande deltagandet i idrottsföreningens verksamhet. Allra minst engagemang visade pappor i att utöva fysisk aktivitet tillsammans med eleverna. Av de fyra grupperna upplevde idrottsklasspojkar och parallellklasspojkar att de överlag utövar mer fysisk aktivitet eller idrott med sin pappa än vad flickorna gör.

För att ytterligare få en helhetsbild och se på skillnaden mellan elevernas upplevelser av sina mammors och pappors engagemang inom de två kategorierna, emotionella och praktiska, har vi räknat ut ett medelvärde, ett så kallat indexvärde, med hjälp av summavariabler och envägs variansanalys. Vi har även räknat ut ett totalt indexvärde för elevernas upplevelser av båda föräldrarnas engagemang i de båda kategorierna som vi valt att kalla totalt indexvärde för emotionella föräldraengagemanget och totalt indexvärde för praktiska föräldraengagemanget. Vi har även här velat se skillnaden mellan de fyra olika grupperna: idrottsklassflickor, idrottsklasspojkar, parallellklassflickor och parallellklasspojkar. För att se om det fanns statistiskt signifikanta skillnader har vi gjort envägs variansanalyser och för att se var den eventuella signifikanta skillnaden fanns mellan grupperna har vi gjort Tukey-post-hoc-test.

Tabell 2. *Medelvärden för det upplevda emotionella och praktiska föräldraengagemanget i elevernas idrottsverksamhet*

Grupp	Idrottsklass- flickor (N= 153–158) M	Idrottsklass- pojkar (N= 170–174) M	Parallellklass- flickor (N=103–110) M	Parallellklass- pojkar (N= 93–100) M
Indexvärdet för mammans emotionella engagemang ***	4,35	4,11	3,98	3,88
Indexvärdet för pappans emotionella engagemang ***	4,21	4,39	3,65	3,92
Totalt indexvärde för emotionella föräldraengage- manget ***	4,24	4,23	3,73	3,80
Indexvärdet för mammans praktiska engagemang ***	3,79	3,43	3,16	3,04
Indexvärdet för pappans praktiska engagemang ***	3,63	3,86	3,06	3,35
Totalt indexvärde för praktiska föräldraengag- manget ***	3,67	3,62	3,04	3,12

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

Det fanns en statistiskt signifikant skillnad bland de fyra grupperna om hur de upplevde sina mammors emotionella engagemang ($F(3,538) = 9,324$, $p = 0,000$). Idrottsklassflickor upplevde att deras mammor är mer emotionellt engagerade än vad idrottsklasspojkar (p = 0,026), parallellklassflickorna (p = 0,001) och parallellklasspojkar (p = 0,000) upplevde. Inom pappans emotionella engagemang

fanns det en statistiskt signifikant skillnad $F(3,529) = 18,321, p = 0,000$) mellan idrottsklasserna och parallellklasserna. Idrottsklasspojkar upplevde att deras pappor är mer emotionellt engagerade i deras idrottsverksamhet jämfört med de eleverna i parallellklasser ($p = 0,000$). Även idrottsklassflickor upplevde att deras pappor är mer emotionellt engagerade jämfört med de pojkar ($p = 0,042$) och flickor ($p = 0,000$) som går i parallellklasser. I det totala emotionella föräldraengagemanget fanns det en signifikant skillnad $F(3,541) = 16,054, p = 0,000$) mellan eleverna i idrottsklasser och eleverna i parallellklasser. Eleverna i idrottsklasser upplevde att deras föräldrar är mer emotionellt engagerade än de som går i parallellklasser ($p = 0,000$).

Även inom mammors praktiska engagemang uppkom det en statistiskt signifikant skillnad ($F(3,538) = 21,991, p = 0,000$). I denna kategorin skiljer sig idrottsklassflickorna från de övriga grupperna ($p = 0,000$) och upplevde att deras mammor är mer praktiskt engagerade. Idrottsklasspojkar upplevde att deras mammor är mer praktiskt engagerade jämfört med parallellklasspojkar ($p = 0,001$) och parallellklassflickorna ($p = 0,035$). I fråga om pappans praktiska engagemang fanns det en statistiskt signifikant skillnad mellan grupperna ($F(3,529) = 19,776, p = 0,000$) där idrottsklasspojkar upplevde att deras pappor är mer engagerade jämfört med eleverna i parallellklasserna ($p = 0,000$). Det fanns även en statistiskt signifikant skillnad mellan idrottsklassflickor och parallellklassflickor där idrottsklassflickorna upplevde mer engagemang ($p = 0,000$).

Inom det totala praktiska engagemanget fanns det en statistiskt signifikant skillnad ($F(3,541) = 24,246, p = 0,000$) mellan de elever som går i idrottsklasser och de som går i parallellklasser. Idrottsklasspojkar upplevde att deras föräldrar engagerar sig mer genom praktiskt engagemang inom deras idrottsverksamhet än de som går i parallellklasser ($p = 0,000$). Även elevernas upplevelser av det totala praktiska engagemanget hos föräldrarna bland idrottsklassflickor skiljde sig från de elever som går i parallellklasser ($p = 0,000$).

7 Sammanfattande diskussion

I detta kapitel diskuterar vi avhandlingens metod och resultat. Först kommer vi att diskutera fördelar och nackdelar med våra metoder. Därefter diskuterar vi resultaten för varje forskningsfråga enskilt och jämför dem med tidigare forskning kring ämnet. Avslutningsvis ger vi förslag till fortsatt forskning.

Syftet med denna avhandling var att undersöka hur högstadieelever upplever att deras föräldrar engagerar sig i deras skolgång och idrottsverksamhet. Vi ville även se om det fanns en skillnad mellan deras mammors och pappors engagemang. Med hjälp av varje forskningsfråga har vi jämfört skillnaden i elevernas upplevelser av föräldraengagemang utifrån om det var frågan om elever i idrottsklasser eller elever i parallellklasser. Dessutom studerade vi skillnader mellan pojkarnas och flickornas upplevelser av föräldraengagemanget inom de två olika typerna av klasser.

7.1 Metoddiskussion

Vi valde att ta del av en kvantitativ forskning som var och fortfarande är en del av projektet *Urheiluylikoulukokeilu*. Utgående från syftet och forskningsfrågorna valde vi en kvantitativ metod för vår avhandling. I en kvantitativ forskningsansats är forskaren objektiv och har ett större antal respondenter medan i en kvalitativ forskningsansats utgår forskaren från ett mindre antal respondenter (Olsson & Sörensen, 2011). I och med att vi utgick från en stor grupp elever och ville ha ett generaliserbart resultat, var kvantitativ forskningsansats den rätta för vår avhandling. Utgående från enkätsvaren har vi fått svar på våra forskningsfrågor.

En kvantitativ forskningsansats grundar sig oftast på en teori, tidigare forskning eller forskarens egna erfarenheter (Holme m.fl., 1991). Efter det behövs undersökningen sättas igång för att se om det stämmer överens med till exempel den teori som forskarna utgår ifrån. *Urheiluylikoulukokeilu* är ett relativt nytt projekt och därmed är all information till nytta för att veta hur projektet framskrider, hur eleverna upplever projektet och i vårt fall även veta om deras upplevelser av föräldraengagemanget. Allt

detta för att se om det finns något som borde ändras på för att de idrottande eleverna ska smidigt kunna kombinera skola och idrott.

En kvantitativ forskningsansats passar bra då flera hundra respondenter inkluderas och det var fallet med undersökningen som vi fick ta del av, där över 500 elever hade svarat på enkätundersökningen. Med hjälp av kvantitativ forskning får forskarna en relativt bra överblick över fenomenet som undersöks och ju fler som besvarar enkäten, desto större sannolikhet är det att resultatet är representativt för alla som är i samma situation. Dock får de inte reda på hur var och en av respondenterna upplever det som forskas i, eftersom det är en större grupp som undersöks. (Eliasson, 2013.) Men det var inte heller tanken med denna avhandling/undersökning att analysera eleverna individuellt.

Även om Eliasson (2013) nämner att kvantitativ och kvalitativ forskningsansats kan fungera bra tillsammans, att forskare får ett djup i det som forskas i och att de kan ställa följdfrågor angående sådant som de vill ha utförligare svar på, tycker vi att enbart kvantitativ forskning har varit en fungerande ansats för vår avhandling. Det kunde ha varit intressant för oss att också ta del av vissa intervjuer för att få en djupare inblick i det som forskas i. Eftersom vi har haft en kvantitativ forskningsansats har vi haft kvantitativa data som vi analyserat. Om vi även hade tillagt en kvalitativ forskningsansats hade det blivit för tidskrävande för oss.

De forskare som är anknutna till projektet *Urheiluylläkoulukokeilu* valde att göra en kvantitativ forskning där eleverna från projektet i idrottsklasser och eleverna i parallellklasser fick delta i. Forskarna som genomfört undersökningen har varit intresserade av att veta hur eleverna i *Urheiluylläkoulukokeilu* bland annat upplever föräldraengagemanget. Därför tycker vi det är självklart att de väljer att undersöka just dessa elever. Att de också tagit med parallellklasser från samma skolor är förståeligt, eftersom det går lättare att jämföra dessa grupper sinsemellan då de går i samma skola.

En pilotundersökning genomfördes med en grupp elever i en idrottsklasser, som inte deltog i den egentliga undersökningen. Enligt Eljertsson (2019) får inte de som deltar i pilotundersökningen vara en del av den egentliga undersökningen, men bör ligga så nära som möjligt den grupp som deltar i den egentliga undersökningen. I denna

undersökning var de som deltog i pilotundersökningen en annan grupp av elever och nära den grupp som deltog i projektet. Därför har pilotundersökningen varit lyckad. Dock kunde även en pilotundersökning ha gjorts bland en liten grupp elever som går i parallellklasser, för att även få deras perspektiv med.

Forskarna har valt att använda sig av en webbenkät i denna undersökning. Eftersom kostnaderna per respondent är begränsade vid enkätundersökningar har webbenkäten i Webropol varit lämplig för denna undersökning (Eljertsson, 2019). Den arbetstid och de eventuella kostnaderna som går åt till pappersenkäter minskar då det är frågan om en webbenkät. Det finns webbenkäter som innebär eventuella kostnader för tjänster av något företag som står för webbverktyget. I denna undersökning har skolorna inte stått för kostnaderna, vilket har kunnat påverka att en så stor del av skolorna, 16 av 17, velat delta i undersökningen då de inte själva har behövt stå för kostnaderna. För en webbenkät behövs det betydligt kortare tid jämfört med postenkäter och dessutom krävs enbart en liten arbetsinsats innan materialbearbetningen kan påbörjas. Postenkät kunde också ha varit ett alternativ men eftersom den formen av enkätundersökning kräver mer tid och kostnaderna kan bli höga, är webbenkät i detta fall bättre. Gruppenkäter görs vanligtvis på ett mindre område och eftersom de skolor som deltagit i undersökningen befann sig runt om i Finland är dessa inte heller optimala enkätformer i denna undersökning. Då det är frågan om webbenkäter går det lätt att skicka ut inloggningsuppgifter, instruktioner och annan information med hjälp av e-post och tack vare detta nå ut till en stor andel människor på ett utbrett område. I projektet *Urheiluylläkoulu* har skolor runt om i Finland deltagit och då har det även varit lätt att nå ut till dem per e-post. Därför kan vi konstatera att webbenkät har varit ett bra sätt att samla in data för denna undersökning.

Svagheter med webbenkäter, liksom med andra enkäter, är att respondenten inte kan ställa kompletterande frågor ifall det framkommer något som är svårförståeligt. Därigenom finns det en risk för missuppfattningar och en påverkan på resultatet. Forskaren kan inte heller ställa följdfrågor, som ger möjlighet till ytterligare fördjupning. De frågor och påståenden som använts i undersökningen och därmed även i denna avhandling har enbart bestått av slutna frågor och därför har vi inte haft möjlighet att granska mer fördjupade svar. Nackdelar med enkäter kan elimineras genom att ha klara och väl genomarbetade frågor och svarsalternativ. Webbenkäter

och nätundersökningar kan även lätt bli obesvarade, eftersom det många gånger kan gå till att e-post hamnar i skräpkorgen eller lämnas bland de andra meddelandena och glöms bort. (Ejlertsson, 2019.) Dock har webbenkäten fyllts i som en grupp i varje skola och därmed har den inte kunnat hamna i skräpkorgen.

Vi har haft ett kritiskt förhållningssätt till forskarnas enkät. Frågorna och påståendena i enkäten har varit tydliga och lätta att förstå, men svarsalternativen kan tolkas olika. Svarsalternativet ”ibland” kan tolkas på många olika sätt beroende på respondenten. För någon kan ”ibland” betyda några gånger i månaden och för någon annan några gånger i veckan. Utformningen av frågor och svarsalternativ bör vara korrekt gjorda för att därigenom få relativt lättolkade resultat (Ejlertsson, 2019). För att undvika feltolkning kunde det finnas en förklaring på vad de olika svarsalternativen betyder.

I påståendena om föräldraengagemanget i idrottsverksamheten har en del av respondenterna antagligen velat svara det bästa möjliga och satt ett kryss längst ut i kanten, utan att observera att det kunnat stå för ett annat svar än de hade tänkt sig. Svarsalternativet som var längst ut i kanten motsvarade att eleven inte har en förälder eller inte träffar sin förälder. Ofta brukar svarsalternativen som är längst ut i kanten motsvara det sämsta eller det bästa, till exempel motsvarar svarsalternativ 1 ”väldigt sällan”, aldrig” eller ”stämmer inte”, medan alternativ 5, eller det som är längst ut i kanten, motsvarar ”väldigt ofta”, ”alltid” eller ”stämmer” (Ejlertsson, 2019). I detta fall motsvarade svarsalternativ 5 det bästa, ”väldigt ofta”, istället för att alternativ 6 skulle ha gjort det. Detta har kunnat leda till att elevernas svar inte varit korrekta. Sådana här fel kunde ha undvikits genom att de elever som inte har eller inte träffar sin mamma eller sin pappa kunde ha hoppat över påståendena, och då kunde enbart svarsalternativen 1–5 användas för dem som svarar på påståendena, liksom det var i påståendena om föräldraengagemanget i skolgången (se bilaga 1).

Enligt Ejlertsson (2019) lockar enkäter med fasta svarsalternativ fler respondenter än vad enkäter med öppna frågor gör. Det kan vara en orsak till att vi har relativt många (554) respondenter och en relativt hög svarsprocent på alla påståenden (se bilaga 4 och 5). Eftersom hela enkäten var relativt lång, sammanlagt 56 frågor med flera påståenden, har det kunnat påverka att andelen svar blivit aningen mindre i påståendena om skolgången, vilka fanns i slutet av enkäten. Frågorna med påståendena

om idrottsverksamheten fanns i början av enkäten och hade större antal svar än frågan med påståendena om skolgången som fanns i slutet. (Ejlertsson, 2019; Eliasson, 2013.)

Enkätundersökningar brukar få färre svar jämfört med intervjuundersökningar, kanske för att den mänskliga kontakten saknas (Eliasson, 2013). Trots detta har vi fått många svar på frågorna och påståendena med få bortfall i denna undersökning. Vi tror att det är bra att eleverna fick svara på enkäten tillsammans med sin lärare, eftersom läraren känner eleverna och tvärtom. En utomstående skulle ha kunnat orsaka förvirring och nervositet hos vissa elever. Dock kan det vara att en del av eleverna skulle ha behövt en utomstående som skulle ha genomfört enkätundersökningen med dem för att de skulle ha tagit undersökningen på allvar. Forskarna har även velat att språket i enkäten skulle vara förståeligt för eleverna, eftersom eleverna går i finskspråkig skola. Därmed har forskarna fått mäta det som de verkligen velat mäta, då språket anpassats för deltagarna och blivit välförståeligt för sjundeklassare (Holme m.fl., 1991).

För att kunna analysera data måste vi skapa en ny variabel för att alla elever skulle höra till en av de fyra grupperna. Därmed var vi tvungna att utesluta dem som inte hade svarat eller svarat ”annan” på frågan om kön och/eller lämnat frågan om i vilken klass de går obesvarad. Vi kan ställa oss frågan om det var rätt och etiskt gjort att utesluta dem som hade lämnat frågan om kön obesvarad eller svarat ”annan”, i och med att vi är på väg mot ett mer könsneutralt samhälle, men i vår avhandling var vi tvungna att göra det. Resultaten kan naturligtvis påverkas av uteslutande av vissa respondenter, men i vårt fall var de bara frågan om fyra av 554 respondenter som uteslöts.

Fördelen med kvantitativa metoder är att analyskedet går relativt snabbt och att materialet går att analyseras om och om igen ifall någon analys skulle misslyckas. Kvantitativa metoder kräver oftast mindre tid och resurser än vad kvalitativa undersökningar gör. (Eliasson, 2013.) Vi har gjort både korstabulering och envägs variansanalys flera gånger om för att se att resultaten faktiskt stämmer. Det samma har vi gjort då vi skapade nya variabler och summavariabler.

Att visualisera resultaten är lika viktigt som själva analysfasen, speciellt om det finns flera olika variabler, vilket vi har haft. Det går även att ange kumulativ procent i

stapeldiagram, som gör det tydligare i jämförelser av olika grupper. (Edling & Hedström, 2003.) Fördelningen av nominal- och ordinalvariabler kan presenteras i både korstabeller och olika diagram (Eliasson, 2013). Vi har valt att använda oss av korstabeller (se tabell 1 och 2) och stapeldiagram (se figur 1–4) som vi är väldigt nöjda över och vi tycker de är klara och tydliga, och gör det lättare för läsaren att förstå undersökningens resultat.

Respondenterna, i vårt fall eleverna, och deras vårdnadshavare informerades om undersökningen, hur och varför den skulle utföras. Eleverna och deras vårdnadshavares samtycke tillfrågades och de fick säga till ifall de inte ville delta i undersökningen (Olsson & Sörensen, 2011.) Enligt den information vi fått och det brevet som skickats ut till föräldrarna (se bilaga 2) tycker vi att eleverna och deras vårdnadshavare hade informerats tillräckligt och att de har fått tacka nej ifall de hade velat.

För att öka reliabiliteten hade det reserverats gott om tid för att alla elever i lugn och ro ska hinna fundera på frågorna och påståendena och ge ett svar som motsvarar situationen i verkligheten. Något som höjer undersökningens reliabilitet är att samma frågor och påståenden hade ställts både i pilotstudien och i den egentliga undersökningen. På detta sätt kan forskare se om svaren är desamma trots en annan tidpunkt. (Ejlertsson, 2019.) Endast små språkliga justeringar gjordes efter pilotundersökningen och två frågor gällande bakgrundsfaktorerna om föräldrarnas socioekonomiska bakgrund ändrades till frågorna ”Jobbar din mamma/pappa för tillfället” och ”Beskriv din mammas/pappas arbetsuppgifter”, eftersom 80 % av eleverna inte visste föräldrarnas högsta utbildningsnivå. Dessutom har vi utförligt beskrivit avhandlingens metoder och genomförande, och diskuterat både för- och nackdelar med dessa.

Vi har även en god validitet i denna avhandling, eftersom vi har bifogat enkätfrågorna, informations- och instruktionsbrevet och fullständiga korstabeller med värden från Chi-två-signifikanstest som bilagor. Vi har haft ett nära samarbete med vår handledare och vi har noggrant gått igenom varandras texter. Forskarna har inte frågat om allmänna uppfattningar, utan elevernas egna upplevelser av hur de upplever sina mammors och pappors engagemang inom sin skolgång och idrottsverksamhet.

Därmed är det frågan om elevernas egna upplevelser och inte hur de upplever att någon annan gör. På så sätt kan ytterligare avhandlingens validitet förstärkas. Dock hade avhandlingens validitet kunnat höjas genom att vi skulle ha skrivit precis allt tillsammans istället för att dela upp vissa delar.

Forskarna har varit noggranna med de etiska aspekterna i undersökningen genom att de fått elevernas och vårdnadshavarnas samtycke inför insamlingen av materialet. Det har säkerställts att alla elever hålls anonyma under hela undersökningen och därmed är de anonyma även i denna avhandling. Eleverna har även haft rätt till sin integritet och själva fått bestämma om de velat delta eller inte och blivit informerade om att de får avbryta genomförandet när som helst utan att behöva ange anledning. Eleverna och vårdnadshavarna har tydligt informerats om varför personuppgifterna behövs, till vad de används och hur de kommer att hanteras (se bilaga 2). Då anonymiteten är säker är också svarsprocenten högre och på detta vis har vi enbart en liten andel bortfall av respondenter. De etiska aspekterna skulle inte ha uppnåtts i samma grad om inte forskarna hade varit klara och tydliga med undersökningens syfte, genomgång, hanteringen av personuppgifter och data som insamlats i undersökningen. (Ejlertsson, 2019; Olsson & Sörensen, 2011.)

7.2 Resultatdiskussion

7.2.1 Elevernas upplevelser av föräldraengagemang i skolgången

För att presentera resultaten så tydligt som möjligt har vi utgående från enkätsvaren gjort figurer och tabeller som beskriver resultaten om elevers upplevelser av föräldraengagemang i deras skolgång. Vi har gjort varsin figur för mammors och pappors engagemang (se figur 1 och 2) och en gemensam tabell med medelvärden, så kallade indexvärden, inom kategorierna relationen till mamman och pappan och mammans och pappans skolengagemang (se tabell 1). Vi lyfter även fram det totala indexvärdet för föräldrarelationen och det totala indexvärdet för föräldrars skolengagemang.

Det är inget nytt fenomen att skolan och föräldrarna bör samarbeta för elevens bästa (Erikson, 2004). Därför kunde vi förvänta oss sådana resultat som vi har fått i denna undersökning. Våra undersökningsresultat framhäver att eleverna upplever att deras föräldrar är engagerade i deras skolgång. Det samma har Högdin (2006) kommit fram till i hennes studie. Eleverna har upplevt att de har en bra relation till både sin mamma och sin pappa, och att båda föräldrarna är engagerade i elevernas skolgång. Alla de fyra grupperns indexvärden är aningen högre för mamman i båda kategorierna, det vill säga relation och skolengagemang, än vad det är för pappan. Dock är skillnaden väldigt liten och därför kan vi tala om att det finns en trend i att mammor är mer engagerade i elevernas skolgång.

När det kom till relationen till mamman respektive pappan och elevers upplevda föräldraengagemang i deras skolgång visar våra undersökningsresultat ingen skillnad mellan flickor och pojkar, vilket även Sad och Gurbuzturks (2013) studie antytt. Angående kategorin relation var det en större andel idrottsklasspojkar som upplevt att de har en bra relation till både sin mamma och sin pappa, och att de kan diskutera om sina angelägenheter med sina föräldrar, vilket även kommer fram i det totala indexvärdet för föräldrarelationen. Parallellklassflickorna har lägst indexvärde i både relationen till mamman och pappan och i det totala indexvärdet för föräldrarelationen. En anledning till att det totala indexvärdet för föräldrarelationen är lägre än hos de övriga grupperna är det låga indexvärdet för relationen till pappan. Varför indexvärdet för relationen till pappan är så pass mycket lägre hos parallellklassflickor kan handla om flera olika faktorer, bland annat att pappan inte nödvändigtvis är den närmaste personen när flickorna är i tonåren och att flickorna börjar så småningom bli mer självständiga.

Ifall både parallellklassflickor och idrottsklassflickor skulle ha ett lågt indexvärde när det kommer till relationen till pappan, skulle det inte vara avvikande, men eftersom det enbart är parallellklassflickor som sticker ut i en negativ bemärkelse blir resultatet intressant. Det verkar som om idrottsklassflickor har en närmare relation till sin pappa. Detta kan bero på att idrottsklassflickorna umgås mer med sin pappa för att de håller på med idrott och därmed kan diskutera om idrott med sin pappa, kan behöva hjälp med att betala föreningsavgifter och få skjuts till träningar. Pappor och

idrottsklassflickor har något gemensamt och därmed förstärks även relationen mellan dem.

Högdin (2006) påstod att flickor skulle få mindre stöd och hjälp av föräldrar än pojkar, vilket inte stämmer överens med våra undersökningsresultat. Av alla de fyra grupperna upplevde idrottsklassflickorna att deras mammor och pappor är mest engagerade. Om vi jämför parallellklassflickorna med parallellklasspojken var det parallellklassflickorna som upplevde mer engagemang hos sina mammor än vad parallellklasspojken gjorde. Men när det kom till pappornas skolengagemang blev situationen tvärtom; parallellklassflickorna upplevde mindre engagemang än parallellklasspojken, dock fanns det ingen statistisk signifikant skillnad. Föräldrars engagemang kan påverkas av deras egen inställning till och motivation för skola och barnets skolgång (Hill & Tyson 2009; Perkins m.fl. 2016). Enligt våra resultat verkar en stor del av föräldrar ha en positiv inställning till skola eftersom barnet har upplevt att de är mycket engagerade.

Det fanns ingen skillnad mellan de alla fyra gruppernas upplevelser, dock fanns det en skillnad mellan elever i parallellklasser och elever i idrottsklasser. I kategorin relation var det elever i idrottsklasser som tydligt upplevde att de i högre grad kan diskutera med sin mamma och pappa än vad elever i parallellklasser upplevde och att de har en bra relation till sin mamma och pappa. I fråga om mammans skolengagemang var det eleverna i idrottsklasser och särskilt idrottsklassflickor som i hög grad hade upplevt mer engagemang. Anledningen till att eleverna i idrottsklasser har upplevt mer skolengagemang än eleverna i parallellklasser kan vara att de håller på med idrott. Idrotten kan vara en orsak till att föräldrarna är mer aktiva och engagerade i olika sammanhang i elevens liv. Dessutom har eleverna ansökt om för att få börja på idrottsklass och då kan det tänkas att även föräldrarna till dessa elever är mer engagerade eftersom kombination av idrott och skolgång kräver mer föräldraengagemang. I indexvärdet för pappans skolengagemang och i det totala indexvärdet för skolengagemang fanns det ingen skillnad mellan grupperna, dock är indexvärdet lite högre för eleverna i idrottsklasser.

Perkins m.fl. (2016) hävdade att föräldraengagemang utanför skolan inte har någon inverkan på elevens skolframgång. Vi har tyvärr inte data på elevernas skolframgång,

men de resultat som vi fått visar att elever som upplever mer engagemang i idrottsverksamhet upplever det också i skolgång, det vill säga en engagerad förälder är engagerad i många olika sammanhang, med andra ord har det en påverkan på hur barnet upplever föräldrars stöd och mängden engagemang. Överlag kan vi säga att eleverna i idrottsklasser verkade uppleva mer engagemang än vad eleverna i parallellklasser gör. Vi tror det beror på att föräldrarna till eleverna i idrottsklasser är mer aktiva och engagerade i elevens liv enbart för att eleven ska kunna smidigt kombinera skola och idrott. Utan föräldrarnas engagemang skulle det högst antagligen vara svårare för eleven att göra dubbelkarriär.

7.2.2 Elevernas upplevelser av föräldraengagemang i idrottsverksamheten

För att tydligt presentera våra resultat har vi utgående från enkätsvaren gjort figurer och tabeller som beskriver resultaten i undersökningen om elevernas upplevelser av föräldraengagemang inom idrottsverksamheten. Vi har gjort varsin figur för mammors och pappors engagemang (se figur 3 och 4) och en gemensam tabell med medelvärden inom kategorierna emotionellt och praktiskt engagemang som elever upplever hos sina mammor och pappor (se tabell 2). Också det totala föräldraengagemanget framgår av tabellen.

Inom den emotionella kategorin upplevde eleverna att både deras mammor och deras pappor var mest engagerade i fråga om att uppmuntra dem att vara fysiskt aktiva eller att utöva idrott, och inom den praktiska kategorin upplevde eleverna den största delen av engagemanget i fråga om att föräldern betalar idrottsrelaterade avgifter. En aning mindre engagemang inom den emotionella kategorin upplevdes angående att föräldern diskuterar om fysisk aktivitet eller idrott med barnet och inom den praktiska kategorin att föräldern utövar fysisk aktivitet eller idrott tillsammans med barnet. Om vi inte skulle skilja på dessa två kategorier skulle mammor vara mest engagerade i fråga om att uppmuntra eleven till fysisk aktivitet eller idrott och pappor skulle vara mest engagerade i fråga om att betala idrottsrelaterade avgifter.

Elever i denna undersökning upplevde starkt engagemang hos föräldrar inom sin idrottsverksamhet men det fanns relativt stora skillnader i vilket sammanhang eleverna

upplevde engagemanget. Inom det praktiska engagemanget i fråga om påståendena *Betalar avgifter relaterade till fysisk aktivitet eller idrott* och *Skjutsar dig till idrottsanläggning eller träningar* upplevde eleverna mest engagemang. Mindre mängder engagemang upplevdes när det gäller att föräldern deltar aktivt i idrottsföreningens verksamhet (som tränare, materialförvaltare eller dylikt) och när det gäller att föräldern utövar fysisk aktivitet eller idrott med barnet. Att vara aktiv i idrottsföreningens verksamhet eller att utöva fysisk aktivitet eller idrott med barnet är former av engagemang som är mer tidskrävande än att betala avgifter och skjutsa till träningar. Dessa former baserar sig även på mer frivilligt engagemang och liknar resultaten i LIITU-studien 2016 (Kokko m.fl., 2016). Även tidigare forskning (Karp, 2004; Patriksson & Wagnsson, 2004) har antytt att föräldrar har generellt en positiv inställning till att visa engagemang inom barnets idrottsverksamhet och de upplever även att det finns olika former av engagemang. Största delen av föräldraengagemanget är inte så tidskrävande, till exempel i fråga om att betala föreningsavgifter och utrustning och att skjutsa barnen till och från träningar. Föräldrarna upplever att tiden inte räcker till och att de inte heller vill binda sig till extra uppdrag.

I vår avhandling har vi kommit fram till att det inte finns stora skillnader i mängden och former av engagemang mellan mammor och pappor. Det finns en allmän uppfattning om att pappor skulle vara mer engagerade i deras barns idrottsverksamhet än mammor. Trots denna uppfattning visar studier (Patriksson & Wagnsson, 2004; Redelius, 2002) att det i själva verket inte finns stora skillnader i mängden engagemang, men formen av engagemang kan vara olika för mammor och pappor. I motsats till studierna av Davison m.fl. (2003) som visade att föräldrar engagerar sig på olika sätt och Patriksson och Wagnsson (2004) och Redelius (2002) som påpekade att former av engagemang är olika för mammor och pappor, visade våra resultat att elevernas upplevelser av hur mamman och pappan engagerade sig var lika. När det gäller mängden svar ”ofta” och ”väldigt ofta” på påståendena om elevernas upplevelser av mammans och pappans engagemang ordnas påståendena i samma ordning för både mamman och pappan. Det vill säga påståendena där eleverna har upplevt mest och minst engagemang är desamma för båda föräldrarna. Det samma kommer fram i LIITU-studien 2016 gällande mängden och former av föräldraengagemang (Kokko m.fl., 2016).

Barn upplever emotionellt stöd och engagemang som något positivt (Kanters m.fl., 2008) och detta kan kopplas med de höga indexvärdena för emotionellt engagemang. Indexvärdena för det emotionella engagemanget är högre än för det praktiska engagemanget. Elever upplevde att både deras mammor och deras pappor visade mer engagemang inom det emotionella engagemanget. Tidigare studier (Augustsson, 2007; Davison m.fl, 2003; Leff & Hoyle, 1995; Lewko & Ewing, 1980) visade att flickor behöver mer uppmuntran av deras föräldrar och upplevde det som viktigare och betydelsefullare än pojkar, och detta har kunnat vara en anledning till att flickorna i vår studie har upplevt starkt engagemang i fråga om att föräldrarna uppmuntrar dem. Dock påpekas det att flickor upplever lika mycket stöd och engagemang hos båda föräldrar, vilket inte stämmer överens med våra resultat. I våra resultat upplevde flickorna att de får mer stöd av sin mamma än sin pappa och detta stämmer överens med resultaten som kommer fram i LIITU-studien 2016 (Kokko m.fl., 2016).

I resultaten ser vi en tydlig skillnad mellan idrottsklasserna och parallellklasserna. Eleverna i idrottsklasser upplevde att deras föräldrar är mer engagerade än de som går i parallellklasser. Idrottsklassflickor upplevde mer engagemang av sin mamma, medan idrottsklasspojkar upplevde mer engagemang av sin pappa. En likadan struktur finns när vi jämför parallellklassflickor och parallellklasspojkar. Även tidigare studier (Augustsson, 2007; Kokko, m.fl., 2016; Leff & Hoyle, 1995; Lewko & Ewing, 1980) visade att pappor till idrottande pojkar är mer engagerade än pappor till barn som inte idrottar eller idrottar i mindre mån.

Eleverna i idrottsklasserna upplevde mer engagemang både inom det emotionella och det praktiska engagemanget hos sin mamma, sin pappa och hade även ett högre totalt indexvärdet för föräldraengagemanget. Det starka upplevda engagemanget bland eleverna i idrottsklasser kan bero på att de har en idrott de regelbundet utövar, medan de som går i parallellklasser kanske inte idrottar i samma mån. Påståendena handlade om idrott och om en elev inte idrottar kan hen inte heller uppleva lika mycket engagemang inom sin idrottsverksamhet som en elev som idrottar. Trots detta har det kunnat finnas elever i parallellklasser som också utövar idrott. Detta kan relateras till tidigare forskning av Kokko m.fl. (2016) som påpekade att de som regelbundet utövar idrott får med större sannolikhet mer uppmuntran och stöd av sina föräldrar i sin idrottsverksamhet än vad de som inte idrottar eller idrottar i mindre mån får.

Att föräldrars engagemang mycket påverkar barnets motivation att utöva idrott (Elliott & Drummond, 2015) kan vara en orsak till att elever i idrottsklasser upplevde starkare engagemang hos både sin mamma och sin pappa jämfört med de som går i parallellklasser. De föräldrar som är mer engagerade har själv stort intresse för idrott och är därmed även mer engagerade i barnets idrottsverksamhet än de föräldrar som inte är intresserade av idrott och fysisk aktivitet. På samma sätt påverkar barnets eget intresse för att utöva idrott hur engagerade föräldrarna är (Karp, 2004). De som går på idrottsklass har högst antagligen mer intresse för att utöva idrott och har därmed även föräldrar som är mer engagerade. Dessutom har eleverna blivit antagna till idrottsklasser vilket betyder att de och deras föräldrar är färdiga att satsa på både idrott och skolgång.

Vi har tyvärr inte fått data om vilken idrott eleverna i denna undersökning utövar. Det har kunnat finnas stora skillnader i fördelningen mellan hur mycket eleverna ägnar sig åt lagidrott respektive individuell idrott, vilket troligen har påverkat upplevelserna av föräldraengagemang. Eftersom lagidrott är mer vanligt än individuell idrott är också andelen föräldrar som engagerar sig inom lagidrott större än de som engagerar sig inom individuell idrott (Patriksson & Wagnsson, 2004).

7.3 Förslag till fortsatt forskning

I vår avhandling ville vi ta reda på elevernas upplevelser av föräldraengagemang, och få ett generaliserbart resultat. Ifall undersökningen görs om kunde det enbart finnas påståenden om föräldrar överlag och inte enskilt för mamman och pappan i och med att det finns olika typer av familjer.

En intressant fortsättning på undersökningen av projektet *Urheiluyhäkoulu* är att uppfölja dessa elever som medverkat i projektet sedan det påbörjades, och se ifall det skett någon förändring i deras upplevelser av föräldraengagemang mellan åk 7–9. Dock är detta redan en pågående undersökning (se bilaga 2). Det skulle vara intressant att veta vad det beror på att parallellklassflickorna upplevde mycket mindre engagemang hos sina pappor än de övriga grupperna. Det skulle även vara intressant att göra undersökningen med föräldrarna och se hur de upplever deras engagemang

och jämföra det med elevernas upplevelser. Förutom att undersöka föräldrarnas upplevelser av engagemanget kunde samma undersökning göras med elevernas lärare och/eller tränare. Detta för att skolan och idrotten samspelar mycket då det är frågan om dubbelkarriär och det påverkar elevens möjligheter och utmaningar med att göra dubbelkarriär.

Det skulle vara intressant med en undersökning om elevers sömn- och matvanor där elever i idrottsklasser skulle jämföras med elever i parallellklasser, och om det finns ett samband mellan upplevelsorna om föräldraengagemang. Vi tycker att det också skulle vara intressant att göra en undersökning med elever i de ovannämnda klasserna och ställa frågor om deras upplevelser av glädje och känslan av meningsfullhet när det kommer till skolgång och idrottsverksamhet. Detta eftersom det finns studier (Elliott & Drummond, 2015; Lindstrom Bremer, 2012; Randall m.fl., 2015) som påpekar att föräldrars engagemang påverkar mängden glädje barnet upplever.

För att kunna utveckla möjligheter för dubbelkarriär i högstadiet är all forskning kring det ämnet viktigt. Det ger värdefull information och hjälper bland annat Finlands Olympiska kommitté och Utbildningsstyrelsen att konstruera ett skolsystem som stödjer den idrottande eleven. Även frågor om engagemang som berör föräldrar, lärare och tränare är viktiga för att veta hur eleverna upplever det engagemang de får och hur en nära vuxen till en idrottande elev kan engagera sig på bästa möjliga sätt.

De insamlade data i undersökningen är meningsfulla och denna avhandling ger viktig information, eftersom det är frågan om ett stort urval av högstadieelever som går i idrottsklasser och parallellklasser. I vår avhandling har vi kommit fram till att elever som går i idrottsklasser upplevde att deras föräldrar var mer engagerade inom skolgång och idrott än föräldrarna till eleverna som går i parallellklasser. Därmed vill vi upplysa de föräldrar vars barn inte idrottar till att uppmuntra barnet att vara fysiskt aktiv och att utöva idrott, eftersom idrott verkar skapa ett samband mellan förälder och barn. Sambandet som idrotten skapar kan påverka positivt barnets relation till föräldern, framförallt flickors och pappors relation. I och med att idrotten verkar vara en faktor som påverkar föräldraengagemanget kan föräldern med vilja eller per automatik bli mer engagerad i barnets skolgång.

Litteraturförteckning

- Aarresola, O., & Konttinen, N. (2012). Vanhemmat moni-ilmeinen vaikuttaja kilpaurheilun sosiaalistumisessa. *Liikunta & Tiede* 49 (6), 29–35.
- Anderson, J. C., Funk, J. B., Elliott, R., & Smith, P. H. (2003). Parental support and pressure and children's extracurricular activities: Relationships with amount of involvement and affective experience of participation. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 24(2), 241–257.
- Arfwedson, G. & Arfwedson, G. 2002: Didaktik för lärare. En bok om lärares yrke i teori och praktik. Stockholm: HLS Förlag.
- Atmaca, T., & Ozen, H. (2019). Self-esteem of high school students: A structural equation modelling analysis. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 14(3), 422–435.
- Augustsson, C. (2007). *Unga idrottares upplevelser av föräldrappress* [Opublicerad doktorsavhandling]. Estetisk-filosofiska fakulteten, Karlstad universitet.
- Bennett, K., Manassis, K., Duda, S., Bagnell, A., Bernstein, G. A., Garland, E. J., ... & Wilansky, P. (2015). Preventing child and adolescent anxiety disorders: Sverview of systematic reviews. *Depression and Anxiety*, 32(12), 909–918.
- Booth, F. W., Roberts, C. K., & Laye, M. J. (2011). Lack of exercise is a major cause of chronic diseases. *Comprehensive Physiology*, 2(2), 1143–1211.
- Bowker, A., Boekhoven, B., Nolan, A., Bauhaus, S., Glover, P., Powell, T., & Taylor, S. (2009). Naturalistic observations of spectator behavior at youth hockey games. *The Sport Psychologist*, 23(3), 301–316.
- Condello, G., Capranica, L., Doupona, M., Varga, K., & Burk, V. (2019). Dual-career through the elite university student-athletes' lenses: The international FISU-EAS survey. *PloS one*, 14(10), 1–18.
- Cotton, K., & Wikeland, K. R. (1989). Parent involvement in education. *School Improvement Research Series*, 6(3), 17–23.
- Craig, L., & Mullan, K. (2011). How mothers and fathers share childcare: A cross-national time-use comparison. *American Sociological Review*, 76(6), 834–861.
- Davison, K. K., Cutting, T. M., & Birch, L. L. (2003). Parents' activity-related parenting practices predict girls' physical activity. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 35(9), 1589–1595.
- de Subijana, C. L., Barriopedro, M. I., & Sanz, I. (2015). Dual career motivation and athletic identity on elite athletes. *Revista de psicología del deporte*, 24(1), 55–57.

- Deb, S., Strodl, E., & Sun, J. (2015). Academic stress, parental pressure, anxiety and mental health among Indian high school students. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 5(1), 26–34.
- Deslandes, R., & Cloutier, R. (2002). Adolescents' perception of parental involvement in schooling. *School Psychology International*, 23(2), 220–232.
- Edling, C. & Hedström, P. (2003). *Kvantitativa metoder: Grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik* (Fjärde upplagan.). Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början* (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Elliott, S. K., & Drummond, M. (2011). Parental involvement in junior sport. In *Moving, Learning and Achieving: Edited Proceedings of the 27th ACHPER International Conference*, pp. 137-144. Adelaide, South Australia: ACHPER.
- Elliott, S. & Drummond, M., (2013). A socio-cultural exploration of self-perceived parental involvement in junior Australian football. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 1 (3), 33–47.
- Elliott, S., & Drummond, M. (2015). The (limited) impact of sport policy on parental behaviour in youth sport: a qualitative inquiry in junior Australian football. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(4), 519–530.
- Erikson, L. (2004). *Föräldrar och skola* [Opublicerad doktorsavhandling]. Örebro universitet.
- Faskunger, J., & Sjöblom, P. (2017). *Idrottens samhällsnytta: En vetenskaplig översikt av idrottsrörelsens mervärden för individ och samhälle*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Forsberg, L. (2011). Engagerat föräldraskap som norm och praktik. *Sociologi i dag*, 40(1–2), 78–98.
- Förbundet Hem och Skola i Finland. (2019). *Tillsammans för barnen*. Hämtad 12 december 2019, från <https://www.hemochskola.fi/skola/vad-ar-samarbeten/>
- Goldstein, J. D., & Iso-Ahola, S. E. (2008). Determinants of parents' sideline-rage emotions and behaviors at youth Soccer games 1. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(6), 1442–1462.
- Gottzén, L., & Kremer-Sadlik, T. (2012). Fatherhood and youth sports: A balancing act between care and expectations. *Gender & Society*, 26(4), 639–664.
- Harris, A., & Goodall, J. (2008). Do parents know they matter? Engaging all parents in learning. *Educational Research*, 50(3), 277–289.

- Hill, A. P. (2009). *Multidimensional perfectionism and motivation in sport: potential mediating and moderating variables* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Bedfordshire.
- Hill, A. P., Hall, H. K., Appleton, P. R., & Kozub, S. A. (2008). Perfectionism and burnout in junior elite soccer players: The mediating influence of unconditional self-acceptance. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(5), 630–644.
- Hill, N. E., & Taylor, L. C. (2004). Parental school involvement and children's academic achievement: Pragmatics and issues. *Current Directions in Psychological Science*, 13(4), 161–164.
- Hill, N. E., & Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: a meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental Psychology*, 45(3), 740–763.
- Hinic, H. (2004). *Psykologiska, sociala och motivationsfaktorer inom ungdomsfotbollen* [Opublicerad doktorsavhandling]. Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.
- Holme, I. M., Solvang, B. K. & Nilsson, B. (1991). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Högdin, S. (2006). Hemmets resurser. Om ungdomars upplevelse av föräldrars stöd och engagemang i deras skolgång. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 11(1), 1–19.
- Jeanfreau, M. M., Holden, C. L., & Esplin, J. A. (2020). How Far is Too Far? Parenting Behaviors in Youth Sports. *The American Journal of Family Therapy*, 1-13.
- Karp, S. (2004). *Den goda barnidrotten: föräldrar om barns idrott*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Kanters, M. A., Bocarro, J., & Casper, J. (2008). Supported or pressured? An examination of agreement among parent's and children on parent's role in youth sports. *Journal of Sport Behavior*, 31(1).
- Keegan, R. J., Harwood, C. G., Spray, C. M., & Lavalley, D. E. (2009). A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participants: Coach, parent and peer influences on sport motivation. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(3), 361–372.
- Knight, C. J., Berrow, S. R., & Harwood, C. G. (2017). Parenting in sport. *Current Opinion in Psychology*, 16, 93–97.
- Kokko, S., Martin, L., Husu, P., Villberg, J., Mehtälä, A., Jussila, A. M., ... & Vähä-Ypyä, H. (2019). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa: LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. *Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja*, (2019: 1).

- Kokko, S., Hämylä, R., Husu, P., Villberg, J., Jussila, A. M., Mehtälä, A., ... & Vasankari, T. (2016). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa: LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. *Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja*, (2016: 4).
- Koski, P., & Mäenpää, P. (2018). Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja*, (2018:25).
- Laakso, L., Nupponen, H., Koivusilta, L., Rimpelä, A., & Telama, R. (2006). Liikkuvaksi nuoreksi kasvaminen on monen tekijän summa. *Liikunta & tiede*, 43(2), 4–13.
- Leff, S. S., & Hoyle, R. H. (1995). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(2), 187–203.
- Lewko, J. H., & Ewing, M. E. (1980). Sex differences and parental influence in sport involvement of children. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2(1), 62–68.
- Lindstrom Bremer, K. (2012). Parental involvement, pressure, and support in youth sport: A narrative literature review. *Journal of Family Theory & Review*, 4(3), 235–248.
- Linnér, L., Stambulova, N. B., Lindahl, K., & Wylleman, P. (2019). Swedish university student-athletes' dual career scenarios and competences. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1–16.
- Lundy, G. I., Allan, V., Cowburn, I., & Cote, J. (2019). Parental Support, Sibling Influences and Family Dynamics across the Development of Canadian Interuniversity Student-Athletes. *Journal of Athlete Development and Experience*, 1(2), 4.
- Nieminen, M., Aarresola, O., Mononen, K., & Pusa, S. (2018). Urheiluylikoulukokeilun arviointi lukuvuosi 2017–2018. *Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU*.
- Nieminen, M., Mononen, K., & Aarresola, O. (2019). Urheiluylikoulukokeilun arviointi lukuvuosi 2018–2019. *Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU*.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv* (3. uppl.). Stockholm: Liber.
- O'Toole, L., Kiely, J., & McGillicuddy, D. (2019). *Parental Involvement, Engagement and Partnership in their Children's Education during the Primary School Years*. National Parents Council.
- Patriksson, G. & Wagnsson, S. (2004). Föräldraengagemang i barns idrottsföreningar. FoU-rapport 2004:8. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Perkins, D. F., Syvertsen, A. K., Mincemoyer, C., Chilenski, S. M., Olson, J. R., Berrena, E., ... & Spoth, R. (2016). Thriving in school: The Role of sixth-grade

- adolescent–parent–school relationships in predicting eighth-grade academic outcomes. *Youth & society*, 48(6), 739–762.
- Qurban, H., Wang, J., Siddique, H., Morris, T., & Qiao, Z. (2019). The mediating role of parental support: The relation between sports participation, self-esteem, and motivation for sports among chinese students. *Current Psychology*, 38(2), 308-319.
- Randall, E. T., Bohnert, A. M., & Travers, L. V. (2015). Understanding affluent adolescent adjustment: The interplay of parental perfectionism, perceived parental pressure, and organized activity involvement. *Journal of Adolescence*, 41, 56–66.
- Redelius, K. (2002). *Ledarna och barnidrotten: idrottsledarnas syn på idrott, barn och fostran* [Opublicerad doktorsavhandling]. Stockholms universitet.
- Reimers, A. K., Schmidt, S. C., Demetriou, Y., Marzi, I., & Woll, A. (2019). Parental and peer support and modelling in relation to domain-specific physical activity participation in boys and girls from Germany. *PLOS ONE*, 14(10).
- Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Ronkainen, N. J., Bundgaard, J., & Selänne, H. (2015). Dual career pathways of transnational athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 125–134.
- Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Selänne, H., Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2017). “Sport has always been first for me” but “all my free time is spent doing homework”: Dual career styles in late adolescence. *Psychology of Sport and Exercise*, 33, 131–140.
- Räty, H. & Kasanen, K. (2010). A seven-year follow-up study on parents' expectations of their children's further education. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(11), 2711–2735.
- Rönnlund, M. (2013). Elevinflytande i en skola i förändring. *Utbildning & Demokrati*, 22(1), 65–83.
- Sad, S. N., & Gurbuzturk, O. (2013). Primary School Students' Parents' Level of Involvement into Their Children's Education. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13(2), 1006–1011.
- Sánchez-Miguel, P. A., Leo, F. M., Sánchez-Oliva, D., Amado, D., & García-Calvo, T. (2013). The importance of parents' behavior in their children's enjoyment and amotivation in sports. *Journal of Human Kinetics*, 36(1), 169–177.
- Sayer, L. C., Bianchi, S. M., & Robinson, J. P. (2004). Are parents investing less in children? Trends in mothers' and fathers' time with children. *American Journal of Sociology*, 110(1), 1–43.
- Sorkkila, M., Aunola, K., & Ryba, T. V. (2017). A person-oriented approach to sport and school burnout in adolescent student-athletes: The role of individual and parental expectations. *Psychology of Sport and Exercise*, 28, 58–67.

- Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, *21*, 4–14.
- Statistikcentralen. (2019). Hämtad 9 mars 2020 från http://tilastokeskus.fi/til/khak/2018/khak_2018_2019-12-12_tie_001_fi.html
- Suomen Olympiakomitea. (2019). *Urheilijan kaksoisura – Dual Career*. Hämtad 17 december 2019, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheilukaatemiaohjelma/kaksoisura/>
- Tammelin, T. & Karvinen, J. (toim.) (2008). Fyysiset aktiivisuuden suositukset kouluikäisille 7–18-vuotiaille. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry.
- Tammelin, T., Näyhä, S., Laitinen, J., Rintamäki, H., & Järvelin, M. R. (2003). Physical activity and social status in adolescence as predictors of physical inactivity in adulthood. *Preventive Medicine*, *37*(4), 375–381.
- Tekavc, J., Wylleman, P., & Erpič, S. C. (2015). Perceptions of dual career development among elite level swimmers and basketball players. *Psychology of Sport and Exercise*, *21*, 27–41.
- Telama, R., Naul, R., Nupponen, H., Rychtecky, A., & Vuolle, P. (2002). Physical fitness, sporting lifestyles and Olympic ideals: cross-cultural studies on youth and sport in Europe. Schorndorf: Verlag Karl Hofmann.
- Trost, S. G., Pate, R. R., Dowda, M., Ward, D. S., Felton, G., & Saunders, R. (2002). Psychosocial correlates of physical activity in white and African-American girls. *Journal of Adolescent Health*, *31*(3), 226–233.
- Undervisnings- och kulturministeriet. (2019). *Idrottsinstituterna är utbildningscenter inom motion och idrott*. Hämtad 18 december 2019, från <https://minedu.fi/sv/idrottsinstitut>
- Undervisnings- och kulturministeriet. (2019). *Riktlinjer och utveckling*. Hämtad 20 december 2019, från <https://minedu.fi/sv/riktlinjer-idrott>
- Utbildningsstyrelsen. (2014). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Wahlgren, L. (2012). SPSS: steg för steg (3: e upplagan). Lund: Studentlitteratur AB.
- World Health Organization (WHO) (2018). Hämtad 11 mars 2020, från <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>
- Yang, X. L., Telama, R., & Laakso, L. (1996). Parents' physical activity, socioeconomic status and education as predictors of physical activity and sport among children and youths-A 12-year follow-up study. *International Review for the Sociology of Sport*, *31*(3), 273–291.

53. Arvioi seuraavia vanhempiisi liittyviä väittämiä

	Ei pidä lainkaan paikkansa	Pitää jonkin verran paikkansa	Pitää osittain paikkansa	Pitää melko hyvin paikkansa	Pitää täysin paikkansa
Pystyn keskustelemaan omista asioistani äitini kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn keskustelemaan omista asioistani isäni kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on hyvät suhteet äitiini	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on hyvät suhteet isääni	☐	☐	☐	☐	☐
Jos minulla on ongelmia koulussa, äitini on valmis auttamaan	☐	☐	☐	☐	☐
Jos minulla on ongelmia koulussa, isäni on valmis auttamaan	☐	☐	☐	☐	☐
Äitini rohkaisee minua menestymään koulussa	☐	☐	☐	☐	☐
Isäni rohkaisee minua menestymään koulussa	☐	☐	☐	☐	☐
Äitini tulee mielellään kouluun keskustelemaan opettajien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Isäni tulee mielellään kouluun keskustelemaan opettajien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

Bilaga 2 Informationsbrev till föräldrarna

URHEILUYLÄKOULUTUTKIMUS 2017-2020 - SEURANTATUTKIMUS
OPPILAIKEN ELÄMÄNTAVOISTA, SOSIAALISISTA SUHTEISTA SEKÄ
SUHTEESTA KOULUNKÄYNTIIN JA FYYSISEEN
AKTIIVISUUTEEN/URHEILUUN

Hyvä vanhempi/huoltaja!

Lapsenne koulu osallistuu syksyllä 2017 alkaneeseen urheiluyläkoulukokeiluun. Maanlaajuiseen kokeiluun osallistuu 19 koulua. Tutkimukseen rekrytoidaan kaikista kouluista urheiluyläkoulukokeiluluokka ja yksi rinnakkaisluokka. Urheiluyläluokkia käyville nuorilta kerätään tietoa, jota käytetään analysoitaessa mm. kuinka urheilun, koulunkäynnin ja vapaa-ajan yhdistäminen onnistuu. Rinnakkaisluokkia käyvät oppilaat taas tuottavat erittäin tärkeää vertailutietoa koulunkäynnin vapaa-ajan ja hyvinvointia tukevien koulukohtaisten ratkaisujen löytymiseksi. Tiedon ja ymmärryksen lisääntymisen myötä koulun käytänteitä voidaan kehittää entistä paremmiksi.

Mitä tutkimukseen osallistuminen vaatii vanhemmalta/huoltajalta?

Nuoren osallistuminen tutkimukseen edellyttää vanhemman/huoltajan lupaa. Tutkimustietoa kerätään urheiluyläkoulukokeiluun osallistuvilta nuorilta sekä rinnakkaisluokkien oppilailta.

Tutkimuksen eteneminen ja tutkimusaineiston kerääminen

Tutkimus toteutetaan koko yläkoulun ajan, 2017-2020, kestävässä seurantatutkimuksena. Tietoa kerätään neljä kertaa (syksy 2017, kevät 2018, kevät 2019 ja kevät 2020). Oppilaat vastaavat elektronisiin kyselyihin koulupäivän aikana. Kaikki oppilaiden antamat tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia. Tutkimuksen aikana kerättyä tietoa hyödynnetään monipuolisesti kasvatustieteiden väitöskirjaa, urheiluyläluokkien seurantaa sekä yliopistoiden opinnäytetöitä varten.

Mitä siis pitäisi tehdä?

Lapsenne koulun rehtori suosittelee kaikille vanhemmille luvan myöntämistä lapsen osallistumiseksi tähän tutkimukseen. Toivomme, että täytätte tutkimussuostumuslomakkeen ja palautatte sen luokanvalvojalle jo **29.3.2018 mennessä**

Joni Kuokkanen, Åbo Akademi,
Akademi,
Tohtorikoulutettava, yliopistonopettaja

Jan-Erik Romar, Åbo
Väitöskirjan ohjaaja, Dosentti

Mirja Hirvensalo, Jyväskylän Yliopisto
(rekisterivastaava)
Väitöskirjan ohjaaja, Professori

Maarit Nieminen

Tutkija, Kilpailu- ja huippu-
urheilun tutkimusyksikkö
maarit.nieminen@kihu.fi

Outi Aarresola
Tutkija, Kilpailu- ja huippu-urheilun tutkimusyksikkö

SUOSTUMUSLOMAKE SEURANTATUTKIMUKSEEN

Osallistuminen on vapaaehtoista ja oppilaalla on oikeus keskeyttää osallistuminen, milloin tahansa, syytä ilmoittamatta. Oppilailta tarvitaan henkilötiedot, nimi (etu- ja sukunimi) seurantatutkimuksen käynnistämistä varten. Tutkimukseen tarvittavia henkilötietoja säilytetään ja käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti, niin että tietoja ei voida yhdistää tutkittavaan henkilöön. Henkilötietoja ei missään olosuhteissa luovuteta eteenpäin markkinointiin eikä muihin tarkoituksiin. Rekisteröidyllä on oikeus saada tarkastaa itseään koskevat tiedot sekä oikeus vaatia virheellisen tiedon oikaisua.

Nimeni: _____ Syntymäaika
: _____

Koulun nimi: _____ Luokkani: _____
—

Paikka ja aika: _____
_____/_____/_____

Allekirjoitus ja
nimenselvennys: _____
—

OSALLISTUN Urheiluläkoulututkimuksen seurantakyselyyn.

EN OSALLISTU Urheiluläkoulututkimuksen seurantakyselyyn.

HUOLTAJAN VARMENNUS

Olen tutustunut tutkimustiedotteeseen, nähnyt huollettavani täyttämän osallistumisvalinnan ja suostumuksen henkilötietojen käyttämistä varten. Varmennan hänen päätöksensä.

Paikka ja aika: _____

____ / ____ / ____

Allekirjoitus ja nimenselvitys: _____

Bilaga 3 Instruktionsbrev till lärare/klassföreståndare

Muistilista opettajille/valvojille Urheiluläkoulukyselyä varten

Kiitos, että osallistut tutkimuksemme edistämiseen! Tässä käytännön ohjeita ATK-luokassa toimimiseen.

- Kyselyyn vastataan tietokoneella ja siihen menee oppilasta kohden 20-30 minuuttia. Ryhmän opettaja huolehtii siitä, että kaikki ryhmän oppilaat pääsevät vastaamaan.
- Opettaja jakaa sähköisesti oppilaille web-osoitteen, jonka oppilaat kopioivat selainkenttään. Osoite on <https://link.webpolsurveys.com/S/6BBFE14220BD96E9>. (Mikäli sähköinen jakaminen ei onnistu web-osoitteen voi kirjoittaa taululle, josta oppilas siirtää sen selainkenttään. (huom! Isot ja pienet kirjaimet))
- Kyselyn aluksi opettaja kertoo oppilaille, että kysely muodostuu neljästä sivusta ja että oppilaat vastaavat kuhunkin sivuun ja siirtyvät seuraavaan kohtaan painamalla sivun alareunassa ”seuraava”-painiketta. Viimeisen sivun loppuun painetaan kohtaa ”Lähetä!

Urheiluläkoulukokeilu_aloituskysely

TAUSTAKYSYMYKSET

1. Koulu

2. ID-numero

- Kehottakaa oppilaita syöttämään henkilökohtainen ID-numero kysymykseen 2. Oppilaan ID-numero löytyy liitteenä olevasta listasta. Tämä on ensiarvoisen tärkeää, koska ID-numeron avulla oppilas pystytään identifioimaan seurantatutkimusta varten.
- Oppilaat vastaavat kyselyyn omassa rauhassaan ja tahdissaan. Opettaja pyrkii huolehtimaan siitä, että jokaisella oppilaalla on vastaamisrauha ja -tila.
- Jos oppilas ei ymmärrä jotakin kohtaa, opettaja voi auttaa tarvittaessa. Jos jokin kysymys kuitenkin tuntuu erityisen hankalalta tai sopivaa vastausvaihtoehtoa ei löydy, oppilaita ohjeistetaan jättämään ko. kohta väliin ja jatkamaan eteenpäin.

Kiitos vielä vaivastasi!

Joni, Janne, Mirja, Maarit ja Outi

Bilaga 4 Elevernas upplevelser av sina mammors och pappors engagemang i deras skolgång

Tabell 3. *Pystyn keskustelevaan omista asioistani äitini kanssa/Jag kan diskutera om mina angelägenheter med min mamma*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	151	168	111	97	527
Stämmer inte alls	0,7 %	0,6 %	3,6 %	5,2 %	2,1 %
Stämmer någorlunda dåligt	4,6 %	1,8 %	0,9 %	2,1 %	2,5 %
Stämmer delvis	6,6 %	7,7 %	14,4 %	6,2 %	8,5 %
Stämmer någorlunda bra	21,9 %	25,6 %	25,2 %	28,9 %	25,0 %
Stämmer helt	66,2 %	64,3 %	55,9 %	57,7 %	61,9 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 527) = 21,852, p = 0,039)

Tabell 4. *Minulla on hyvät suhteet äitiini/Jag har en bra relation till min mamma*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	150	169	110	97	526
Stämmer inte alls	1,3 %	0,6 %	2,7 %	3,1 %	1,7 %
Stämmer någorlunda dåligt	1,3 %	0,0 %	0,0 %	3,1 %	1,0 %
Stämmer delvis	3,3 %	4,7 %	8,2 %	4,1 %	4,9 %
Stämmer någorlunda bra	7,3 %	14,8 %	15,5 %	17,5 %	13,3 %
Stämmer helt	86,7 %	79,9 %	73,6 %	72,2 %	79,1 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 526) = 22,027, p = 0,037)

Tabell 5. *Jos minulla on ongelmia koulussa, äitini on valmis auttamaan/ Om jag har problem i skolan är min mamma villig att hjälpa*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	150	169	111	96	526
Stämmer inte alls	0,6 %	0,0 %	1,8 %	4,2 %	1,3 %
Stämmer någorlunda dåligt	2,0 %	1,2 %	1,8 %	1,0 %	1,5 %
Stämmer delvis	2,7 %	5,3 %	5,4 %	9,4 %	5,3 %
Stämmer någorlunda bra	7,3 %	18,3 %	18,9 %	21,9 %	16,0 %
Stämmer helt	87,3 %	75,1 %	72,1 %	63,5 %	75,9 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 526) = 29.286, p = 0,004)

Tabell 6. *Äitini rohkaisee minua menestymään koulussa/ Min mamma uppmuntrar mig att nå framgång i skolan*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	149	168	111	97	525
Stämmer inte alls	1,3 %	0,6 %	1,8 %	4,1 %	1,7 %
Stämmer någorlunda dåligt	4 %	0,0 %	0,9 %	0,0 %	0,8 %
Stämmer delvis	3,4 %	6,0 %	7,2 %	9,3 %	6,1 %
Stämmer någorlunda bra	10,7 %	21,4 %	20,7 %	20,6 %	18,1 %
Stämmer helt	82,6 %	72,0 %	69,4 %	66,0 %	73,3 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 525) = 22,397, p = 0,033)

Tabell 7. *Äitini tulee mielellään kouluun keskustelemaan opettajien kanssa/ Min mamma kommer gärna till skolan för att diskutera med lärarna*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	150	169	111	98	528
Stämmer inte alls	2,0 %	2,4 %	2,7 %	4,1 %	2,7 %
Stämmer någorlunda dåligt	4,0 %	4,7 %	3,6 %	4,1 %	4,2 %
Stämmer delvis	7,3 %	19,5 %	9,9 %	17,3 %	13,6 %
Stämmer någorlunda bra	30,7 %	28,4 %	28,8 %	35,7 %	30,5 %
Stämmer helt	56,0 %	45,0 %	55,0 %	38,8 %	49,1 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 528) = 18,234, p = 0,109)

Tabell 8. *Pystyn keskustelemaan omista asioistani isäni kanssa/ Jag kan diskutera om mina angelägenheter med min pappa*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	149	169	112	97	527
Stämmer inte alls	3,4 %	1,8 %	8,0 %	3,1 %	3,8 %
Stämmer någorlunda dåligt	5,4 %	2,4 %	15,2 %	4,1 %	6,3 %
Stämmer delvis	12,8 %	7,1 %	19,6 %	14,4 %	12,7 %
Stämmer någorlunda bra	33,6 %	23,1 %	24,1 %	32,0 %	27,9 %
Stämmer helt	45,0 %	65,7 %	33,0 %	46,4 %	49,3 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%	100,0 %

(χ^2 (12, N = 527) = 55,382, p = 0,000)

Tabell 9. *Minulla on hyvät suhteet isääni/ Jag har en bra relation till min pappa*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	150	168	111	98	527
Stämmer inte alls	1,3 %	1,8 %	7,2 %	2,0 %	2,8 %
Stämmer någorlunda dåligt	2,7 %	0,6 %	5,4 %	0,0 %	2,3 %
Stämmer delvis	5,3 %	4,8 %	8,1 %	7,1 %	6,1 %
Stämmer någorlunda bra	12,7 %	14,9 %	15,3 %	21,4 %	15,6 %
Stämmer helt	78,0 %	78,0 %	64,0 %	68,4 %	73,2 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 527) = 24,330, p = 0,018)

Tabell 10. *Jos minulla on ongelmia koulussa, isäni on valmis auttamaan/ Om jag har problem i skolan är min pappa villig att hjälpa*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	149	169	110	98	526
Stämmer inte alls	0,0 %	1,8 %	6,4 %	1,0 %	2,9 %
Stämmer någorlunda dåligt	2,7 %	0,6 %	1,8 %	0,0 %	1,3 %
Stämmer delvis	4,7 %	10,7 %	8,2 %	13,3 %	8,9 %
Stämmer någorlunda bra	11,4 %	17,8 %	20,0 %	23,5 %	17,5 %
Stämmer helt	79,2 %	69,2 %	63,6 %	61,2 %	69,4 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 526) = 25,048, p = 0,015)

Tabell 11. *Isäni rohkaisee minua menestymään koulussa/ Min pappa uppmuntrar mig att nå framgång i skolan*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	148	168	111	98	525
Stämmer inte alls	2,0%	1,8 %	4,5 %	2,0 %	2,5 %
Stämmer någorlunda dåligt	2,7 %	1,2 %	1,8 %	3,1 %	2,1 %
Stämmer delvis	6,1 %	8,3 %	9,9 %	8,2 %	8,0 %
Stämmer någorlunda bra	15,5 %	23,8 %	25,2 %	21,4 %	21,3 %
Stämmer helt	73,6 %	64,9 %	58,6 %	65,3 %	66,1 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 525) = 10,854, p = 0,541)

Tabell 12. *Isäni tulee mielellään kouluun keskustelemaan opettajien kanssa/ Min pappa kommer gärna till skolan för att diskutera med lärarna*

Grupp	Idrotts- klass- flickor	Idrotts- klass- pojkar	Parallell- klass- flickor	Parallell- klass- pojkar	Alla
Antal	148	167	111	96	522
Stämmer inte alls	5,4 %	5,4 %	6,3 %	5,2 %	5,6 %
Stämmer någorlunda dåligt	5,4 %	9,0 %	9,0 %	7,3 %	7,7 %
Stämmer delvis	16,9 %	32,4 %	17,1 %	20,8 %	19,7 %
Stämmer någorlunda bra	30,4 %	26,9 %	25,2 %	33,3 %	28,7 %
Stämmer helt	41,9 %	35,3 %	42,3 %	33,3 %	38,3 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 522) = 7,436, p = 0,828)

Bilaga 5 Elevernas upplevelser av sina föräldrars engagemang i deras idrottsverksamhet

Elevernas upplevelser av mammans engagemang i deras idrottsverksamhet

Tabell 13. *Keskusteleee kanssasi liikunnasta tai urheilusta/ Diskuterar om fysisk aktivitet eller idrott med dig*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	157	173	110	100	540
Aldrig	0,0 %	0,6 %	2,7 %	4,0 %	1,5 %
Sällan	4,5 %	6,9 %	7,3 %	7,0 %	6,3 %
Ibland	16,6 %	28,9 %	33,6 %	34,0 %	27,2 %
Ofta	37,6 %	38,7 %	34,5 %	40,0 %	37,8 %
Väldigt ofta	41,4 %	24,9 %	21,8 %	15,0 %	27,2 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%

(χ^2 (12, N = 540) = 39,094, p = 0,000)

Tabell 14. *Kannustaa sinua liikkumaan tai urheilemaan / Uppmuntrar dig att vara fysiskt aktiv eller att utöva idrott*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	156	174	109	100	539
Aldrig	0,0 %	1,1%	0,9 %	0,0%	0,7 %
Sällan	0,0 %	1,1%	3,7 %	4,0 %	1,9 %
Ibland	4,5 %	9,2 %	12,8 %	12,0 %	9,1 %
Ofta	27,6 %	28,7 %	24,8 %	40,0 %	29,7 %
Väldi gt ofta	67,9 %	59,8 %	57,8 %	43,0 %	58,6 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 539) = 27,005, p = 0,008)

Tabell 15. *Osallistuu aktiivisesti urheiluseuran toimintaan/ Deltar aktivt i idrottsföreningens verksamhet (som tränare, materialförvaltare el. dyl.)*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	158	174	108	99	539
Aldrig	8,9 %	24,1 %	25,0 %	32,3 %	21,3%
Sällan	18,4 %	20,1 %	19,4 %	26,3 %	20,6 %
Ibland	20,3 %	24,7 %	30,6 %	20,2 %	23,7 %
Ofta	22,8 %	19,5 %	19,4 %	11,1 %	18,9 %
Väldigt ofta	29,7 %	11,5 %	5,6 %	10,1 %	15,4 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 539) = 59,911, p = 0,000)

Tabell 16. *Harrastaa kanssasi liikuntaa tai urheilua/ Utövar fysisk aktivitet eller idrott tillsammans med dig*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	157	174	109	100	540
Aldrig	5,1 %	5,2 %	8,3 %	13,0 %	7,2 %
Sällan	24,8 %	31,0 %	29,4 %	41,0 %	30,7 %
Ibland	45,9 %	48,3 %	38,5 %	30,0 %	42,2 %
Ofta	16,6 %	12,6 %	15,6 %	14,0 %	14,6 %
Väldigt ofta	7,6 %	2,9 %	8,3 %	0,0 %	5,2 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%

(χ^2 (12, N = 540) = 26,474, p = 0,009)

Tabell 17. *Käy seuraamassa harjoituksiasi, pelejäsi tai kilpailujasi / Följer med dina träningar, matcher eller tävlingar*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	158	174	107	99	538
Aldrig	0,6 %	4,0 %	22,4 %	17,2 %	9,1 %
Sällan	7,0 %	8,0 %	15,0 %	21,2 %	11,5 %
Ibland	24,7 %	29,3 %	34,6 %	29,3 %	29,0 %
Ofta	35,4 %	36,8 %	15,0 %	24,2 %	29,7 %
Väldigt ofta	32,3%	21,8 %	13,1 %	8,1 %	20,6 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%

(χ^2 (12, N = 538) = 95,851, p = 0,000)

Tabell 18. *Kyyditsee sinut liikuntapaikalle tai urheiluharrastukseesi / Skjutsar dig till idrottsanlägg eller träningar*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	158	172	109	96	535
Aldrig	3,2 %	7,6 %	17,4 %	16,7 %	9,9 %
Sällan	7,6 %	9,9 %	11,0 %	6,3 %	8,8 %
Ibland	17,7 %	20,3 %	11,9 %	20,3 %	17,0 %
Ofta	20,9 %	24,4 %	27,5 %	24,4 %	23,9 %
Väldigt ofta	50,6 %	37,8 %	32,1 %	37,8 %	40,4 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%

(χ^2 (12, N = 535) = 31,271, p = 0,002)

Tabell 19. *Maksaa liikunta- tai urheiluharrastukseen liittyviä kuluja/ Betalar avgifter relaterade till fysisk aktivitet eller idrott*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	157	173	107	99	536
Aldrig	3,2 %	4,6 %	7,5 %	9,1 %	5,6 %
Sällan	1,9 %	3,5 %	0,9 %	4,0 %	2,6 %
Ibland	5,7 %	8,7 %	4,7 %	8,1 %	6,9 %
Ofta	15,3 %	24,3 %	20,6 %	20,2 %	20,1 %
Väldigt ofta	73,9 %	59,0 %	66,4 %	58,6 %	64,7 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 536) = 16,389, p = 0,174)

Elevernas upplevelser av pappans engagemang i deras idrottsverksamhet

Tabell 20. *Keskusteleee kanssasi liikunnasta tai urheilusta/ Diskuterar om fysisk aktivitet eller idrott med dig*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	155	174	107	97	533
Aldrig	0,0 %	0,0 %	8,4 %	0,0 %	1,9 %
Sällan	5,8 %	3,4 %	20,6 %	8,2 %	8,4 %
Ibland	21,3 %	16,1 %	24,3 %	35,1 %	22,7 %
Ofta	32,9 %	31,6 %	21,5 %	32,0 %	30,0 %
Väldigt ofta	40,0 %	48,9 %	25,2 %	23,7 %	37,0 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 533) = 84,970, p = 0,000)

Tabell 21. *Kannustaa sinua liikkumaan tai urheilemaan/Uppmuntrar dig att vara fysiskt aktiv eller att utöva idrott*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	153	174	106	96	529
Aldrig	1,3 %	0,0 %	0,9 %	0,0 %	0,8 %
Sällan	0,0 %	0,6 %	13,2 %	4,2 %	4,2 %
Ibland	10,5 %	7,5 %	20,8 %	13,5 %	12,1 %
Ofta	26,8 %	32,2 %	16,0 %	37,5 %	28,4 %
Väldigt ofta	59,5 %	59,8 %	49,1 %	43,8 %	54,6 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 529) = 53,970, p = 0,000)

Tabell 22. *Osallistuu aktiivisesti urheiluseuran toimintaan/ Deltar aktivt i idrottsföreningens verksamhet (som tränare, materialförvaltare el. dyl.)*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	153	172	106	93	524
Aldrig	11,1 %	19,2 %	32,1 %	32,3 %	21,8 %
Sällan	22,9 %	13,4 %	26,4 %	15,1 %	19,1 %
Ibland	28,8 %	24,4 %	23,6 %	24,7 %	25,6 %
Ofta	17,0 %	16,3 %	8,5 %	11,8 %	14,1 %
Väldigt ofta	20,3 %	26,7 %	9,4 %	16,1 %	19,5 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 524) = 42,080, p = 0,000)

Tabell 23. *Harrastaa kanssasi liikuntaa tai urheilua/ Utövar fysisk aktivitet eller idrott tillsammans med dig*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	155	173	107	97	532
Aldrig	3,2 %	1,7 %	12,1 %	10,3 %	5,8 %
Sällan	25,8 %	15,0 %	34,6 %	18,6 %	22,7 %
Ibland	40,6 %	42,2 %	32,7 %	33,0 %	38,2 %
Ofta	21,9 %	23,1 %	15,0 %	25,8 %	21,6 %
Väldigt ofta	8,4 %	17,9 %	5,6 %	12,4 %	11,7 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 532) = 46,271, p = 0,000)

Tabell 24. *Käy seuraamassa harjoituksiasi, pelejäsi tai kilpailujasi / Följer med dina träningar, matcher eller tävlingar*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	153	173	103	96	525
Aldrig	0,0 %	2,3 %	18,4 %	11,5 %	7,0 %
Sällan	17,0 %	2,3 %	18,4 %	19,8 %	13,0 %
Ibland	23,5 %	15,0 %	32,0 %	24,0 %	22,5 %
Ofta	26,1 %	31,8 %	18,4 %	16,7 %	24,8 %
Väldigt ofta	31,4 %	48,6 %	12,6 %	28,1 %	32,8 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 525) = 98,723, p = 0,000)

Tabell 25. *Kyyditsee sinut liikuntapaikalle tai urheiluharrastukseesi / Skjutsar dig till idrottsanlägg eller träningar*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	154	173	104	96	527
Aldrig	2,6 %	2,9 %	10,6 %	8,3 %	5,3 %
Sällan	6,5 %	8,1 %	8,7 %	4,2 %	7,0 %
Ibland	20,8 %	9,2 %	15,4 %	18,8 %	15,6 %
Ofta	23,4 %	23,7 %	21,2 %	21,9 %	22,8 %
Väldigt ofta	46,8 %	56,1 %	44,2 %	46,9 %	49,3 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 527) = 23,438, p = 0,024)

Tabell 26. *Maksaa liikunta- tai urheiluharrastukseen liittyviä kuluja/ Betalar avgifter relaterade till fysisk aktivitet eller idrott*

Grupp	Idrottsklass- flickor	Idrottsklass- pojkar	Parallellklass- flickor	Parallellklass- pojkar	Alla
Antal	154	170	104	94	522
Aldrig	1,9 %	2,9 %	12,5 %	5,3 %	5,0 %
Sällan	6,5 %	1,8 %	3,8 %	7,4 %	4,6 %
Ibland	7,8 %	3,5 %	10,6 %	14,9 %	8,2 %
Ofta	19,5 %	28,2 %	23,1 %	23,4 %	23,8 %
Väldigt ofta	64,3 %	63,5 %	50,0 %	48,9 %	58,4 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

(χ^2 (12, N = 522) = 39,429, p = 0,000)